

Puhtaiden varallisuus oikeudellisten vahinkojen syntyminen osakeyhtiössä ja niiden korvaaminen osakeyhtiölain perusteella

Itä-Suomen yliopisto
Oikeustieteiden laitos
Pro gradu -tutkielma
23.4.2012
Tekijä: Maiju-Leena Kauppinen
170595
Ohjaaja: Soili Nystén-Haarala

SISÄLLYS

LÄHTEET	V
LYHENNELUETTELO	VIII
1 JOHDANTO	1
1.1 Tutkimusongelma ja sen taustaa	1
1.2 Metodi	3
2 OSAKEYHTIÖ JA SEN TOIMINNAN PERIAATTEET	6
2.1 Osakeyhtiö	6
2.2 Osakeyhtiölain tarkoitus ja tavoitteet	8
2.3 Osakeyhtiölain sopimusoikeudelliset piirteet	10
2.4 Vahingonkorvausoikeuden lähtökohdat	12
2.4.1 Sopimuksen ulkoinen vahingonkorvausvastuu	12
2.4.2 Sopimusperusteinen vahingonkorvausvastuu	14
2.5 Osakeyhtiölain vahingonkorvaussäännösten taustaa	17
2.6 Osakeyhtiölain periaatteet	18
2.6.1 Toiminnan tarkoitus	18
2.6.2 Yhdenvertaisuusperiaate	20
2.6.3 Osakeyhtiön johdon tehtävä	22

3 OSAKEYHTIÖLAIN VAHINGONKORVAUSVASTUUN SYNTYMINEN	27
3.1 Osakeyhtiölain johdon vahingonkorvausvastuun perusteet	27
3.1.1 Kuka on osakeyhtiön johdon jäsen?.....	29
3.1.2 Ero osakkeenomistajan vahingonkorvausvastuuseen	32
3.2 Osakeyhtiön johdon tehtävät.....	33
3.2.1 Osakeyhtiön hallituksen yleistoimivalta	33
3.2.2 Osakeyhtiön hallitukselle määrätyt tehtävät	34
3.2.3 Osakeyhtiön toimitusjohtajalle ja hallintoneuvostolle määrätyt tehtävät	34
3.3 Osakeyhtiön hallituksen päätöksenteko	39
3.3.1 Mitä on huomioitava hallituksen päätöksenteossa?	39
3.3.2 Osakeyhtiön hallituksen päätöksenteon menettelyvirheet	40
3.3.3 Osakeyhtiön hallituksen jäsenen esteellisyys	42
3.3.4 Tehtävien siirtäminen ja päätösten täytäntöönpano	45
3.4 Osakeyhtiölain vahingonkorvausvastuun rajoittaminen	47
3.4.1 Normaali liiketoiminnan riski vai hylättävä riski?.....	47
3.4.2 Liiketoimintapäätös.....	48
3.4.3 Osakkeenomistajien yksimielinen suostumus ja päätös vastuuvapaudesta	49

4 PUHTAIDEN VARALLISUUSOIKEUDELLISTEN VAHINKOJEN KORVAAMINEN OSAKEYHTIÖLAIN PERUSTEELLA?	52
4.1 Sopimusperusteinen vahingonkorvaus osakeyhtiössä	52
4.2 Puhtaan varallisuus oikeudellisen vahingon korvaamisen edellytykset	54
4.2.1 Tuottamuksen arviointi	56
4.2.2 Asiantuntijuuden vaikutus tuottamuksessa	59
4.2.3 Syy-yhteys.....	62
4.3 Osakeyhtiölain vahingonkorvauskanne	64
4.4 Vastuuvakuutus	67
4.5 Vahingonkorvauksen sovittelu.....	67
5 LOPUKSI.....	69

LÄHTEET

KIRJALLISUUS

af Schultén, Gerhard: Osakeyhtiölain kommentaari II. Jyväskylä 2004.

Airaksinen, Manne – Pulkkinen, Pekka – Rasinaho, Vesa:

- Osakeyhtiölaki II. Helsinki 2007.
- Osakeyhtiölaki II. 2. uudistettu painos. Helsinki 2010.

Dotevall, Rolf: Bolaglednings skadeståndansvar. Norstedts Juridik AB. Stockholm 1999.

Hahto, Vilja: Tuottamus vahingonkorvausoikeudessa. Juva 2008.

Helminen, Sakari: Osakeyhtiön yhtiöjärjestys. Hämeenlinna 2006.

Hemmo, Mika:

- Vahingonkorvauksen määräytymisestä sopimussuhteissa. Helsinki 1994.
- Vahingonkorvauksen sovittelu ja moderni vahingonkorvausoikeus. Helsinki 1996.
- Sopimus ja delikti. Jyväskylä 1998.
- Vahingonkorvausoikeus. Vantaa 2006.

Hirvonen, Ahti – Niskakangas, Heikki – Steiner, Maj-Lis: Corporate governance. Hyvä omistajaohjaus ja hallitustyöskentely. Juva 2003.

Husa, Jaakko – Mutanen, Anu – Pohjalainen, Teuvo: Kirjoitetaan juridiikkaa. Talentum. 2., uudistettu painos. Tampere 2008.

Kyläkallio, Juhani – Olli Iirola – Kalle Kyläkallio: Osakeyhtiölaki. Helsinki 2002.

Mielityinen, Sampo: Vahingonkorvausoikeuden periaatteet. Helsinki 2006.

Mähönen, Jukka – Villa, Seppo:

- Osakeyhtiö I. Yleiset opit. Porvoo 2006. (*Mähönen – Villa 2006a*)

- Osakeyhtiö III. Corporate governance. Porvoo 2006. (*Mähönen – Villa 2006b*)
- Osakeyhtiö III. Corporate governance. 2. uudistettu painos. Juva 2010.

Saarnilehto, Ari – Hemmo, Mika – Kartio, Leena: Oikeuden perusteokset. Varallisuus oikeus. Juva 2001.

Saarnilehto, Ari – Hemmo, Mika – Kartio, Leena: Oikeuden perusteokset. Varallisuus oikeus. Juridiikkaonline. 2004 saatavilla osoitteesta:

[<http://www.wsoypro.fi/ezproxy.uef.fi:2048/wsoypro.aspx?prevpos=va111.0&page=selain&ts=jo&pos=va111.29&offset=0.0>], (1.3.2011)

Salonen, Aki: Osakeyhtiön hallituksen jäsenen huolellisuusvelvollisuus. Vantaa 2000.

Savela Ari: Vahingonkorvaus osakeyhtiössä. 2., uudistettu painos. Keuruu 2006.

VIRALLISLÄHTEET

HE 109/2005 vp: Hallituksen esitys Eduskunnalle uudeksi osakeyhtiölainsäädännöksi.

OMTR 4/2003: Osakeyhtiö lakityöryhmän mietintö uudeksi osakeyhtiö laiksi. Tavoitteena joustava ja kilpailukykyinen osakeyhtiö laki.

INTERNET-LÄHTEET

Juridiikkaonline-palvelu.

[<http://www.wsoypro.fi/juridiikkaonline>>Teokset] (1.3.2011)

OIKEUSTAPAUKSET

Korkein oikeus

KKO 2003:33

KKO 2000:106

KKO 2000:69

KKO 1999:86

KKO 1997:110

KKO 1993:148

KKO 1991:122

KKO 1990:177

LYHENNELUETTELO

HE	Hallituksen esitys
KKO	Korkein oikeus
OY	Osakeyhtiö
OYL	Osakeyhtiölaki 21.7.2006/624
VahKorvL	Vahingonkorvauslaki 31.5.1974/412
VOYL	Vanha osakeyhtiölaki 29.9.1978/734
vp	Valtiopäivät

1 JOHDANTO

1.1 Tutkimusongelman taustaa

Osakeyhtiö on yhtiömuoto, jossa yhtiön omistavat osakkeenomistajat ja yhtiön toiminnasta vastaavat osakeyhtiön johdon jäsenet. Osakeyhtiön johtoon kuuluvalla hallituksella on yleistuomivalta, joka sisältää valtuutuksen päättää asioita yhtiön puolesta. Muista yhtiömuodoista osakeyhtiö eroaa siten, että sen osakkeenomistajat eivät ole henkilökohtaisesti vastuussa yhtiöstä. Mikäli osakeyhtiössä sitten tapahtuu vahinko, kuka on vastuussa vahingosta, millä perusteilla ja miten se korvataan?

Osakeyhtiölaissa (624/2006) on omat vahingonkorvaussäännökset, joissa määritellään osakeyhtiön johdon jäsenten ja osakkeenomistajien vahingonkorvausvastuu. Osakeyhtiölaissa on pakko olla omat vahingonkorvaussäännökset, koska osakeyhtiön puhtaat varallisuusoi-keudelliset vahingot eli taloudelliset vahingot ovat sopimusperusteisia vahinkoja ja sen vuoksi ne eivät ole pääsääntöisesti korvattavissa yleisen vahingonkorvauslain (412/1974) perusteella ilman henkilö- tai esinevahinko liityntää.

Osakeyhtiölain vahingonkorvaussäännökset kuuluvat sopimusperusteisen vahingonkorva-uksen alle, koska osakeyhtiön ajatellaan perustuvan sopimuksenomaisiin suhteisiin. Lisäksi vain sopimusperusteinen vahingonkorvaus korvaa puhtaita varallisuusoi-keudellisia vahinkoja ilman erityisiä perusteita toisin kuin yleinen vahingonkorvauslaki. Sopimusperusteiseen vahingonkorvaukseen kuuluu mahdollisuus rajoittaa vastuuta tietyillä perusteilla.

Kiinnostuin osakeyhtiön johdon vahingonkorvausvastuusta jo toisena opiskeluvuoteni ja kirjoitin kandidaatin tutkielman osakeyhtiön hallituksen jäsenen vahingonkorvausvastuus-ta. Aiheen innoittamana päätin jatkaa aiheen pohdiskelua myös pro gradu –tutkielmassani. Olen pohdiskellut tutkielmaa tehdessä useita kertoja osakeyhtiössä vallitsevista intressiris-tiriidoista johtuvaa haurautta toimielinten välisissä suhteissa. Osakeyhtiössä yhtiön johdon ja osakkeenomistajien välinen suhde perustuu puhtaasti inhimilliseen ominaisuuteen eli luottamukseen. Jonkun mielestä tämä voisi olla itsestään selvä asia, koska osakeyhtiön toimielinten jäsenet ovat kuitenkin ihmisiä.

Tutkielmassani käsittelen sulassa sovussa osakeyhtiöoikeutta, vahingonkorvausoikeutta ja sopimusoikeutta. Näitä kolmea edellä mainittua oikeuden alaa yhdistää se, että niiden yleisiä – kirjoitettuja ja alan käytäntöihin perustuvia kirjoittamattomia – periaatteita käytetään vahvasti tukena lain säännösten tulkinnassa. Esimerkiksi osakeyhtiölain kohdalla säännökset on laadittu joustaviksi ja useista osakeyhtiölain säännöksistä voidaan sopia yhtiöjärjestyksen määräyksellä. On hyvä asia, että osakeyhtiölaki kestää ajan kulumista ja erilaisten yhtiöiden toimialoja, mutta se aiheuttaa myös käytännössä paljon tulkinnanvaraisuutta. Sen vuoksi osakeyhtiölain vahingonkorvaussäännösten soveltamiseen haetaan tukea osakeyhtiölain, vahingonkorvausoikeuden ja sopimusoikeuden periaatteista.

Osakeyhtiölain vahingonkorvaussäännökset kulminoituu yhtiön johdon kannalta heille asetettuun huolellisuusvelvollisuuteen, johon liittyy myös lojaliteettivelvollisuus yhtiötä kohtaan. Osakeyhtiölain 22:1 §:ssä edellytetään, että osakeyhtiön johto toimii tehtävässään huolellisesti ja yhtiön edun mukaisesti. Tämä sisältää jo itsessään kaksi ratkaisevaa kysymystä eli mikä on huolellista toimintaa ja mitä toimintaa voidaan pitää yhtiön edun mukaisena? Syntyykö huolimattomasta toiminnasta tai yhtiön edun vastaan toimimisesta heti vahingonkorvausvastuu osakeyhtiön johdolle?

Pelkkä huolimaton toiminta ei kuitenkaan riitä, vaan vahingonkorvausvastuu voi syntyä vain, jos toiminnasta on aiheutunut vahinkoa jollekin ja osakeyhtiölain korvausvastuun peruste täyttyy. Osakeyhtiölain 22:1 §:n mukaan vahingonkärsijä voi olla osakeyhtiö, osakeenomistaja tai muu henkilö. Osakeyhtiön johdon jäsenen toimintaa arvioidaan, että onko hänen toiminta tehtävässään ollut huolimatonta. Lisäksi tehdyn teon ja vahingon välillä on oltava syy-yhteys. Ilman syy-yhteyttä vahinko ei ole välttämättä aiheutunutkaan osakeyhtiön johdon jäsenen huolimattomasta toiminnasta. Vaikeinta vahingonkorvaustilanteessa onkin arvioida toiminnan huolimattomuutta sekä näyttää toteen teon ja vahingon välinen syy-yhteys.

Osakeyhtiössä aiheutuvat varallisuusosoikeudelliset vahingot eivät ole helposti huomattavissa ja lisäksi niiden suuruuden arviointi on ongelmallista. Osakeyhtiöt ovat kuitenkin koko ajan toimivia liikeyrityksiä, joiden menoihin ja tuloihin vaikuttaa muitakin tekijöitä kuin yhtiön johdon aiheuttamat taloudelliset vahingot. Liiketoimintaan kuuluu riskit ja riskien ottamisesta voi seurata joko hyvää tai huonoa osakeyhtiön varallisuudelle. Osakeyhtiön johdon tehtävä on ottaa kantaa mahdollisiin riskeihin niiden huomioon ottaminen päätök-

senteossa. Jonkun riskinoton voi saada anteeksi liiketoimintapäätöksen nojalla ja toisen osakkeenomistajien yksimielisesti tehdyllä vastuuvapauspäätöksellä, mutta ei kaikkia. Etukäteen on kuitenkin vaikea määritellä se riskinoton ja huolellisuusvelvollisuuden raja, joka ei aiheuta yhtiölle osakeyhtiölain mukaan korvattavaa vahinkoa.

Tutkielmassani käsittelen pääasiassa osakeyhtiön johdon jäsenten toiminnan johdosta syntyneitä puhtaita taloudellisia vahinkoja Suomen lainsäädännön näkökulmasta. Tutkielmani kirjallisuuteen kuului myös Ruotsin osakeyhtiöoikeudesta kertovaa kirjallisuutta, mutta huomasin maidemme osakeyhtiöoikeuden olevan hyvin samankaltaista, joten varsinaista vertailua en tutkielmassani tee Suomen ja Ruotsin osakeyhtiölakien välillä. Ruotsin osakeyhtiöoikeudesta olen liittännyt tutkielmaani tarkentavia seikkoja, jotka maamme lainsäädännöstä ei käy ilmi.

Osakeyhtiölain säännöksissä ei suoraan mainita taloudellisia vahinkoja, joita käsittelen tutkielmassani. Niitä kuitenkin tapahtuu, vaikka niistä ei puhuta. On jo selvää, että osakeyhtiölain ja sen esitöiden tulkitsemiseen liittyy paljon tulkinnanvaraisuutta ja suoria vastauksia osakeyhtiöiden käytännössä esiintyviin ongelmiin vahingonkorvausvastuun osalta ei anneta.¹ Vastauksia kysymyksiin on haettava muualta kuin suoraan laista ja sen esitöistä. Tutkielmassani puran osakeyhtiölain vahingonkorvaussäännökset osiin ja yritän niiden avulla saada asiaan selvyyttä. Taloudellisten vahinkojen aiheutumiseen ei ole suoraa vastausta tai lähinnä siihen, miten niitä voi välttää. Jälkikäteen asiat vaikuttavat aina erilaisilta ja siksi päätöksiä tehdessä tulisi käyttää harkintaa ja pohtia riskejä, vaikka liiketoiminnassa riskejä ei voisi välttää.

1.2 Metodi

Tutkielmani on lainopillista eli oikeusdogmaattista tutkimusta, jossa käytetään oikeuslähteitä siinä järjestyksessä kuin etusija- ja käyttöjärjestyssäännöt osoittavat.² Aloitin tutkimukseni osakeyhtiölaista ja sen esitöistä, mutta niiden heikon informaation vuoksi on hyvin pian pitänyt siirtyä oikeustapausten ja oikeuskirjallisuuden maailmaan ymmärtääkseen

---

¹ *Savela* 2006 s. 6, jonka mukaan osakeyhtiölain vahingonkorvaussäännökset ovat erityisesti suppeat vastuun syntyperusteen osalta.

² *Husa ym.* 2008 s. 20.

edes jotain osakeyhtiölain toiminnasta. Siitä huolimatta osakeyhtiölaki on tärkeä lähde tutkielmassani.

Oikeusdogmaattisella tutkimuksella pyritään antamaan vastaus siihen, miten tutkimusongelman olosuhteissa toimittaisiin voimassa olevan oikeuden mukaan todellisissa tilanteissa?³ Tähän luonnollisesti olen pyrkinyt. Mieltäni kaihertaa kuitenkin se, etten tiedä, millainen osakeyhtiöiden vahingonkorvauskäytäntö todellisuudessa on. Korkeimman oikeuden ratkaisemia oikeustapauksia ei ole määrällisesti paljon, että niistä voisi tehdä linjanvetoja rajanvetotilanteita varten.

Tutkielmani toisessa pääluvussa kuvailen osakeyhtiötä yleisesti, koska lukijan on hyvä tuntea osakeyhtiön perusideaa ymmärtääkseen paremmin osakeyhtiölakia. Sen jälkeen käsitelen osakeyhtiölakia ja sen sopimusoikeudellisia piirteitä, jotka vahvasti vaikuttavat myös osakeyhtiölain vahingonkorvaussäännöksiin. Osakeyhtiölain vahingonkorvaussäännökset kuuluvat sopimusperusteiseen vahingonkorvaukseen, mikä eroaa sopimuksen ulkoisesta vahingonkorvauksesta eli yleisen vahingonkorvauslain alaisesta vahingonkorvauksesta. Osakeyhtiölakia käsitelen vahingonkorvaussäännösten kannalta ja kerron näiden säännösten tulkintaan vaikuttavista osakeyhtiölain periaatteista.

Tutkielmani kolmannessa pääluvussa keskityn osakeyhtiön johtoon ja sen tehtäviin. Mielestäni niitä on tärkeää käsitellä siksi, että osakeyhtiölaissa yhtiön johtoa koskevat vahingonkorvaussäännökset edellyttävät johdon jäseniltä tehtävässään huolellisuutta. Miten voisi muuten tietää, että mikä on huolellista toimintaa tehtävässä? Sen vuoksi on tärkeää tietää, mitä osakeyhtiön johdon tehtäviin kuuluu. Samassa yhteydessä käsitelen myös hallituksen päätöksentekoa, jolla on vaikutusta hallituksen jäsenten vahingonkorvausvastuun syntymiseen ja siten puhtaiden varallisuus oikeudellisten vahinkojen aiheutumiseen. Viimeisenä käsitelen osakeyhtiölaissa säädettävästä mahdollisuudesta rajoittaa osakeyhtiön johdon jäsenten vahingonkorvausvastuuta.

Tutkielmani neljännessä pääluvussa käsitelen puhtaita varallisuus oikeudellisia vahinkoja ja mitkä ovat niiden korvaamisen edellytykset osakeyhtiölain mukaan. Osakeyhtiölain mukaisen vahingonkorvausvastuun edellytykset ovat tuottamus, vahingon syntyminen sekä

---

³ Husa ym. 2008 s. 20.

syy-yhteys teon ja vahingon välillä. Lopuksi käyn läpi osakeyhtiön vahingonkorvauskanetta ja sen nostamisen perusteet sekä millä perusteilla suurta vahingonkorvausta voisi sovitella.

Haluan tutkielmani lukijan ymmärtävän, miksi käsittelin kappaleiden sisältöjä tarkoituksella jo nyt. Mielestäni niiden kautta on helpompi ymmärtää, miten käsittelemäni asiat liittyvät puhtaisiin varallisuus oikeudellisiin vahinkoihin. Punaisen langan säilyttäminen työn läpi on haasteellista, koska osakeyhtiölain vahingonkorvaussäännösten tulkintaan vaikuttavat osakeyhtiöoikeuden, sopimusoikeuden ja vahingonkorvausoikeuden periaatteet. Vahingonkorvausvastuu –sana myös vilahtaa usein, sillä osakeyhtiölain 22:1 § sisältää tämän vastuuperusteen ja se on täytyttävä vahingon aiheutumiseksi. Sen vuoksi on tärkeää tietää, miten osakeyhtiön johdon vahingonkorvausvastuu syntyy.

2 OSAKEYHTIÖ JA SEN TOIMINNAN PERIAATTEET

2.1 Osakeyhtiö

Osakeyhtiö on suomalaisessa liiketoiminnassa yleisimmin käytetty yhtiömuoto. Osakeyhtiöiden toimintaa sääntelee osakeyhtiölaki, joka on yleislaki ja koskee kaikkia osakeyhtiöitä. Osakeyhtiölaissa säännellään yhteisistä yhtiöoikeudellisista periaatteista ja liiketoiminnassa vakiintuneista käytännöistä. Osakeyhtiölain puitteissa osakkeenomistajat voivat lisäksi sopia yhtiöön liittyvistä erityispiirteistä yhtiöjärjestyksessä. Osakeyhtiölailla ei voida kokonaan korvata yhtiöjärjestystä, koska laissa tai asetuksessa ei ole mahdollisuutta riittävässä määrin ottaa huomioon käytännössä esiintyviä yksittäisiä tilanteita ja tarpeita.⁴

Osakeyhtiölain lähtökohtana on osakkeenomistajakeskeinen ajattelu. Osakeyhtiölain tarkoituksena on turvata osakkeenomistajien erityisasemaa sopimukseen pohjautuvilla järjestelyillä ja tahdonvaltaisella ajatusmallilla.⁵ Osakeyhtiölain mukaan osakkeenomistajat eivät ole henkilökohtaisessa vastuussa osakeyhtiön tekemistä sitoumuksista. Siitä huolimatta osakkeenomistajat saavat joko nauttia osakeyhtiön menestymisestä tai kantavat vastuun sen epäonnistumisesta.⁶ Tämä tarkoittaa sitä, että osakkeenomistajat joko jakavat osakeyhtiön tuottamat voitot tai eivät saa mitään ja pahimmassa tapauksessa osakeyhtiö on ajautunut konkurssiin.

Osakeyhtiölain mukaan osakeyhtiön toiminnasta vastaavat eri toimielimet, joihin on kuultava ainakin yhtiökokous ja hallitus. Yhtiökokouksen muodostavat osakkeenomistajat, jotka omistavat osakeyhtiön osakkeet. Yhtiökokouksen jäsenet valitsevat keskuudestaan tai osakeyhtiön ulkopuolisista henkilöistä hallituksen jäsenet, jotka toimivat osakeyhtiön johdossa. Osakeyhtiölaki käsittelee osakkeenomistajia ja yhtiön johdon jäseniä erillisinä subjekteina, mikä tekee osakeyhtiöstä erilaisen verrattuna muihin yhtiömuotoihin.⁷

---

⁴ Helminen 2006, s. 28.

⁵ Mähönen – Villa 2006a s. 75. Omistajakeskeinen yhtiömalli tarkoittaa, että painopiste on siirtynyt kohti osakkeenomistajien erityisasemaa, sopimukseen pohjautuvia järjestelyjä ja tahdonvaltaista ajattelutapaa.

⁶ Mähönen – Villa 2006a s. 75.

⁷ Esimerkiksi verrattuna avoimeen yhtiöön ja kommandiittiyhtiöön, joissa yhtiön omistajat pääsääntöisesti ovat töissä yhtiössään, toimivat osakeyhtiön johdossa sekä ovat henkilökohtaisessa vastuussa yhtiön sitoumuksista.

Osakeyhtiössä määräysvalta on jaettu yhtiön toimitusten kesken.⁸ Osakeyhtiön johto on päävastuussa yhtiön päivittäisestä johtamisesta ja vastaavasti yhtiökokous päättää osakeyhtiötä koskevista tärkeistä kysymyksistä. Lähtökohtaisesti sitovia toimintaohjeita osakeyhtiön johdon jäsenille voi antaa ainoastaan yhtiökokous, koska se on osakeyhtiön johtoon nähden ylempi toimitus.⁹ Tosiasiallisesti yhtiökokouksen vaikutus osakeyhtiön johtamiseen on rajattu. Osakeyhtiölain mukaan osakeyhtiön johdolla on yleistoimivalta yhtiön päätöksenteossa. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että osakeyhtiön johdolla on oikeus tehdä päätöksiä, esimerkiksi yritysvarallisuudesta, kuulematta sijoittajia.¹⁰

Näin ollen yhtiökokous on vain muodollisesti tasavertainen osakeyhtiön johdon kanssa. Osakeyhtiölain mukaan yhtiökokouksella on toimivalta tehdä sitovia päätöksiä ainoastaan silloin, kun siitä on määrätty osakeyhtiölaissa tai yhtiöjärjestyksessä. Yhtiökokouksen määräysvallan rajoittaminen osakeyhtiössä perustuu siihen, että osakeyhtiön yhtiökokouksen tärkein funktio on tarjota osakkeenomistajille mahdollisuus suojata heidän etujaan yhtiössä.¹¹ Mikä on herättänyt *Dotevallin* mielessä kysymyksen siitä, millainen mahdollisuus osakkeenomistajalla on todellisuudessa osallistua osakeyhtiön johtamiseen?¹²

Osakkeenomistajilla on oikeus ajaa omaa etuaan yhtiössä, mutta osakeyhtiön johdon tehtävä on ajatella yhtiön etua. Sen vuoksi yhtiökokouksella ei voi olla enempää määräysvaltaa, koska päätökset eivät välttämättä olisi pitkällä tähtäimellä liiketaloudellisesti kestäviä ratkaisuja. Osakeyhtiön hallituksen ja yhtiökokouksen välinen toimivallan jako on keskeinen asia osakeyhtiön kannalta ja vaikuttaa toimitusten väliseen suhteeseen.¹³

Osakeyhtiön johdon jäseniä sitovat yhtiöön vain sopimusoikeudellisten säännösten alainen toimi- tai palvelussuhdesopimus.¹⁴ Vastaavasti osakkeenomistajat omistavat osakeyhtiön osakkeet ja he ovat kiinnostuneita sijoituksiensa takia osakeyhtiön tilanteesta. Luonnollisesti, koska osakeyhtiön menestymisestä on heille hyötyä. Osakeyhtiön johdolla on yleistoimivalta toimia yhtiön puolesta, mutta heillä ei ole kannustinta maksimoida varallisuutta puuttuvan osakkeenomistajan omistusaseman vuoksi. Vastaavasti osakkeenomistajilla on

---

⁸ Mähönen – Villa 2006a s. 76–77.

⁹ Dotevall 1999 s. 30.

¹⁰ Mähönen – Villa 2006a s. 76–77.

¹¹ Dotevall 1999 s. 30.

¹² Dotevall 1999 s. 81.

¹³ Dotevall 1999 s. 30.

¹⁴ HE 109/2005 vp s. 91.

kannustin maksimoida yhtiön varallisuutta, mutta ei yleistöimivaltaa laatia sopimuksia yhtiön puolesta.¹⁵ Nämä toimielinten asemaan perustuvat ristiriidat tekevät osakeyhtiön johdon ja osakkeenomistajien välisen suhteen hyvin haavoittuvaiseksi yhtiön johdon opportu- nismille. Menestyvä suhde toimielinten välillä perustuu osakeyhtiön johdon ja osakkeen- omistajien väliseen luottamukseen.¹⁶

Intressiristiriitoja vallitsee lisäksi myös enemmistöosakkeenomistajien ja vähemmistöosak- keenomistajien sekä osakkeenomistajien ja velkojien välillä. Osakeyhtiön toiminnassa jo- kaisen ryhmän oma etu on ristiriidassa välillä jonkun toisen ryhmän oman edun kanssa. Osakeyhtiöissä vallitsevien intressiristiriitojen vuoksi osakeyhtiölaissa säädetään corporate governancesta eli hyvästä osakeyhtiön hallintotavasta.¹⁷

Osakeyhtiölain mukaan hyvän osakeyhtiön hallintotavan tulisi olla osakeyhtiön toiminnan kaiken toiminnan perustana. Käytännössä se pitkälti tarkoittaa osakeyhtiölain säännösten noudattamista. Osakeyhtiölain lisäksi osakeyhtiön hyvän hallintotavan mukaisesti on huo- mioitava myös muiden säädösten ja yhtiöjärjestyksen merkitys. Osakeyhtiön hyvästä hal- lintotavasta huolehtiminen kuuluu osakeyhtiön hallituksen vastuulle. Hyvällä osakeyhtiön hallintotavalla pyritään nimenomaan osakkeenomistajien ja johdon jäsenten sekä osak- keenomistajien kesken vallitsevien intressiristiriitojen ratkaisemiseen.¹⁸

2.2 Osakeyhtiölain tarkoitus ja tavoitteet

Osakeyhtiölain säännökset ovat joko pakottavia säännöksiä tai dispositiivisia säännöksiä, joista jälkimmäisistä säännöksistä voidaan sopia toisin. Pakottavien säännösten tarkoituk- sena on suojata osakeyhtiön velkojia ja vähemmistöosakkeenomistajia sekä säännöksillä pyritään vahvistamaan sidotun pääoman pysyvyyttä yhtiössä.¹⁹ Tärkein ero verrattuna dis- dispositiivisiin säännöksiin on, että osakeyhtiölain pakottavista säännöksistä ei voida poiketa

---

¹⁵ Mähönen – Villa 2006a s. 77–78.

¹⁶ Mähönen – Villa 2006a s. 75.

¹⁷ Mähönen – Villa 2010 s. 1. Corporate governancella tarkoitetaan osakeyhtiön varallisuuden, vallan ja vastuun jakamista osakkeenomistajien, yhtiön johdon ja velkojien kesken. Tätä hallitaan säännöksillä, joista osakeyhtiö- laki on keskeisin, mutta myös muilla säädöksillä ja itsesääntelyllä on merkitystä. Osakeyhtiöissä corporate go- vernancen järjestäminen kuuluu hallitukselle.

¹⁸ Mähönen – Villa 2006a s. 77–78.

¹⁹ Kts. Salonen 2000 s. 81, jonka mukaan osakeyhtiön toimielimissä toimivilla jäsenillä on velvollisuus tuntea osakeyhtiölain pakottavat säännökset.

edes yhtiöjärjestyksen määräyksellä.²⁰ Paremmista säännöksistä on sen sijaan mahdollista sopia, koska osakeyhtiölain pakottavat säännökset ovat luonteeltaan vähimmäiskäyttämismissääntöjä.²¹

Osakeyhtiölain joustavuus ja yleisluontoisuus antaa yhtiökokoukselle laajat mahdollisuudet sopia yhtiöjärjestyksessä osakeyhtiölle tärkeistä asioista. Yhtiöjärjestyksessä osakkeenomistajat voivat sopia vain säännöksistä, jotka on määritelty osakeyhtiölaissa dispositiiviksi. Yhtiöjärjestyksen laatimisessa ja sen noudattamisessa on sovellettava osakeyhtiölakia ja sen periaatteita. Muita edellytyksiä osakeyhtiölain mukaiselle yhtiöjärjestykselle asettaa yhteiskunta, joka edellyttää yhtiöjärjestyksen täyttävän sopimuksille asetettavat tavoitteet sopimuksen oikeudenmukaisuudesta ja kohtuullisuudesta.²² Näin ollen yhtiöjärjestyksenkään määräykset eivät voi olla täysin mielivaltaisia.

Viimeisimmässä osakeyhtiölain kokonaisuudistuksessa osakeyhtiölaki-työryhmä korosti osakeyhtiöiden sopimusoikeudellisia piirteitä, minkä johdosta voimassa oleva osakeyhtiölaki on aiempaa tahdonvaltaisempi.²³ Tahdonvaltaisemmilla osakeyhtiölain säännöksillä on pyritty luomaan joustavuutta lainsäädäntöön ja siitä johtuen osakeyhtiölain sisältämät periaatteet ovat tulleet tärkeämpään asemaan osakeyhtiölain tulkinnassa. Osakeyhtiölain oikeusperiaatteiden tulkintaa ohjaava vaikutus on sitä voimakkaampaa, mitä heikommin lain säännökset normittavat oikeusongelmaa.²⁴

Osakeyhtiölaki on haluttu luoda mahdollisimman joustavaksi jo alusta asti, mistä voi saada viitteitä vuonna 1865 annetusta Keisarillisesta Asetuksesta nimettömistä eli osakeyhdyksunnista, joiden toiminta on silloin perustunut lupaperiaatteelle. Liian yksityiskohtainen osakeyhtiölaki vaikeuttaisi osakeyhtiöiden mukautumista liike-elämän nopeisiin muutoksiin. Osakeyhtiöt toimivat hyvin erilaisilla aloilla, minkä vuoksi liian yksityiskohtainen sääntely estäisi huomioimasta kunkin alan erityispiirteitä. Osakeyhtiölaki ei myöskään erottele pieniä ja suuria osakeyhtiöitä vaan sama laki koskee kaikkia osakeyhtiöitä.²⁵ Siitä

---

²⁰ HE 109/2005 vp s.32.

²¹ Saarnilehto ym. 2004 (VII Sopimustyypeistä, 7. Yhteistoimintasopimukset, Osakeyhtiön sopimusoikeudellinen liityntä, Sopimuksen merkityksen lisääntyminen, Tehokkuus)

²² Saarnilehto ym. 2004 (VII Sopimustyypeistä, 7. Yhteistoimintasopimukset, Osakeyhtiön sopimusoikeudellinen liityntä, Sopiminen, Sopimisvapaus)

²³ Kts. OMTR 2003:4.

²⁴ Mähönen – Villa 2006a s. 157.

²⁵ OMTR 2003:4, s. 3.

huolimatta osakeyhtiölailla halutaan asettaa kehykset yhtiöiden toiminnalle ja suojella pakottavien säännösten avulla jokaisen osakeyhtiön toiminnan edellytyksiä.

2.3 Osakeyhtiölain sopimusoikeudelliset piirteet

Osakeyhtiölaki on sisältää sopimusoikeudellisia piirteitä, sillä tätä näkökohtaa nimenomaan korostettiin viimeisimmässä osakeyhtiölain kokonaisuudistuksessa vuonna 2006. Oikeuskirjallisuudessa on pohdittu osakeyhtiön sopimusoikeudellista luonnetta ja osakeyhtiötä on kuvattu sopimuksista solmittuna verkkona.²⁶ Tällöin kiinnitetään erityistä huomiota yhtiön sopimuksenomaisiin suhteisiin. Osakeyhtiö perustetaan osakkeenomistajien välillä perustamissopimuksella ja yhtiön toimielinten väliset suhteet ovat sopimuksenomaisia sekä osakeyhtiön johdon jäsenet ovat sopimussuhteessa yhtiöön.²⁷

Sen vuoksi osakeyhtiössä vallitsevia sopimuksenomaisia piirteitä on syytä hieman tarkastella. Sopimusoikeus perustuu ajatukseen sopimusvapaudesta, jonka mukaan kaksi tai useampi henkilö ovat vapaita sopimaan keskenään asioista parhaaksi katsomallaan tavalla. Osakeyhtiön johdon jäsenet ovat sopimussuhteessa osakeyhtiöön kuten yllä käy ilmi. Silti osakeyhtiön johdon jäsenen asemaa ei voida suoraan verrata sopimussuhteen osapuoleen, koska osakeyhtiön johdolla ei ole täysin samaa sopimusoikeudellista merkitystä kuin sopimuksen toisella osapuolella olisi. Osakeyhtiön johto ei ole osakeyhtiöön nähden täysin riippumaton, sillä osakeyhtiön johdon jäsenten on nimenomaan valvottava yhtiön etua, eikä omaa etuaan. Näin ollen osakeyhtiön ja sen johdon jäsenten väliset sopimussuhteet ei ole velvoiteoikeuden näkökulmasta tasavertaisia.²⁸

Sopimusten avulla varaudutaan esimerkiksi mahdolliseen tappioon. Sopimusvapauden mukaan sopimuksen osapuolet ovat vapaita sopimaan haluamistaan oikeussuojakeinoista ja osapuolet voivat halutessaan asettaa seuraamuksille esimerkiksi lisävaatimuksia, joitakin rajoituksia, sulkea pois joitakin seurauksia tai sopia seuraamuksista.²⁹ Sopimusten avulla

---

²⁶ Saarnilehto ym. 2004 (VII Sopimustyypeistä, 7. Yhteistoimintasopimukset, Osakeyhtiön sopimusoikeudellinen liityntä, Sopimuksen merkityksen lisääntyminen, Sopimusverkosto)

²⁷ Mähönen – Villa 2006a s. 152. Sopimusvapauden ja sen soveltuvuuden osakeyhtiön sääntelyyn edellyttää, että yrityksen organisointi perustetaan yhteiseen lukuun ja osakeyhtiölaki on vakiosopimuksen tyyppinen sääntelyjärjestelmä.

²⁸ Salonen 2000 s. 99.

²⁹ Hemmo 1994 s. 15.

taloudellinen toimija pyrkii lisäämään varallisuuttaan ja sopimuksilla pyritään ensisijaisesti suojaamaan osapuolten sopimukseen liittyviä varallisuusarvoja.³⁰

Sopimusoikeudessa seuraamusnormistosta sopimiseen osapuolten kesken vaikuttaa vahvasti se, miten tiukkaan omista oikeuksista kiinni pitämiseen suhtaudutaan yleensä liike-elämässä ja missä määrin tavoitellaan sovintoratkaisuja riitatilanteessa.³¹ Liiketoiminnassa on hyväksyttävä aina jonkin asteiset tappiot, sillä ne kuuluvat normaaliin liiketoimintaan. Tämä perustuu siihen, että liiketoiminnassa on otettava välillä riskejä ja ne ovat toisinaan kannattavia, mutta eivät aina.

Osakeyhtiölain pakottavat säännökset ovat vähimmäiskäyttäytymissääntöjä, mutta säännösten tiukentaminen yhtiöjärjestyksessä ei ole yksiselitteinen asia, koska sillä saattaa olla negatiivisia vaikutuksia yhtiön toiminnan kannalta. Tämä rajoittaa esimerkiksi osakeyhtiön johtoa koskevien vahingonkorvaussäännösten tiukentamista yhtiöjärjestyksessä. Liian tiukoilla säännöksillä saattaa olla vaikutusta johdon jäsenten palkkaamiseen. Jos huolellisuuden aste asetetaan liian korkeaksi, ei kukaan uskalla hakea yhtiön johtoon töihin. Sopimusperusteisten vahinkojen osalta sopimusoikeuden yleisistä periaatteista etsitään tulkinta-apua, kun tilanne on lailla sääntelemätön tai erityiskysymys on tarkoituksella jätetty lain sääntelemisen ulkopuolelle.³²

Osakeyhtiöihin voi soveltaa myös sopimusoikeudessa tunnettua päämies-agenttiteoriaa. Osakeyhtiön yhtiökokouksen ja johdon välistä suhdetta kuvataan yhteistyösuhteena, koska se perustuu suureksi osaksi tietojen vaihtamiseen.³³ Tämä perustuu ajatukseen siitä, että yksittäiselläkin osakkeenomistajalla on tiedonsaantioikeus osakeyhtiön johdon jäseneltä riittävästä tiedoista liittyen osakeyhtiön taloudelliseen tilanteeseen ja sitä koskeviin menettelyihin.³⁴ Oikeuskirjallisuudessa *Mähösen* mukaan osakeyhtiön johtoa voidaan tavallaan pitää osakkeenomistajien asiamiehenä, joka hoitaa ja edustaa yhtiötä osakkeenomistajien puolesta.

---

³⁰ *Hemmo* 1994 s. 32.

³¹ *Hemmo* 1994 s. 33.

³² *Hemmo* 2006 s. 4.

³³ *Hirvonen – Niskakangas – Steiner* 2003 s. 89–90.

³⁴ *Hirvonen – Niskakangas – Steiner* 2003 s. 95–96.

Lähtökohtaisesti päämies-agenttiteoria tarkoittaa sellaista sopimussuhdetta, jossa päämies solmii sopimuksen tietyn tehtävän suorittamisesta agentin kanssa. Samalla päämiehen ja agentin välillä sovitaan sopimuksen tavoitteesta ja siitä, että sopimusta koskevat toteuttamispäätökset jäävät agentin tehtäväksi. Päämiehen ja agentin keskinäinen suhde ei ole kuitenkaan yksiselitteinen, sillä heidän välistä suhdetta rasittaa epäsymmetrisen informaation ongelma. Epäsymmetrisen informaation ongelma aktualisoituu silloin, kun päämiehellä on vähemmän tietoa agentin käyttäytymisestä kuin olisi ehkä tarpeen. Tämä johtaa siihen, että päämiehellä ei ole varmuutta siitä, toimiiko agentti hänen hyväksi vai ei, koska päämiehellä ei ole mahdollisuutta havaita sitä.³⁵

Osakkeenomistajien antaessa osakeyhtiön johdon huolehtia yhtiön hallinnosta ottavat osakkeenomistajat riskin siitä, että osakeyhtiön johdon toiminta on huolellista. Tätä riskiä hän ei luonnollisesti syntyisi, jos osakkeenomistajat itse huolehtivat osakeyhtiön hallinnosta. Osakeyhtiön osakkeenomistajille syntyy riski siitä, että osakeyhtiön johto toimii opportunistisesti, eikä sen vuoksi enää maksimoi osakkeenomistajille syntyviä taloudellisia etuja vaan osakeyhtiölle vieraita intressejä.³⁶

2.4 Vahingonkorvausoikeuden lähtökohdat

2.4.1 Sopimuksen ulkoinen vahingonkorvausvastuu

Vahingonkorvausoikeus jaetaan sopimuksen ulkoiseen ja sopimusperusteiseen vahingonkorvausvastuuseen. Onko kahden oikeussubjektin välillä sopimussuhde vai ei, erottaa sopimusperusteisen ja sopimuksen ulkoisen vahingonkorvausvastuun normatiivisilta vaikutuksiltaan.³⁷ Sopimuksen ulkoista vahingonkorvausvastuuta sääntelee yleinen vahingonkorvauslaki, jonka perusteella korvataan henkilö- ja esinevahingot. Lisäksi yleistä vahingonkorvauslakia sovelletaan silloin, kun tilanteeseen ei ole erityislakia tai säännöstä.

---

³⁵ Mähönen – Villa 2006a s. 87.

³⁶ HE 109/2005 vp s. 31 ja Saarnilehto ym. 2004 (VII Sopimustyypeistä, 7. Yhteistoimintasopimukset, Osakeyhtiön sopimusosoikeudellinen liityntä, Osakkaan erityisasema, Johdon asema)

³⁷ Hemmo 1998 s. 4.

Vahingonkorvausoikeudella on tarkoitus suojata perustuslaissa (731/1999) määriteltyjä perusoikeuksia muiden ihmisten tahoilta tulevilta loukkauksilta.³⁸ *Mielityinen* on väitöskirjassaan todennut, että vahingonkorvausoikeudessa tunnustetaan perustavaksi suojarvoiseksi intressiksi ihmisten edellytykset mielekkääseen tai täysipainoiseen elämään. Tarkoitus on antaa kaikille mahdollisuus pyrkiä tähän ja pyrkiä toimimaan niin, että vältetään suosimasta yksittäisiä hyväksytyksiä tai elämäntapoja toisten ihmisten kustannuksella.³⁹

Yleisen vahingonkorvauslain ja osakeyhtiölain vahingonkorvaussäännöksiä taustana olevissa arvoissa ja tavoitteissa on eroja. Yleinen vahingonkorvauslaki suojelee ensisijaisesti ihmistä itseään ja hänen omaisuuttaan, minkä johdosta aineettomia vahinkoja korvataan vain, jos joku ihminen yrittää laittomin keinoin aiheuttaa toisen omaisuudelle vahinkoa. Yleisen vahingonkorvauslain mukaan korvattavat sopimuksen ulkoiset vahingot vaikuttavat enemmän henkilöiden normaaliin elämään verrattuna sopimusperusteiseen vahingonkorvausvastuuseen. Sopimuksen ulkoisissa vahingoissa korostetaan, että ilman täysimääräistä vahingonkorvausta merkitsisi vahingon aiheutuminen aiemmin vallinneen varallisuusarvonsa elämänlaadun heikentymistä.⁴⁰

Kaikki vahinkolajit eivät ole korvauskelpoisia ollenkaan tai ne ovat korvattavia vain tiettyjen olosuhteiden vallitessa. Sen vuoksi ei ole itsestään selvää, mitkä vahinkoerät on korvattavia ja miten näiden vahinkojen määrä arvioidaan rahassa.⁴¹ Yleisen vahingonkorvauslain 5:1 §:n mukaan puhtaiden varallisuusarvojen vahinkojen korvaaminen ilman henkilö- tai esinevahingon yhteyttä on poikkeuksellista. Sopimusperusteisten vahinkojen korvaamisesta on säädetty erityislaita tai vahingonkorvausvelvollisuus perustuu kahden osapuolen väliseen sopimukseen.⁴² Sopimukseen perustuvassa vahingonkorvauksessa sopimuksen osapuolet sopivat vahingon seuraamuksista haluamallaan tavalla, kuten mitä vahinkoja korvataan ja millä perusteilla.

Yleisen vahingonkorvauslain 5:1 §:n, jonka mukaan taloudellinen vahinko, joka ei ole yhteydessä henkilö- ja esinevahinkoon, korvataan vain, jos vahinko on aiheutettu rangaistavaksi säädetyllä teolla, julkista valtaa käytettäessä tai vahingonkorvaukselle on muita eri-

---

³⁸ *Mielityinen* 2006 s. 185.

³⁹ *Mielityinen* 2006 s. 222.

⁴⁰ *Hemmo* 1994 s. 134–135.

⁴¹ *Hahto* 2008 s. 16.

⁴² *Mähönen – Villa* 2006b s. 280, jonka mukaan vahingonkorvausvastuusta johtuvat seuraamukset toimielinten välisille sopimusrikkomuksille löytyvät osakeyhtiölaista.

tyisen painavia syitä. Yleisen vahingonkorvauslain perusteista käy selvästi ilmi, että puhtaat varallisuusvahingot eivät ansaitse yhtä tehokasta vahingonkorvaussuojaa kuin henkilö- ja esinevahingot, kuten ei ole tarkoituksaan.⁴³

Osakeyhtiölain vahingonkorvaussäännökset nimenomaan suojaavat osakeyhtiössä tapahtuvia taloudellisia vahinkoja, joihin ei pääsääntöisesti ole mahdollista saada vahingonkorvausta yleisen vahingonkorvauslain perusteella. Osakeyhtiössä syntyvät vahingot ovat puhtaita varallisuus oikeudellisia vahinkoja, jotka ovat vähemmän arvokkaita subjekteja verrattuna henkilö- ja esinevahinkoihin. Toisaalta taloudelliset varallisuusarvot ovat osakeyhtiössä arvoja, joita nimenomaan halutaan suojella. Osakeyhtiöiden kohdalla kysymys onkin liiketoiminnasta, mikä edustaa lähinnä vain taloudellisia arvoja. Liiketoiminta on pakollista yhteiskunnan toimivuuden kannalta ja sisältää hyviä asioita, kuten työpaikat. Siitä huolimatta liiketoiminta edustaa myös hyvin toisenlaisia – kovempia – arvoja, kuten tehokkuutta, varallisuutta ja valtaa.

Monista eroista huolimatta sekä sopimusperusteisissa että sopimuksen ulkoisissa vahingoissa perusongelmana on, että vahingot saattavat ketjuuntua. Tämä johtuu siitä, että vahingon aiheuduttua menetetään omaisuutta, eikä sen vuoksi pystytä maksamaan velkojille tai sopimuksen osapuolelle kuuluvaa osuutta, mistä aiheutuu molemmille osapuolille lisää vahinkoa. Tämä voi tarkoittaa myös sitä, että jokin tärkeä sopimus jää sen vuoksi syntymättä, koska ei voida maksaa sopimuksessa sovittuja kustannuksia.⁴⁴

2.4.2 Sopimusperusteinen vahingonkorvaus

Sopimusperusteisen vahingonkorvauksen tehtävä on sopimusrikkomustilanteissa korvata luontoissuoritus tai täydentää sitä. Sopimukseen perustuva hyöty on vahingon aiheutumisen johdosta jäänyt saamatta luontoissuorituksen puuttumisen tai jonkin aiheutuneen virheellisyysden vuoksi. Vahingonkorvausvelvollinen on tällaisessa tilanteessa se, joka on tosiasiallisesti suoritusvelvollinen sopimuksen mukaan.⁴⁵

---

⁴³ *Mielityinen* 2006 s. 240, jonka mukaan yritysten kohdalla on huomioitava, että taloudellinen vahinko on vain rahallinen menetys. Se on suurenakin vain aineeton vahinko, jolla ei ole henkilökohtaista merkitystä.

⁴⁴ *Hemmo* 2006 s. 151.

⁴⁵ *Hemmo* 1994 s. 326.

Luonnollisesti sopimusvelkojilla on tarve saada suurin mahdollinen vahingonkorvaus ja lähtökohtaisesti velkojien saamiset pyritään suorittamaan. Kaikista vahingon perusteella aiheutuneista aineettomista haitoista on myös oikeus hakea sopimukseen perustuvaa vahingonkorvausta. Sopimuksen osapuolille on aiheuttanut vahinkoa kaikki objektiivisesti arvioitavat tappiot ja vahingon vuoksi olemassa olevat odotukset sopimuksen johdosta ovat jääneet täyttymättä. Sopimusperusteisen vahingonkorvauksen on tarkoitus korvata vahingonkärsijälle sopimusrikkomuksesta aiheutunut subjektiivisen arvon ja markkina-arvon erotus.⁴⁶

Sopimusperusteisissa vahingoissa ongelmia muodostuu tavoite- ja arvopohjan erilaisuudesta, koska sopimusperusteisen vahingonkorvauksen ala on laaja. Sopimusperusteisen vahingonkorvauksen alaan kuuluvien toimijoiden rajoitussäännöksissä on eroja ja sen lisäksi vahingonkorvaustarpeet vaihtelevat vahinkolajin ja vahingonkärsijän erityispiirteiden mukaan.⁴⁷ Näin voisi olla esimerkiksi osakeyhtiön solmiessa sopimusta jonkun yksittäisen elinkeinonharjoittajan kanssa.

Sopimusperusteisissa vahingoissa vahingonkorvausvastuu perustuu sopimusrikkomukseen, minkä vuoksi vahingon ennakoitavuutta arvioidaan erillisenä seikkana.⁴⁸ Vahingon ennakoimisella tarkoitetaan sellaisia tapahtumakulkuja, jotka ovat todennäköisesti vaarassa tapahtua toimintahetken tietojen perusteella.⁴⁹ Vahingon ennakoitavuutena voidaan pitää esimerkiksi seikkaa, että teon ja vahingon aiheuttamissuhde on yleisesti tunnettu tai vahingonaiheuttajalla on ollut erityistä tietoa vahingonkärsijän olosuhteista.⁵⁰

Tarkoituksena on yrittää tunnistaa riskejä ennalta, joihin liittyvät sopimuksen osapuolten intressit sopimuksen solmimisesta, suoritushäiriöt sopimuksen noudattamisessa, suoritushäiriöiden ilmeneminen ja niiden vaikutukset.⁵¹ Sopimusperusteisten varallisuusoikeudellisten vahinkojen vastuuriskin suuruus on huomattavasti vaikeammin arvioitavissa kuin sopimuksen ulkoisessa vahingonkorvausvastuussa.⁵² Puhtaissa varallisuusoikeudellisissa vahingoissa riskin arviointi voi olla jopa ongelmallista.

---

⁴⁶ Hemmo 1994 s. 61.

⁴⁷ Hemmo 1994 s. 134.

⁴⁸ Hemmo 1994 s. 43.

⁴⁹ Hemmo 1994 s. 29 ja 79.

⁵⁰ Hemmo 2006 s. 124 ja 135–136.

⁵¹ Hemmo 1994 s. 136.

⁵² Hemmo 2006 s. 151.

Ennakoitavuusharkinnalla voidaan vaikuttaa vahingonkorvausvastuun laajuuteen. Miten laajalle vahingonkorvausvastuun katsotaan ulottuvan, riippuu siitä, mitä vahingollisia seurauksia tietämysvaatimuksen on katsottu koskevan sopimusta solmiessa?⁵³ Sopimussuh-teissa on tavallista pitää lähtökohtana sitä, että ”– – suoritusvelvollisuuteen sitoutuva kan-taa itse riskin valinnastaan niin sopimuksen kannattavuuden kuin omia kykyjä koskevan harkinnankin osalta”.⁵⁴

Menetetty liiketulo on ennakoitavissa eri tavoin riippuen tarkastelunäkökulmasta, mikä voi synnyttää ristiriitaa sopimuksen tehneiden osapuolten välille. Molemmat sopimuksen osa-puolet ajavat luonnollisesti omaa etuaan, sillä sopimuksen on tarkoitus kasvattaa omaa va-rallisuusasemaa. Sen vuoksi on aina molempien sopimuksen osapuolten edunmukaista, jos hänen omaa näkökulmaansa käytettäisiin vahingonkorvausvastuun rajoitusperusteena.⁵⁵ Käytännössä on vaikea määritellä, miten tarkkaan mahdolliset seuraukset olisi ennakoitava sopimusta tehdessä. Tässä kultaisen keskittien löytäminen olisi onnekasta, sillä liian tark-kaan laadittu sopimus voi aiheuttaa ongelmia sopimusta solmiessa, mutta täysin huoletto-mastikaan seuraamusten sopimiseen ei voi suhtautua.

Sopimusperusteisesti syntyneisiin vahinkoihin liittyvässä oikeuskäytännössä vahingonkor-vausvastuun kehityssuunta on laajentumassa, minkä perusteena on tarve monipuolistaa vastuumuotoja. Nykyään ilmenee sellaisia tilanteita, joita ei voida enää pitää kahdenvälisi-nä sopimuksina kuten aiemmin. Kysymys on nimenomaan puhtaiden varallisuusoikeudel-listen vahinkojen korvaamisesta, joiden kohdalla sopimuksen ulkoisen vastuunormiston tarjoama vahingonkorvaussuoja olisi pelkästään yleisen vahingonkorvauslain mukaan epä-varmaa.⁵⁶

---

⁵³ Hemmo 1994 s. 186.

⁵⁴ Hemmo 1994 s. 186–187.

⁵⁵ Hemmo 1994 s. 182–183.

⁵⁶ Hemmo 2006 s. 5.

2.5 Osakeyhtiölain vahingonkorvaussäännösten taustaa

Osakeyhtiölaissa vahingonkorvauksella on keskeinen asema oikeussuojakeinona ja se on osana osakeyhtiölain seuraamusjärjestelmää.⁵⁷ Vahingonkorvaussäännöksillä on osakeyhtiölaissa vahinkoja ennalta estävä ja vahingonkärsijän menetyksiä hyvittävä vaikutus. Säännösten tarkoitus on suojata osakeyhtiössä heikompien oikeuksia ja toimia samalla sanktiona, mikäli jokin vahinko tapahtuu. Lisäksi osakeyhtiölain vahingonkorvaussäännökset korostavat yksilöllisyyttä, koska vahingonkorvausta tarkastellaan jokaisen vahingonaiheuttajan osalta erikseen.⁵⁸

Vahingonkorvaus on jälkikäteinen oikeussuojakeino, mutta säännösten synnyttämä vahingonkorvausvastuun uhka estää ennalta osan vahingoista. Jälkikäteisiä oikeussuojakeinoja päädyttiin painottamaan lainvalmistelussa sen vuoksi, että vältettäisiin liialliset kiellot ja muotomääräykset.⁵⁹ Jälkikäteisillä oikeussuojakeinoilla lisätään omalta osalta osakeyhtiölain tahdonvaltaisuutta. Siitä huolimatta vahingonkorvausta käytetään osakeyhtiöissä usein viimesijaisena keinona, eikä varmasti harkitsemattomasti tai mitenkään liian helpoin perustein.

Osakeyhtiön johdon erottaminen on huomattavasti vahingonkorvauskanteen nostamista yleisempi keino puuttua yhtiön johdossa ilmeneviin ongelmiin.⁶⁰ Osakeyhtiön johdon erottaminen on osakeyhtiölle useasti edullisempi vaihtoehto kuin oikeudenkäynti. Osakeyhtiön johdon jäsenten vaihtaminen on nopea ja tehokas keino vaikuttaa asioihin, sillä johdon jäsenen ero astuu voimaan heti ja osakeyhtiön johdon erottamisen voi tehdä suhteellisen vähin äänin.

Vahingonkorvausta koskeva oikeudenkäynti on pitkä ja raskas prosessi, minkä lisäksi sen lopputuloksella voi olla enemmän negatiivisia vaikutuksia kuin positiivisia. Tämä johtuu oikeudenkäynnin vuoksi osakeyhtiölle aiheutuvista mainekustannuksista. Varsinkin suurille yhtiöille oma yrityskuva ja siitä aiheutuvat mielikuvat ovat tärkeitä. Sen vuoksi negatiivista julkisuutta ei haluta. Lisäksi oikeudenkäyntikulut voivat kasvaa suuriksi, mikä voi olla ongelma pienemmille osakeyhtiöille. Vahingonaiheuttajilla ei ole myöskään mahdolli-

---

⁵⁷ HE 109/2005 vp s. 31.

⁵⁸ Dotevall 1999 s. 63.

⁵⁹ Mähönen – Villa 2010 s. 9.

⁶⁰ Savela 2006 s. 7.

suutta maksaa vahingonkorvauksia koskaan takaisin niiden suuruuden vuoksi. Tästä on esimerkkinä KKO 1997:110, jossa osakeyhtiön hallituksen jäsenille tuomitut vahingonkorvaussummat olivat miljoonia markkoja.

2.6 Osakeyhtiölain periaatteet

Osakeyhtiölain sisältämillä periaatteilla on yhä enemmän merkitystä osakeyhtiölain tulkinnassa. Osakeyhtiölain tulkintaan vaikuttavat oikeusperiaatteet on sijoitettu osakeyhtiölaissa ensimmäiseen lukuun. Osakeyhtiöoikeuden periaatteiden keskeisellä sijainnilla on haluttu korostaa nimenomaan sitä, että osakeyhtiölain periaatteilla on yhä enemmän merkitystä osakeyhtiöoikeudessa ja ne auttavat ymmärtämään osakeyhtiölain kokonaisuutta.⁶¹

Tästä syystä tarkastelen tutkielmassani joitakin periaatteita lähemmin. Osakeyhtiölain periaatteita ovat muun muassa vapaan oman pääoman pysyvyys, osakeyhtiön toiminnan tarkoitus, osakkeenomistajien välinen yhdenvertaisuus ja osakeyhtiön johdon huolellisuusvelvollisuus. Seuraavissa alaluvuissa on tarkoitus käsitellä osakeyhtiölain keskeisimpiä periaatteita, jotka liittyvät puhtaisiin varallisuus oikeudellisiin vahinkoihin. Periaatteilla on merkitystä myös vahingonkorvaussäännösten oikeussuojan kannalta ja periaatteista voi johtaa yhtä lailla vähimmäiskäyttämistä vaatimuksia, jotka ohjaavat sitä kautta yhtiön toimintaa niin juoksevilla asioilla kuin pidempiaikaisia päätöksiä tehtäessä.

2.6.1 Toiminnan tarkoitus

Osakeyhtiön toiminnan tarkoituksesta säädetään osakeyhtiölain 1:5 §:ssä. Osakeyhtiölain säännöksen mukaan osakeyhtiön toiminnan tarkoitus on voiton tuottaminen osakkeenomistajille, jos yhtiöjärjestyksessä ei ole osakkeenomistajien kesken muusta sovittu.⁶² Lähtökohtana on, että osakeyhtiölain tai yhtiöjärjestyksen määräyksen mukaista toiminnan tarkoitusta on tavoiteltava osakeyhtiön toiminnassa kaikissa tilanteissa. Toiminnan tarkoituksen toteuttamisessa on pyrittävä toiminnan jatkuvuuteen, joka turvaa omalta osaltaan myös

---

⁶¹ HE 109/2005 vp s. 36.

⁶² HE 109/2005 vp s. 38.

velkojien oikeuksia.⁶³ Jos yritys tuottaa voittoa osakkeenomistajille, on velkojien asemakin todennäköisesti turvattu. Toiminnan jatkuvuudella varmistetaan yrityksen tulojensaanti ja tällöin yrityksen on mahdollista tuottaa myös voittoa.

Osakeyhtiön toiminnan tarkoitus voi olla jokin muukin kuin voiton tuottaminen osakkeenomistajille. Yhtiöjärjestyksen määräyksellä osakkeenomistajien on mahdollisuus sopia osakeyhtiön muusta toiminnan tarkoituksesta. Osakeyhtiön muu toiminnan tarkoitus on yleensä osakeyhtiön toimiminen omakustannusperiaatteella, joka tarkoittaa edullisia tuotantotekijöitä osakkeenomistajille tai yleishyödyllinen tarkoitus, jonka johdosta osakeyhtiölle syntyvät voitonjakokelpoiset varat sijoitetaan esimerkiksi säätiön tai yhdistyksen toiminnan tukemiseen.⁶⁴ Näin ollen yhtiön liikevoitto käytetään jonkun muun hyväksi kuin että se jaettaisiin voittona osakkeenomistajille.

Jos osakeyhtiön toimintaa muutetaan ratkaisevasti, on muutettava myös kyseistä yhtiöjärjestyksen määräystä.⁶⁵ Osakeyhtiössä tehtävien toimien on edistettävä osakeyhtiölain tai yhtiöjärjestyksen määräyksen mukaista toiminnan tarkoitusta. Pääsääntöisesti kaikki osakeyhtiössä tapahtuvat toimet tulisi pystyä perustelemaan toiminnan tarkoituksen näkökulmasta ja miten päätös tai toimi hyödyttää nimenomaan osakeyhtiön etua. Dotevall pitää lähtökohtana sitä, että osakeyhtiön toiminnan kohdetta on tarkasteltava objektiivisesti, koska osakeyhtiön on voitava soveltaa toimintaansa teknisen ja taloudellisen kehittymisen mukaan.⁶⁶

On selvää, että osakeyhtiön toiminnan tarkoitusta on tarkasteltava pitkällä aikavälillä. Osakeyhtiölailla ei haluta estää osakeyhtiöitä tekemästä pidempiaikaisia hankkeita ja suunnitelmia, esimerkiksi investointeja, tuotekehitystoimintaa tai henkilöstön kouluttamista. Osakeyhtiön toiminnan jatkuvuuden ja toiminnan tarkoituksen toteutumisen näkökulmasta on tärkeintä, että osakeyhtiössä tehtävät hankkeet parantavat osakeyhtiön voiton tuottamiskykyä.⁶⁷ Pidemmän aikavälin tarkastelulla tarkoitetaan vähintään useita vuosia. Luonnollisesti pidemmän aikavälin aikana toteutettavien toimien on oltava osakeyhtiön ja sen osakkeenomistajien edun mukaisia. Investoinnit tai muut pitkäaikaiset suunnitelmat, jotka eivät

---

⁶³ HE 109/2005 vp s. 39.

⁶⁴ HE 109/2005 vp s. 39.

⁶⁵ Dotevall 1999 s. 94.

⁶⁶ Dotevall 1999 s. 93.

⁶⁷ HE 109/2005 vp s. 38–39.

vastaa osakeyhtiön taloudellista toiminnan tarkoitusta, eivät ole sen perusteella liiketaloudellisesti hyväksyttäviä. Toiminnan tarkoituksen noudattaminen koskee erityisesti osakeyhtiön johdon tekemiä päätöksiä, jotka pääsääntöisesti vastaavat yhtiön toiminnasta.

Osakeyhtiölakiin kirjattu toiminnan tarkoitus on voiton tuottaminen osakkeenomistajille. Sen johdosta *Salonen* on pohtinut sitä, että olisiko osakeyhtiön johdon edes mahdollista pyrkiä johonkin muuhun päämäärään kuin osakeyhtiölain mukaiseen voiton tuottamiseen?⁶⁸ Nimittäin silloin osakeyhtiön johdon vahingonkorvausvastuun arviointiin liittyvä huolellisuusvelvollisuuden tarkastelunäkökulma muuttuu, koska huolellisuusvelvollisuuden noudattamista arvioidaan osakeyhtiölain toiminnan tarkoitusta koskevan säännöksen avulla.⁶⁹

Osakeyhtiölakiin kirjatulla toiminnan tarkoituksella on selkeä päämäärä. Periaatteen tarkoituksena on tavoitella sitä kautta taloudellista hyötyä osakeyhtiölle ja sen osakkeenomistajille. Muulla periaatteella toimivassa osakeyhtiössä kuin osakeyhtiölain mukaisessa toiminnan tarkoituksessa tulevat tuotot käytetään yrityksen ylläpitoon tai jonkun toisen yhteisön hyväksi. Siitä huolimatta jotain voittoa on oikeastaan tuotettava, koska rahat tullaan käyttämään johonkin joko yhtiön omiin menoihin tai hankintoihin (omakustannusperiaatteella toimiva osakeyhtiö) tai jonkun toisen yhteisön toimintaan (yhdistyksen toiminnan tukemiseksi). Joka tapauksessa yhtiön on tiedettävä, että voittoa tuotetaan, sillä muuten ei voitaisi suunnitella yhtiölle tehtäviä hankintoja tai luvata jollekin yhdistykselle avustusta toimintaan.

2.6.2 Yhdenvertaisuusperiaate

Osakeyhtiölain 1:7 §:n yhdenvertaisuusperiaate on osakkeenomistajien kannalta osakeyhtiölain keskeisimpiä periaatteita. Osakeyhtiölain yhdenvertaisuusperiaatteen mukaan on kiellettyä antaa epäoikeutettua etua osakkeenomistajille tai muulle henkilölle yhtiön tai toisen osakkeenomistajan kustannuksella. Epäoikeutettu etu tarkoittaa kaikenlaisen taloudelli-

---

⁶⁸ *Salonen* 2000 s. 77.

⁶⁹ *Salonen* 2000 s. 77.

sen edun antamista toiselle osakkeenomistajalle tai muulle henkilölle.⁷⁰ Yhdenvertaisuusperiaatteen tarkoituksena on suojella osakkeenomistajien tasavertaisuutta. Nimittäin osakkeenomistajilla on oikeus luottaa siihen, että hänen osakkeet tuottavat samanlaiset oikeudet kuin muiden osakkeenomistajien osakkeet.⁷¹ Lisäksi yhdenvertaisuusperiaatteen on tarkoituksena suojata vähemmistöosakkeenomistajia siten, että estetään enemmistöosakkeenomistajien suosiminen vähemmistöosakkeenomistajien kustannuksella.

Osakeyhtiölain yhdenvertaisuusperiaate edellyttää osakeyhtiön johtoa toimimaan lojaalisti myös osakeyhtiön vähemmistöosakkeenomistajia kohtaan.⁷² Ilman osakeyhtiölain tai yhtiöjärjestyksen erityistä säännöstä osakeyhtiön johto ei saa kohdella eri asemassa olevia osakkeenomistajia eri tavoin. Ketään osakkeenomistajaa ei saa asettaa huonompaan tai parempaan asemaan kuin muita osakkeenomistajia ja kaikille osakeyhtiön osakkeenomistajille on annettava sama mahdollisuus hyötyä osakeyhtiön eduista.⁷³ Osakeyhtiön johdon on kieltäydyttävä toimesta, jos se koskee vain tiettyä osaa osakkeenomistajista tai muuta ryhmää, joka ansaitsisi toimen johdosta epäoikeutettua etua osakeyhtiön tai sen osakkeenomistajien kustannuksella.⁷⁴

Osakeyhtiölain yhdenvertaisuusperiaatetta voidaan loukata hyvin monilla tavoin johtuen epäoikeutetun edun laajasta määritelmästä. Esimerkiksi osakeyhtiön johto voi loukata yhdenvertaisuusperiaatetta suosimalla varojenjakopäätöksessä yhtä tai useampaa enemmistöosakkeenomistajaa vähemmistöosakkeenomistajien kustannuksella. Myös enemmistöosakkeenomistajat voivat päättää määräenemmistönä sellaisesta asiasta, josta aiheutuu vahinkoa vähemmistöosakkeenomistajille ja loukata sen johdosta osakeyhtiölain yhdenvertaisuusperiaatetta.⁷⁵

Osakkeenomistajien eriarvoisuuden mahdollisuus riippuu heidän osakeomistuksistaan osakeyhtiössä. Epäoikeutetun edun syntyminen ei vaadi toimelta vahingollisia seuraamuksia, sillä toimi itsessään voi olla yhdenvertaisuusperiaatteen vastainen ja synnyttää epäoikeutettua etua jollekin. Ratkaisevaa periaatteen toteutumisen kannalta on, että vahinkoa ei tarvit-

---

⁷⁰ HE 109/2005 vp s. 40 ja Dotevall 1999 s. 135. Näin on myös Ruotsissa. Epäoikeutettu etu on sitä, jos määräyksen johdosta aiheutuneella epäkohdalla aiheutetaan etua jollekin ja siitä aiheutuva haitasta on vahinkoa osakeyhtiölle tai sen osakkeenomistajalle.

⁷¹ HE 109/2005 vp s. 39.

⁷² Dotevall 1999 s. 131.

⁷³ Dotevall 1999 s. 132.

⁷⁴ Dotevall 1999 s. 132.

⁷⁵ HE 109/2005 vp s. 40.

se tapahtua, jotta toimi on yhdenvertaisuusperiaatteen vastainen. Tällaisessa tilanteessa ei voi kuitenkaan syntyä vahingonkorvausvastuuta, koska vahinkoa ei ole tapahtunut.⁷⁶ Lisäksi tilanteen arvioimista vaikeuttaa se, mihin tapahtuma-aikaan toimea on verrattava? Jokin toimi voi olla hyvä tänä vuonna, mutta ensi vuonna se on huono.⁷⁷ Periaatteet luovat joustavuutta lainsäädäntöön, mutta samalla se tuo epävarmuutta tulkintaan, kun mitään oikeaa tapaa ei ole. Mikä tällaisessa tilanteessa on todellinen sanktio, kun yhdenvertaisuusperiaatetta on rikottu, mutta siitä ei ole aiheutunut vahinkoa?

2.6.3 Osakeyhtiön johdon tehtävä

Osakeyhtiölain johdon tehtävä -periaate velvoittaa yhtiön johdon jäseniä noudattamaan toiminnassaan huolellisuutta ja toimimaan yhtiön edun mukaisesti. Periaate sisältää myös lojaliteettivelvollisuuden, joka johdon on täytettävä osakeyhtiötä ja sen osakkeenomistajia kohtaan.⁷⁸ Osakeyhtiön johdon tehtävä on määritelty osakeyhtiölain 1:8 §:ssä ja lähtökohteisesti se koskee vain osakeyhtiön johdon jäseniksi valittuja henkilöitä. Lisäksi säännös koskee henkilöitä, jotka ovat jälkikäteen arvioituna tosiasiallisesti toimineet osakeyhtiön johdon jäsenen tehtävässä.

Osakeyhtiön toiminnassa vaaditaan johdon jäseneltä riittävää huolellisuutta yhtiön asioiden hoitamisessa. Osakeyhtiön johdon jäsenten odotetaan hankkimaan tehtävän päätöksen perustaksi tilanteen edellyttämät asianmukaiset tiedot, joiden perusteella tehdään johdonmukainen päätös ilman, että toimeen ovat vaikuttaneet johdon jäsenten eturistiriidat.⁷⁹ Tässä on huomioitava ympäristö, jossa toimitaan, sillä liike-elämässä monet asiat on päätettävä nopeasti. Näin ollen myös huolellisuusvelvollisuuden arvioinnissa on huomioitava myös tilanne ja sen luomat mahdollisuudet tietojen hankkimiseksi.

Huolellisuusvelvollisuus on laaja käsite ja osakeyhtiön johdon tehtävän sisältämä huolellisuusvelvollisuus voidaan jakaa objektiiviseen ja subjektiiviseen huolellisuuteen. Objektivisen huolellisuuden mukaan johtoasemassa olevalta henkilöltä voidaan edellyttää yleistä tietoa, taitoa ja kokemusta, joiden käyttäminen osoittaa henkilön huolellisuutta. Näin ollen

---

⁷⁶ Dotevall 1999 s. 134.

⁷⁷ Dotevall 1999 s. 136.

⁷⁸ HE 109/2005 vp s. 40.

⁷⁹ HE 109/2005 vp s. 40.

henkilöllä on oltava tiettyjä ominaisuuksia, jotta hän kykenee toimimaan huolellisesti. Subjekttiivinen huolellisuus tarkoittaa, että yhtiön johdon jäsenen asemassa olevan henkilön edellytetään toimivan hänelle asetetun asemaan perustuvan huolellisuusvelvollisuuden mukaisesti, jos hänellä on johdon jäseneltä vaadittava tietämys, taidot ja kokemus.⁸⁰

Hallituksen jäsenet olivat tapauksessa KKO 1993:148 allekirjoittaneet luovutussitoumuksen ilman, että olisivat varmistuneet, ettei päällekkäisiä sitoumuksia anneta. Näin toimiessaan hallituksen jäsenet rikkoivat VOYL:n huolellisuusvelvollisuuttaan yhtiötä kohtaan, minkä johdosta he olivat velvollisia korvaamaan toimistaan aiheutuneen vahingon pankille. Pankilla oli olleet vakuutena osakkeet ja näin maksamatta jääneestä lainasta aiheutui sille vahinkoa.

Korkein oikeus korosti tapauksessa sitä, että jokaisen luovutussitoumuksen allekirjoittaneen hallituksen jäsenen olisi tullut tarkistaa, ettei päällekkäistä sitoumusta ei ole. Tällainen tarkistus olisi kuulunut osakeyhtiön johdon huolellisuusvelvollisuuteen yhtiötä kohtaan. Korkeimman oikeuden mukaan näin olisi varmistettu, ettei kyseinen toiminta aiheuttaisi yhtiölle vahinkoa, jos toimi ei vastaa osakeyhtiölaissa säädettyä toiminnan tarkoitusta. Tapauksesta käy hyvin ilmi se, että mitä tarkoittaa myötävaikuttaminen hallituksen jäsenen ollessa toimessaan.

Osakeyhtiön johdon tekemien toimien on aina oltava osakeyhtiön toiminnan tarkoituksen mukaisia, sillä muuten ne eivät edusta yhtiön etua. Jokainen liiketoimi on pystyttävä perustelemaan liiketaloudellisilla perusteilla siten, että siitä on hyötyä osakeyhtiön toiminnalle. Tätä säännöstä tulkitaan suppeasti.⁸¹ Dotevall korostaakin, että osakeyhtiön hallituksen jäsenillä ja toimitusjohtajalla on aktiivinen toimintavelvollisuus osakeyhtiötä kohtaan saavuttaakseen yhtiön toiminnan päämäärän. Aktiivisen toimintavelvollisuuden takia osakeyhtiön johdon jäsenet eivät voi välttää vahingonkorvausvastuuta sillä, etteivät ole tehneet mitään. Tällöin he ovat laiminlyöneet tehtävänsä ja myös laiminlyönnistä voi seurata vahingonkorvausvastuu.⁸²

Osakeyhtiön johdon tehtävänä on huolehtia yhtiön edun mukaisesta toiminnasta. Osakeyhtiön johdon jäsenillä on velvollisuus olla käyttämättä asemaansa hyväkseen osakeyhtiössä siten, että toimet olisivat ristiriidassa osakeyhtiön intressien kanssa.⁸³ Lojaliteettivelvolli-

---

⁸⁰ Savela 2006 s. 79 ja Mähönen – Villa 2006a s. 113.

⁸¹ HE 109/2005 vp s. 40.

⁸² Dotevall 1999 s. 79.

⁸³ Dotevall 1999 s. 129.

suuden mukaan osakeyhtiö johdon jäsenten täytyy toimia tehtävässä asemansa mukaisesti ja pysyä uskollisena yhtiölle.⁸⁴ Lojaliteettivelvollisuuden noudattaminen koskee osakeyhtiön johdon jäseniä sen ajan, kun he toimivat tehtävässään. Lojaliteettivelvollisuus voi jatkua myös osakeyhtiön tehtävästä eroamisen jälkeen, jos siitä on sovittu johdon jäsenen ja osakeyhtiön välisellä sopimuksella.⁸⁵

Lojaliteettivelvollisuus on henkilökohtainen ja se käsittää osakeyhtiön lisäksi myös osakkeenomistajien intressit. Osakeyhtiön johdon jäsenten on otettava huomioon kaikkien osakkeenomistajien intressit, sillä osakeyhtiön intressi rinnastetaan yleensä sen osakkeenomistajien intressiksi.⁸⁶ Vahva vastakkainen intressi voi olla ratkaiseva tekijä tilanteessa, jossa henkilöä epäillään lojaliteettivelvollisuutensa laiminlyönnistä.⁸⁷ Tästä voi syntyä vahingonkorvausvelvollisuus osakeyhtiön johdon jäsenelle. Esimerkiksi korkeimman oikeuden tapauksessa osakeyhtiön toimitusjohtaja tavoitteli huomattavia taloudellisia etuja itselleen ja läheisilleen osakeyhtiön kustannuksella. Intressiristiriita osakeyhtiön etujen ja omine etujen välillä oli jo törkeää tuottamusta. Tässä tapauksessa vahingonkorvausvastuuta alensivat kuitenkin korvausvastuun syntyhetken olosuhteet.

Tapauksessa KKO 1997:110 liikepankki oli luottottanut yritystä, joka oli aivan liian riskillinen luototettava ja aiheutti liikepankille luottotappioita eli vahinkoa. Luotottaessaan taloudellisesti heikossa asemassa ollutta yritystä liikepankin johtokunnan hallituksen jäsenet olivat rikkoneet huolellisuusvelvollisuuttaan. Yksi liikepankin hallituksen jäsen kuului myös luotettavan yrityksen johtoon ja yritti luotolla tavoitella huomattavia taloudellisia etuja itselleen ja yrityksen osapuolena olevalle veljelleen. Vahingonkorvausvastuuta kuitenkin alensi laman syvyys ja pituus, mitä johtokunnan hallituksen jäsenet eivät voineet ennakoida.

On osakeyhtiön osakkeenomistajien etu, että johdon jäseniä kannustetaan huolelliseen toimintaan informaation tuottamisessa osakkeenomistajille, huolellisuus- ja lojaliteettivelvollisuuden noudattamiseen, osakeyhtiön maksukyvyyn säilyttämiseen sekä vahingonkorvausvastuun huomioimiseen. Osakeyhtiön hyvällä maksuvalmiudella ja terveellä pääomalla on merkitystä riskinoton tilanteissa.⁸⁸ Tämä johtuu siitä, että taloudellisissa vaikeuksissa olevan yhtiön johdon toimia tarkastellaan eri valossa. Siitä huolimatta osakeyhtiön johto ei ole

---

⁸⁴ Dotevall 1999 s. 141.

⁸⁵ Dotevall 1999 s. 137.

⁸⁶ Dotevall 1999 s. 113–114.

⁸⁷ Dotevall 1999 s. 130.

⁸⁸ HE 109/2005 vp s. 39.

vastuussa vahingosta silloin, jos päämies eli osakeyhtiö kärsii sopimuksen vastapuolen maksukyvyttömyyden johdosta tappiota.⁸⁹

Osakeyhtiön intressiristiriidassa voi olla kysymyksessä johdon jäsenen henkilökohtainen intressi, joka on suoraan tai epäsuoraan ristiriidassa osakeyhtiön intressin kanssa. Dotevall käyttää esimerkkinä osakeyhtiön johdon jäsenen palkkion määräytymistä.⁹⁰ Toimielin, joka on nimittänyt osakeyhtiön johdon toimihenkilöt, päättää palkkion maksamisesta ja sen suuruudesta.⁹¹ Johdon jäsenen tehtävästä on maksettava kohtuullinen korvaus ilman, että liian suuresta palkkiosta ei muodostu osakeyhtiölle vastakkaista intressiä. Nimittäin palkkion maksamista koskevat säännökset perustuvat osakeyhtiön pääoman suojaamisen säännöksiin.⁹² Sen vuoksi palkkiosta neuvotellaan jo ennen henkilön valitsemista tehtävään. Ennen tehtävään valitsemista henkilöä ei sido osakeyhtiön lojaliteettivelvollisuus, minkä vuoksi henkilö on vielä vapaa haluamaan mitä vain.⁹³ Näin ollen tuleva johdon jäsen ei joudu ristiriitatilanteeseen päättäessään palkasta, koska lojaliteettivelvollisuus velvoittaa häntä suojaamaan yhtiön pääomaa.

Toisaalta osakeyhtiölle vieras intressi saattaa olla myös jonkun toisen henkilön tai yhtiön, jos esimerkiksi osakeyhtiön toimitusjohtaja harjoittaa kilpailevaa toimintaa. Tällöin toimitusjohtaja edustaa toisen etua ja käyttää hyväkseen osakeyhtiön liikemahdollisuuksia soveltamalla osakeyhtiön toimialaa ja arkaluonteista tietoa toisen hyväksi.⁹⁴ Kilpailevaa toimintaa ei varsinaisesti kielletä osakeyhtiölaissa, mutta lakia tulkitaan siten, että kilpailevan toiminnan harjoittaminen on pääsääntöisesti kiellettyä.

Lojaliteettivelvollisuuden avulla osakeyhtiön osakkeenomistajat voivat kontrolloida yhtiön johdon toimintaa. Lojaliteettivelvollisuuden rikkominen ei ole rangaistava teko, mutta siitä voi seurata vahingonkorvausvastuu ja tehtävästä erottaminen.⁹⁵ Osakeyhtiön johdon toimissa tapahtuvissa vahingoissa kiinnitetään toimen huolellisuutta arvioitaessa erityisesti huomiota johdon tehtävä –periaatteen noudattamiseen sekä osakeyhtiön toiminnan tarkoitukseen. Periaatteiden pohjalta arvioidaan sitä, mikä kyseisessä tapauksessa on ollut huo-

---

⁸⁹ Mähönen – Villa 2006a s. 134.

⁹⁰ Dotevall 1999 s. 112.

⁹¹ Dotevall 1999 s. 146.

⁹² Dotevall 1999 s. 145.

⁹³ Dotevall 1999 s. 146.

⁹⁴ Dotevall 1999 s. 112–113.

⁹⁵ Dotevall 1999 s. 31–32.

limatonta toimintaa tai onko toimen huolimattomuus aiheutunut laiminlyönnistä? Onko johdon toiminta ollut osakeyhtiön toiminnan tarkoituksen mukaista ja onko henkilö toiminnut huolellisesti säännöksen edellyttämässä merkityksessä? Huolellisen toiminnan arvioinnissa käytetään lähtökohtana vahingonkorvausoikeudessa käytettyä huolellisen henkilön toimintaa kyseisessä tilanteessa.⁹⁶

---

⁹⁶ HE 109/2005 vp s. 40.

3 OSAKEYHTIÖLAIN VAHINGONKORVAUSVASTUUN SYNTYMINEN

3.1 Osakeyhtiön johdon vahingonkorvausvastuun perusteet

Pääluku kaksi oli johdattelua osakeyhtiölain vahingonkorvaussäännösten taustaan, mikä on mielestäni tärkeää kokonaisuuden ymmärtämisen kannalta. Tässä kolmannessa pääluvussa käsittelen osakeyhtiön johdon vahingonkorvausvastuun syntymisen perusteita. Näiden vastuuperusteiden käsillä ollessa osakeyhtiön johdon jäsenelle syntyy vahingonkorvausvastuu osakeyhtiötä tai muuta henkilöä kohtaan aiheuttamastaan taloudellisesta vahingosta. Osakeyhtiön johdon jäseniä koskevat vahingonkorvaussäännökset ovat sijoitettu osakeyhtiölain 22 lukuun ja ovat pakottavaa oikeutta.

Osakeyhtiölain 22:1.1 §:n vastuuperusteen mukaan osakeyhtiön hallituksen jäsenen, hallintoneuvoston jäsenen ja toimitusjohtajan on korvattava vahinko, jonka hän on tehtävässään osakeyhtiölain 1:8 §:n johdon tehtävän vastaisesti tahallaan tai huolimattomuudesta aiheuttanut osakeyhtiölle. Johdon tehtävään sisältyy yleinen huolellisuusvelvollisuus osakeyhtiötä kohtaan. Tämä tarkoittaa sitä, että osakeyhtiön johdon jäsenten on huolellisesti toimien edistettävä osakeyhtiön etua ja johdon jäsenet ovat vahingonkorvausvastuussa yhtiölle huolellisuusvelvollisuuden rikkomisen johdosta aiheutuneesta vahingosta.⁹⁷

Toinen osakeyhtiön johdon jäseniä koskeva vastuuperuste ilmenee lain 22:1.2 §:stä, jonka mukaan osakeyhtiön hallituksen jäsenen, hallintoneuvoston jäsenen ja toimitusjohtajan on korvattava vahinko, jonka hän on muuten tehtävässään aiheuttanut yhtiölle, osakkeenomistajalle tai muulle henkilölle tahallisesti tai huolimattomasti rikkomalla osakeyhtiölakia tai yhtiöjärjystä. Erona ensimmäiseen momentin vahingonkorvausvastuuseen on, että toisen momentin vastuuperusteen mukaan osakeyhtiön johdon jäsenen on rikottava tai laiminlyötävä muuta osakeyhtiölain säännöstä tai yhtiöjärjestyksen määräystä kuin osakeyhtiölaissa heille asetettua huolellisuusvelvollisuutta. Toisen momentin vahingonkorvausvastuun edellytyksenä on, että vahingon on aiheuduttava suoraan osakeyhtiölle, osakkeenomistajalle tai muulle henkilölle.

---

⁹⁷ HE 109/2005 vp s. 194–195.

Osakeyhtiön johtoa koskevaa osakeyhtiölain vahingonkorvaussäännöstä sovelletaan vain henkilöön, joka on ollut hallituksen jäsenenä tai toimitusjohtajana osakeyhtiössä tai toiminut tällaisen henkilön asemassa tosiasiallisesti.⁹⁸ Osakeyhtiön johdon jäsenen aiheuttaessa vahinko on arvioitava, onko henkilö toiminut vahingon aiheutuessa yhtiöoikeudellisessa roolissaan? Mikäli hän ei ole toiminut osakeyhtiön hallituksen jäsenenä tai toimitusjohtajana, vahingonkorvausvastuu ratkaistaan pääsääntöisesti yleisen vahingonkorvauslain mukaan.

Osakeyhtiön johdon vahingonkorvausvastuu rajoitetaan siihen, että johdon jäsenet eivät vastaa osakeyhtiön tekemistä sopimuksista. Osakeyhtiö on vastuussa yhtiönä sellaisista osakeyhtiön johdon jäsenten toimista, jotka on tehty osakeyhtiön lukuun.⁹⁹ Säännösten tulkinta tuottaa ongelmia rajanvedon tilanteissa, sillä milloin osakeyhtiön voidaan katsoa aiheuttaneen vahingon ja milloin johdon jäsenen vahingollinen teko voidaan rinnastaa yhtiön vahinkoa aiheuttavaan tekoon?¹⁰⁰

Tähän osakeyhtiölain esitöissä todetaan, ettei osakeyhtiön johto ole vastuussa osakeyhtiön sopimukseen perustuvien vahinkojen aiheuttamisesta.¹⁰¹ Osakeyhtiön puolesta toimivat edustajat, jotka pääsääntöisesti ovat osakeyhtiön johdon jäseniä. Osakeyhtiö vastaa yhtiönä sopimukseen liittyvistä sitoumuksista, koska sopimus tuottaa etua yhtiölle ja yhtiön edustaja toimii vain ”puhemiehenä”. Edustajan henkilökohtainen vastuu on hyvin poikkeuksellista ja mahdollista vain, jos vastapuoli ei ole tiennyt tekevänsä sopimusta yhtiön kanssa vaan on luullut tekevänsä sopimuksen henkilön eli edustajan kanssa.¹⁰²

Osakeyhtiölle vahingonkorvausvastuusta syntynyt korvausvelvollisuus määräytyy yleisen vahingonkorvauslain perusteella. Osakeyhtiön aiheuttama vahinko ratkaistaan vastuulajia koskevien säännösten ja periaatteiden mukaan, jotka perustuvat yleiseen vahingonkorvauslakiin ja sopimusperusteisen vahingonkorvausta koskeviin periaatteisiin.¹⁰³ Myös silloin, jos tilanne on sopimuksen tekemiseen rinnastettavissa tai sopimussuhdetta muistuttava.

---

⁹⁸ Dotevall 1999 s. 37.

⁹⁹ Savela 2006 s. 194–196.

¹⁰⁰ Savela 2006 s. 295.

¹⁰¹ VIITE!

¹⁰² Savela 2006 s. 354.

¹⁰³ Mähönen – Villa 2010 s. 440.

Dotevallin mukaan osakeyhtiön johdon jäsen voi aiheuttaa vahingon tehtävässään kahdella tavalla. Molempien osalta vahingon arvioimisen ongelma liittyy tehtävässään –sanan määrittelymiseen. Mikä toimi kuuluu tai ei kuulu osakeyhtiön johdon jäsenen tehtäviin? Lähtökohtaisesti osakeyhtiön toimintaa kuuluvat toimet, joiden tarkoitus on ilmaistu konkreettisesti osakeyhtiölaissa tai yhtiöjärjestyksessä tai toimi on sellainen tehtävä, joka katsotaan osaksi osakeyhtiön harjoittamaa tosiasiallista toimintaa. Ratkaisevaa tällöin on, sisältyykö toimi yhtiöjärjestyksen mukaan osakeyhtiön toiminnan kohteeseen.¹⁰⁴

Osakeyhtiölain vahingonkorvausvastuuta koskevat säännökset ovat hyvin tulkinnanvaraisia ja ne luovat vahingonkorvausvastuun sisällöstä laaja-alaisen. Asian ytimeen pääsemiseksi osakeyhtiön johdon vahingonkorvausvastuuta koskevan säännöksen sisältämiä määritelmiä on tarkennettava, mikä helpottaa säännöksen tulkintamista. Käsittelen pääluvussa muun muassa seuraavia kysymyksiä, kuka kuuluu osakeyhtiön johtoon ja millä perusteilla? Mitä ovat johdon jäsenten osakeyhtiölain mukaiset tehtävät? Mitkä osakeyhtiön johdon toimet vaikuttavat esimerkiksi vahingonkorvausvastuun syntymiseen sekä millä perusteilla vahingonkorvausvastuuta on mahdollista rajoittaa? Käsittelen johdon jäsenten valintaa ja tehtäviä pääsääntöisesti hallituksen jäsenten näkökulmasta, sillä osakeyhtiölakikin käsittelee hallitusta kaikkein tarkimmin.

3.1.1 Kuka on osakeyhtiön johdon jäsen?

Osakeyhtiölain 22:1 §:n mukaan:

”Hallituksen jäsenen, hallintoneuvoston jäsenen ja toimitusjohtajan on korvattava vahinko, jonka hän on tehtävässään 1 luvun 8 §:ssä säädetyn huolellisuusvelvoitteen vastaisesti tahallaan tai huolimattomuudesta aiheuttanut yhtiölle. –”

Osakeyhtiölain 6:1.1 §:n mukaan osakeyhtiön johtoon kuuluu hallitus, toimitusjohtaja ja hallintoneuvosto, joista vain hallitus on osakeyhtiölain mukaan ainoa pakollinen toimielin.¹⁰⁵ Osakeyhtiölain 6:8.1 §:ssä todetaan, että osakeyhtiön hallitukseen on kuuluttava yhdestä viiteen jäsentä, jotka valitsee pääsääntöisesti yhtiökokous. Osakeyhtiölain 6:9 §:n mukaan myös hallintoneuvosto voi valita hallituksen jäsenet, mikäli tästä on säädetty yh-

¹⁰⁴ Dotevall 1999 s. 37.

¹⁰⁵ HE 109/2005 vp s. 78.

tiöjärjestyksessä. Osakeyhtiön toimitusjohtajan valitsee osakeyhtiölain 6:20 §:n mukaisesti hallitus, jolle toimitusjohtaja on pääsääntöisesti vastuussa toimistaan. Hallituneuvosto valitaan yleensä vain suurissa osakeyhtiöissä ja hallituneuvoston jäsenet valitsee yleensä yhtiökokous. Hallituksen jäsenen valinnassa osakeyhtiön ja sen osakkeenomistajien intressissä on, että hallituksen jäsenellä on elämäkokemusta riittävän laajalti. Lisäksi hänen tulisi omata liikemaailmaan ja yhtiön toimialaan liittyvää yleistä tuntemusta.¹⁰⁶

Osakeyhtiölaki asettaa joitakin edellytyksiä osakeyhtiöön valittaville hallituksen jäsenille. Hallituksen jäseneksi ei osakeyhtiölain 6:10 §:n mukaan voi tulla valituksi henkilö, joka on edunvalvonnan alaisena. Myöskään liiketoimintakiellossa olevaa henkilöä ei voida valita osakeyhtiön hallituksen jäseneksi, eikä hallituksen jäsenenä tai toimitusjohtajana voi toimia oikeushenkilö.¹⁰⁷ Lisäksi osakeyhtiölain 10 §:n mukaan vähintään yhden hallituksen jäsenen asuinpaikan on oltava Euroopan talousalueella. Osakeyhtiölaissa säädetyt edellytykset ovat pakottavaa oikeutta ja ilman edellytyksiä täyttävää henkilöä ei voisi valita osakeyhtiön hallituksen jäseneksi.

Ruotsin osakeyhtiölaki sisältää vastaavanlaiset edellytykset, joissa on lisäksi todettu, että osakeyhtiön johtoon valittava henkilö ei voi toimia jo vastaavassa tehtävässä toisen yhtiön johdossa.¹⁰⁸ Osakeyhtiön johdon jäsenen tehtävään valittu henkilö vastaa itse siitä, että hän täyttää osakeyhtiölain vähimmäisedellytykset.¹⁰⁹ Henkilön tulee itse pidättäytyä hakemasta hallituksen jäseneksi, mikäli ei täytä osakeyhtiölain edellytyksiä. Osakeyhtiölain asettamat edellytykset ovat vain muodollisia pätevyysvaatimuksia tehtävän osalta, sillä todellisuudessa vaatimukset kiristyvät valittaessa sopivia henkilöitä tehtävään.¹¹⁰

Osakeyhtiön johdon jäseneksi valitun henkilön ei tarvitse antaa enää kirjallista suostumusta tehtävää varten, mutta täysin ilman suostumusta ketään ei voida valita.¹¹¹ Aiemmin vielä vanhan osakeyhtiölain (734/1978) voimassa ollessa osakeyhtiön johdon jäsenen oli annettava kirjallinen suostumus tehtävään. Nykyään suullista suostumusta osakeyhtiön johtoon valitulta jäseneltä pidetään osakeyhtiölain kannalta riittävänä. Osakeyhtiön hallituksen jäsenen tehtä-

---

¹⁰⁶ *Salonen* 2000, s. 81 ja 171.

¹⁰⁷ *Savela* 2006 s. 16.

¹⁰⁸ Suomessa kilpailevan toiminnan kieltoa ei ole kirjoitettu osakeyhtiölakiin, mutta se on osakeyhtiöoikeudessa kirjoittamaton sääntö.

¹⁰⁹ *Dotevall* 1999 s. 56.

¹¹⁰ *Dotevall* 1999 s. 58–59.

¹¹¹ *HE 109/2005 vp* s. 83.

vään edellytetään ehdokkaan henkilökohtaista suostumusta, jotta hänet on mahdollista myöhemmin asettaa yhtiöoikeudelliseen korvausvastuuseen. Valinta olisi lainvastainen, jos hallituksen jäsen olisi valittu tehtävään ilman hänen suostumustaan.¹¹²

Osakeyhtiön johdon jäsenet eivät ole yleensä työsuhteessa osakeyhtiöön vaan johdon jäsenet tekevät osakeyhtiön kanssa toimi- tai palvelussuhdesopimuksen, johon sovelletaan pääsääntöisesti yleisiä sopimusoikeudellisia säännöksiä.¹¹³ Osakeyhtiön hallituksen jäseneksi tai toimitusjohtajaksi valitun henkilön suostumus tehtävään on tärkeä siinäkin mielessä, että periaatteessa ilman sitä osakeyhtiön ja sen johdon jäsenen välinen sopimus ei ole voimassa.¹¹⁴

Sopimuksen voimassaoloon perustuvat esimerkiksi hallituksen jäsenen ja toimitusjohtajan tehtävää koskevat oikeudet ja velvollisuudet. Ilman suostumusta tehtävään henkilöllä ei ole velvollisuuksia osakeyhtiötä kohtaan ja vastaavasti osakeyhtiöllä ei ole velvollisuutta maksaa henkilölle tehtävästä korvausta. Tehtävään annettu suostumus vaikuttaa myös vahingonkorvausvastuun syntymiseen. Ilman johdon jäsenen tietoisuutta tehtävästä, häntä ei voida tuomita vahingonkorvausvastuuseen, jos johdon jäsen ei ole osallistunut hallitustyöhön tai ottanut osakeyhtiöltä vastaan korvausta tehtävästään.¹¹⁵

Aina osakeyhtiön johdossa päätöksiä eivät tee johdon jäseniksi valitut henkilöt. Sen vuoksi osakeyhtiölaissa on tarkennettu osakeyhtiön johdon jäsenen määritelmää. Osakeyhtiön johdoon kuuluvana henkilönä pidetään myös sitä, joka on tosiasiallisesti valittu hoitamaan kyseistä tehtävää. Tällöin osakeyhtiön johdon jäsenen valintaan liittyvillä muodollisilla seikoilla ei ole merkitystä tehtävässä olon -arvioinnin kannalta.¹¹⁶ Tosiasiallisesti valittuna osakeyhtiön johdon jäsenenä pidetään henkilöä, joka käytännössä toimii osakeyhtiön johdon jäsenen tehtävässä hoitamalla johdon jäsenen asemaan perustuvat tehtävät. Näin ollen esimerkiksi pääomistajan vahingonkorvausvastuuta voidaan periaatteessa arvioida osakeyhtiön johdon jäsenen kanssa samoin perustein, mikäli osakkeenomistaja tosiasiaassa johtaa osakeyhtiötä.¹¹⁷

---

¹¹² Ks. lisää *Savela* 2006, s. 14–15.

¹¹³ *HE 109/2005 vp* s. 79.

¹¹⁴ *Dotevall* 1999 s. 36.

¹¹⁵ *Dotevall* 1999 s. 36.

¹¹⁶ *HE 109/2005 vp* s. 194. Hallituksen esityksessä tarkoitetaan muodollisella seikalla esimerkiksi kaupparekisteriin tehtävää ilmoitusta.

¹¹⁷ *Savela* 2006 s. 213–214.

Tästä huolimatta pääsääntöisesti myös tosiasiallisesti osakeyhtiötä johtava henkilö on valittu tehtävään osakeyhtiölain säännösten mukaisesti edellä mainituin tavoin. Tehtävän vastaanottanut henkilö on vahingonkorvausvastuussa, vaikka osakeyhtiön johdon jäsenen valinnassa on tapahtunut virhe. Näin ollen henkilö, joka ei esimerkiksi täytä osakeyhtiön johdon jäsenelle asetettuja edellytyksiä, on siitä huolimatta vahingonkorvausvastuussa osakeyhtiölain mukaan.¹¹⁸

Lisäksi myös osakeyhtiön johtoon valituilla henkilöillä säilyy osakeyhtiölain mukainen vahingonkorvausvastuu, vaikka tosiasiallista valtaa osakeyhtiössä käyttäisikin osakkeenomistaja tai toimitusjohtaja. Osakeyhtiön johtoon valittu henkilö ei voi vahingonkorvausvastuuta välttääkseen vedota siihen, ettei ole toiminut tosiasiallisesti osakeyhtiön johdossa. Sen lisäksi on huomioitava, että vahingonkorvausvastuu voi olla ankarampi päätoimiselle hallituksen puheenjohtajalle, jos hänelle on määrätty yhtä erityisiä tai täsmällisiä tehtäviä kuin toimitusjohtajalle.¹¹⁹

Ajallisesti osakeyhtiön johdon jäsenen vahingonkorvausvastuu alkaa, kun osakeyhtiön johdon jäsen on valittu tehtävään toimikauden alkaessa yhtiökokouksen päätöksellä osakeyhtiölain 6:11 §:n mukaan. Säännöksessä todetaan, että hallituksen jäsenen tehtävä on voimassa toistaiseksi yksityisessä osakeyhtiössä ja julkisen osakeyhtiön osalta toimikausi päättyy uuden jäsenen tullessa valituksi. Hallituksen jäsenen toimikausi voi päättyä myös eroamiseen omasta tahdosta tai yhtiökokouksen erottamiseen tehtävästä.

3.1.2 Ero osakkeenomistajan vahingonkorvausvastuuseen

Osakeyhtiön johdon jäsenen vahingonkorvausvastuu on selkeästi tiukempi kuin esimerkiksi osakeyhtiön osakkeenomistajan. Siitä huolimatta, että osakeyhtiölain mukainen osakkeenomistajan vahingonkorvausvastuu ei edellytä enää törkeää tuottamusta.¹²⁰ Aiemmin osakkeenomistajien korvausperusteessa vaadittiin törkeää tuottamusta, koska osakkeenomistajalta ei voitu vaatia perehtymistä osakeyhtiön asioihin. Tähän lähtökohtana pidettiin sitä, että osakkeenomistajan ensisijainen tavoite on edistää omia etujaan ja he eivät ole

---

¹¹⁸ Savela 2006 s. 15.

¹¹⁹ Hirvonen – Niskakangas – Steiner 2003 s. 171.

¹²⁰ HE 109/2005 vp s. 31.

henkilökohtaisessa vastuussa osakeyhtiön sitoumuksista.¹²¹ Osakkeenomistajien ei odotettu perehtyvän osakeyhtiön asioihin, koska he eivät voi vaikuttaa yhtiön päätöksiin ja heillä on oikeus oman edun tavoittelemiseen.

Säännöstä muutettiin, että välttyttäisiin hankalilta rajanvetotilanteilta. Tähän asti ongelmia ovat aiheuttaneet tilanteet, kun osakeyhtiön johtoon kuulumaton osakkeenomistaja, jota ei ole valittu osakeyhtiön johtoon, on muodostanut tosiasiallisesti osakeyhtiön hallituksen. Ongelmana on ollut, että voidaanko osakkeenomistajaan soveltaa tällaisessa tilanteessa osakeyhtiön hallituksen jäsenen vahingonkorvausvastuuta? Henkilö toimii tosiasiallisesti osakeyhtiön johdon tehtävissä, vaikka häntä ei ole siihen varsinaisesti valittu. Nimittäin ei ole perusteltua, että osakeyhtiössä vaikutusvaltaa käyttävien henkilöiden vahingonkorvausvastuu määräytyy eri tavoin.¹²²

Törkeän huolimattomuuden edellytyksen poistamisella vahingonkorvaussäännöksestä ei ole ollut tarkoitus tiukentaa säännöstä osakkeenomistajille, sillä joka tapauksessa huolimattomuuden arvioinnissa on huomioitava tilanne kokonaisuutena. Säännöksen uudistuksen johdosta on yhtiökokouksen mahdollista tietyin edellytyksin tehdä päätöksiä osakeyhtiön hallitukselle kuuluvissa asioissa ja puoltaa osakeyhtiön asioiden hoitamiseen osallistuvien henkilöiden vahingonkorvausvastuun yhdenmukaisempaa käyttöä.¹²³

3.2 Osakeyhtiön johdon tehtävät

3.2.1 Osakeyhtiön hallituksen yleistoimivalta

Pääluvussa kaksi käsittelin osakeyhtiölain periaatteita, joilla on vaikutusta myös osakeyhtiön johdon vahingonkorvausvastuun tulkinnassa. Periaatteiden yhteydessä oli esillä myös osakeyhtiölain 1:8 §:ssä määritelty johdon tehtävä. Osakeyhtiölain johdon tehtävä -periaate velvoittaa osakeyhtiön johdon jäseniä noudattamaan toiminnassaan huolellisuutta ja toimimaan osakeyhtiön edun mukaisesti. Johdon tehtävä pitää sisällään lojaliteettivelvolli-

---

¹²¹ HE 109/2005 vp s. 31.

¹²² HE 109/2005 vp s. 31–32.

¹²³ HE 109/2005 vp s. 31.

suuden noudattamisen osakeyhtiötä ja sen osakkeenomistajia kohtaan.¹²⁴ Osakeyhtiön johdon jäseniltä odotetaan uskollisuutta osakeyhtiötä kohtaan ja huolellisuus- ja lojaliteettivelvollisuus edellyttää toimimista osakeyhtiölain säännösten mukaisesti.

Osakeyhtiölaki antaa osakeyhtiön hallitukselle laajan toimivallan organisoida osakeyhtiön toimintaan. Osakeyhtiölain 6:2 §:n mukaan hallitukselle kuuluu yleistoimivalta asioissa, joita ei ole osoitettu nimenomaisesti osakeyhtiölaissa tai yhtiöjärjestyksen määräyksellä yhtiökokoukselle tai hallintoneuvostolle.¹²⁵ Osakeyhtiön hallituksella on velvollisuus hankkia yhtiökokouksen suostumus epätavallisiin toimiin, jotka eivät kuulu osakeyhtiön johdon yleisiin tehtäviin. Pääsääntöisesti yhtiökokouksen suostumusta voidaan hakea vain siinä tapauksessa, että päätöksestä on suurta merkitystä osakeyhtiölle.¹²⁶

Osakeyhtiön hallituksella on yleistoimivallan mukaan vastuu osakeyhtiön hallinnosta ja sen toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä. Mikäli osakeyhtiössä ei ole toimitusjohtaja, osakeyhtiön hallitus vastaa myös yhtiön juoksevasta hallinnosta.¹²⁷ Osakeyhtiön hallituksen yleisluontoista tehtävänantoa perustellaan osakeyhtiöiden ja niiden toimialojen erilaisuudella, minkä vuoksi tehtävien tarkka määrittäminen laissa on vaikeaa.¹²⁸ Osakeyhtiön toiminnan organisointiin vaikuttavat muun muassa yrityksen toimiala ja yrityksen koko, sillä pienten ja suurten osakeyhtiöiden organisoinnissa on luonnollisesti eroja.¹²⁹ Yhtiöjärjestyksellä on mahdollista tarkentaa tehtäviä ja siinä voidaan määrätä hallitukselle myös tietyn tehtävän hoitaminen, mutta yhtiöjärjestyksen määräyksillä ei voida poistaa nimenomaisesti osakeyhtiölain mukaan hallitukselle kuuluvia tehtäviä ja velvollisuuksia.¹³⁰

3.2.2 Osakeyhtiön hallitukselle määrätyt tehtävät

Osakeyhtiölain 6:2 §:n mukaan osakeyhtiön hallituksen tärkeimpiä tehtäviä on kirjanpidon ja varainhoidon valvonnan järjestäminen. Vastuu kirjanpidon valvonnan järjestämisestä tarkoittaa velvollisuutta jatkuvasti seurata ja arvioida osakeyhtiön taloudellista asemaa se-

¹²⁴ HE 109/2005 vp s. 40.

¹²⁵ Kts. myös Dotevall 1999 s. 78–79.

¹²⁶ Dotevall 1999 s. 80.

¹²⁷ HE 109/2005 vp s. 79.

¹²⁸ Ks. lisää HE 2005:109 vp, s. 79.

¹²⁹ Dotevall 1999 s. 98.

¹³⁰ Ks. lisää Kyläkallio – Irola – Kyläkallio 2002, s. 611.

kä huolehtia kirjanpidon arviointia koskevan raportoinnin järjestämisestä. Jokaisella osakeyhtiön hallituksen jäsenellä on velvollisuus kontrolloida osakeyhtiön taloudellista tilannetta.¹³¹ Osakeyhtiön taloudellisen aseman arvioinnissa osakeyhtiön hallituksen velvollisuuden kuuluu seurata yhtiön oman pääoman kehittymistä sekä taseen ja tase-erien sisältöjen kehitystä.¹³² Osakeyhtiön hallitus voi siirtää kirjanpidon valvontatehtävän myös ulkopuoliselle toimijalle, mutta delegoinnilla ei voida välttää kirjanpidon ja varainhoidon valvonnasta syntyvää vastuuta.¹³³

Pääsääntöisesti tehtävien delegoinnissa vastuu vähenee valtuuttajalta, minkä johdosta vastuu siirtyy niille, jotka hoitavat tehtävän. Osakeyhtiössä johdon tehtävien delegoinnista huolimatta jää valvontavastuu hallituksen jäsenelle, vaikka osakeyhtiön hallituksen jäsen ei henkilökohtaisesti hoida tehtävää.¹³⁴ Esimerkiksi suurissa osakeyhtiöissä tehtävien delegointi muille henkilöille on tavallista, sillä ei ole aikaa tehdä kaikkea itse ja delegointi on tarpeen yhtiön tehokkaan toiminnan takia.¹³⁵ Hallituksen jäsenten velvollisuus valvoa osakeyhtiön toimintaa ja kontrolloida taloudellista tilannetta on kannustin hankkia raportointijärjestelmä, joka reagoi heti osakeyhtiössä ilmeneviin ongelmiin.¹³⁶

Valvontatehtävän lisäksi hallituksen jäsenten yleistöimivaltaan sisältyy asemaan perustuvia tehtäviä. Ne on hoidettava, vaikka määrätty tehtävät eivät varsinaisesti kuuluisi hallituksen jäsenten tehtäviin tai niitä ei olisi erikseen määrätty heidän hoidettavakseen.¹³⁷ Osakeyhtiön hallituksen asemaan perustuvia tehtäviä ei voida delegoida muille, koska ne vaativat nimenomaan hallituksen jäsenen henkilökohtaisen läsnäolon, allekirjoituksen tai tehtävä kuuluu heille.¹³⁸ Asemaan perustuviin tehtäviin kuuluu esimerkiksi tilinpäätöksen allekirjoittaminen.

Osakeyhtiön on toimittava osakeyhtiölain säännösten edellyttämällä tavalla ja toimitusjohtajan vastuulla on, että osakeyhtiö noudattaa osakeyhtiölain säännöstä tai yhtiöjärjestyksen

¹³¹ *Dotevall* 1999 s. 102.

¹³² *Savela* 2006 s. 125. Osakeyhtiön hallituksen on kutsuttava yhtiökokous koolle, jos yhtiön oma pääoma on alle puolet osakepääomasta ja sen vuoksi on päätettävä selvitysmenettelyn aloittamisesta yhtiökokouksessa. Jos pääoma on menetetty, on osakeyhtiön hallituksen tehtävä tehdä ilmoitus kaupparekisteriin, jotta sidosryhmät saavat tiedon osakeyhtiön tilanteesta.

¹³³ *HE 109/2005 vp* s. 80.

¹³⁴ *Dotevall* 1999 s. 101.

¹³⁵ *Dotevall* 1999 s. 100.

¹³⁶ *Hirvonen – Niskakangas – Steiner* 2003 s. 175.

¹³⁷ *Salonen* 2000 s. 53–54.

¹³⁸ *Dotevall* 1999 s. 100.

määräystä, jossa määritellään osakeyhtiön toiminnan tarkoitus.¹³⁹ Tämän velvollisuuden osalta toiminnan tarkoituksen toteutumisen valvonta määräytyy osakeyhtiön organisaation, osakeyhtiön koon ja sen toiminnan mukaan. Osakeyhtiön hallituksen tehtävänä on valvoa, että osakeyhtiön toiminta noudattaa sille asetettua päämäärää.¹⁴⁰

Osakeyhtiön hallituksen on ohjattava toimitusjohtajaa sellaisilla ohjeilla ja määräyksillä kuin on osakeyhtiön toiminnan kannalta tarpeellista.¹⁴¹ Mikäli osakeyhtiön hallitus epäilee toimitusjohtajan tehtävässä jotakin, hallituksella on oikeus osakeyhtiön puolesta suorittaa toimitusjohtajan tehtävästä, esimerkiksi täydentävä selvitys teknisestä menettelystä tai tehdä muu lisäselvitys.¹⁴² Sen lisäksi osakeyhtiön hallitus voi ottaa koska tahansa toimitusjohtajan yleistoimivaltaan kuuluvan asian päätettäväkseen.¹⁴³ Muihin osakeyhtiölain mukaisiin hallituksen tehtäviin kuuluvat osakeyhtiön edustaminen, jota myös toimitusjohtaja hoitaa hänelle kuuluvien tehtävien osalta.¹⁴⁴

Osakeyhtiölaissa ei säännellä yhtiön hallituksen jäsenten välisestä tehtävän jaosta. Halutesaan osakeyhtiön hallitus voi itse vahvistaa tehtävien jakoa koskevan päätöksen. Sen lisäksi yhtiökokouksella tai hallintoneuvostolla on oikeus päättää jäsenten välisestä tehtävien jaosta hallituksen jäsenten valitsemisen yhteydessä.¹⁴⁵ Mikäli tehtävien jaosta on päätetty yhtiöjärjestyksen määräyksellä tai hallitus on itse vahvistanut tehtävien jakoa koskevan päätöksen, on hallituksen jäsenen otettava vastuu hänelle uskotusta tehtävästä. Tehtävien jakoa koskevasta päätöksestä huolimatta muut hallituksen jäsenet eivät vapaudu osakeyhtiölain vahingonkorvausvastuusta toisten hallituksen jäsenten tehtävien osalta vaan muiden hallituksen jäsenten on valvottava toisten jäsenten tehtävien huolellista suorittamista.¹⁴⁶

Muihin hallituksen jäseniin kohdistuvalla valvontavelvollisuudella on laaja merkitys, koska periaatteessa yksittäisen hallituksen jäsenen on oltava valmis estämään muita hallituksen jäseniä tekemästä osakeyhtiölle vahingollista päätöstä.¹⁴⁷ Rajanveto tämän kysymyk-

¹³⁹ Dotevall 1999 s. 103–105 ja myös Hirvonen – Niskakangas – Steiner 2003 s. 159.

¹⁴⁰ Dotevall 1999 s. 103.

¹⁴¹ Hirvonen – Niskakangas – Steiner 2003 s. 102 ja HE 109/2005 vp s. 80.

¹⁴² Dotevall 1999 s. 107.

¹⁴³ Dotevall 1999 s. 85.

¹⁴⁴ HE 109/2005 vp s. 88.

¹⁴⁵ Hirvonen – Niskakangas – Steiner 2003 s. 169–170.

¹⁴⁶ Hirvonen – Niskakangas – Steiner 2003 s. 170. Sen lisäksi joidenkin tehtävien osalta vaaditaan kaikkien hallitusten jäsenten myötävaikutusta. Tällainen tilanne on esimerkiksi tilinpäätöksen allekirjoittaminen, johon on kaikkien hallitukseen valittujen jäsenten osallistuttava.

¹⁴⁷ af Schultén 2004 s. 638–639.

sen kohdalla on hankalaa, sillä millaista estämistä tässä käytännössä tarkoitetaan ja miten käytännössä olisi toimittava onnistuakseen muiden hallituksen jäsenten estämisessä? Kysymykseen ei voi olla oikeaa vastausta, sillä estämisen tarve määräytyy luonnollisesti tilannekohtaisesti. Mielestäni tärkein kysymys on, että onko muiden hallituksen jäsenten estämisellä tosiasiallista vaikutusta oman vahingonkorvausvastuun syntymiseen?

Hallituksen jäsenen valvontavastuu ulottuu käytännössä laajalle ja sen vuoksi on hyvä pitää kirjaa omista tehtävistään. Osakeyhtiön hallituksen tärkein työkalu on kirjallinen raportointi, joka toimii pohjana hallituksen tekemälle arviolle osakeyhtiöstä. Raportointi luo kuvan yhtiön taloudellisesta tilanteesta, joka on otettava huomioon osakeyhtiötä organisoitaessa.¹⁴⁸ Kirjallinen raportointi on tärkeä myös sen vuoksi, että siinä käsitellään hallituksen toimintaa ja sitä, mitä hallitus on tosiasiallisesti tehnyt.¹⁴⁹ Raportoinnilla on merkitystä myös muille toimielimille osakeyhtiössä, koska sen kautta muiden yhtiön toimielinten on mahdollista valvoa hallituksen toimintaa.

3.2.3 Osakeyhtiön toimitusjohtajalle ja hallintoneuvostolle määrätyt tehtävät

Osakeyhtiön johtoon kuuluvat myös toimitusjohtaja ja hallintoneuvoston jäsenet, mikäli toimielimiin on valittu henkilöt hoitamaan tehtäviä. Osakeyhtiölain 6:17 § mukaan toimitusjohtajan tärkein tehtävä on huolehtia osakeyhtiön juoksevan hallinnon hoitamisesta hallituksen antamien ohjeiden ja määräysten mukaisesti.¹⁵⁰ Toimitusjohtajan tehtävät, jotka kuuluvat juoksevan hallinnon hoitamiseen, riippuvat pääsääntöisesti osakeyhtiön koosta ja yhtiön toimialasta.¹⁵¹

Toimitusjohtajan juoksevan hallinnon tehtäviin kuuluu osakeyhtiölain 6:17.2 §:n mukaan kirjanpidon lainmukainen ja varainhoidon asianmukainen järjestäminen.¹⁵² Osakeyhtiölain 6:17.2 §:ssa todetaan myös, että juoksevan hallinnon hoitoon liittyvien tehtävien lisäksi toimitusjohtaja voi ryhtyä toimivaltaansa laajakantoisempiin tai epätavallisiin tehtäviin osakeyhtiön hallituksen antamalla suostumuksella. Tällöin hallitus on antanut toimitusjoh-

¹⁴⁸ Dotevall 1999 s. 98–99.

¹⁴⁹ Dotevall 1999 s. 100.

¹⁵⁰ Dotevall 1999 s. 78. Toimitusjohtaja hoitaa juoksevat asiat yhtiössä osakeyhtiön hallituksen antamien toimintaohjeiden ja neuvojen mukaisesti.

¹⁵¹ Dotevall 1999 s. 84.

¹⁵² HE 109/2005 vp. s. 86.

tajalle valtuutuksen toimia. Jos hallituksen päätöstä ei voida odottaa, koska päätöksen odottaminen aiheuttaisi osakeyhtiön toiminnalle olennaista haittaa, on toimitusjohtajalle oikeus tehdä päätös yksin. Mikäli toimitusjohtaja tekee päätöksen yksin, on hänen kerrottava siitä heti hallituksen jäsenille. Mitä pidetään olennaisena haittana, määräytyy tilanteen mukaan ja sen mukaan, mikä on yhtiön edun kannalta olennainen haitta.

Toimitusjohtajan on annettava osakeyhtiölain 6:17 §:n mukaan hallitukselle tai sen jäsenelle oma-aloitteisesti tiedot, jotka ovat tarpeen hallituksen jäsenen tehtävien hoitamisessa. Toimitusjohtajan tulee oma-aloitteisesti raportoida tietonsa niitä tarvitsevalle tai tehtävästä vastuussa olevalle hallituksen jäsenelle, jonka ei tarvitse tiedot saatuaan valvoa toimintaa henkilökohtaisesti. Tiedonantovelvollisuuden toteuttaminen on erityisen tärkeää silloin, kun osakeyhtiössä suunnitellaan esimerkiksi muutoksia osakeyhtiön toimintaan, osakeyhtiön taloudellinen tilanteen kehittämiseen tai aiotaan poiketa suunnitellusta budjetista.¹⁵³

Lähtökohtaisesti toimitusjohtajaan sovelletaan pääpiirteittäin samoja osakeyhtiölain säännöksiä kuin hallituksen jäseniin kelpoisuussäännösten, päätöksenteon esteellisyyden sekä tehtävästä eroamisen että erottamisen osalta.¹⁵⁴ Yhtä lailla toimitusjohtajalle voi syntyä tehtävää hoitaessaan vahingonkorvausvastuu kuten osakeyhtiön hallituksen jäsenelle. Toimitusjohtajan aiheuttaman vahingon syynä voi olla esimerkiksi osakeyhtiön toiminnan puutteellinen valvonta, lojaliteettivelvollisuuden laiminlyönti tai oman toimivallan ylittäminen.¹⁵⁵

Osakeyhtiölain 6:23 §:n mukaan hallintoneuvostossa on oltava vähintään kolme jäsentä, joista kukaan ei voi olla samalla osakeyhtiön hallituksen jäsen tai toimitusjohtaja. Osakeyhtiölain 6:21 §:ssä säädetään hallintoneuvoston jäsenten tehtävistä, jotka kuuluvat joko hallituksen yleistoimivaltaan tai tehtäviä ei ole säädetty muun toimielimen hoidettavaksi. Hallintoneuvostolla on tiedonsaantioikeus hallitukselta, hallituksen jäseneltä ja toimitusjohtajalta tehtäviensä hoitamiseksi osakeyhtiölain 6:22 §:n mukaisesti. Muuten hallintoneuvostoon sovelletaan pitkälti samoja säännöksiä kuin hallituksen jäseniin esteellisyyden, kelpoisuuden, toimikauden, eroamisen ja erottamisen osalta.¹⁵⁶

---

¹⁵³ Dotevall 1999 s. 106.

¹⁵⁴ HE 109/2005 vp s. 86–87.

¹⁵⁵ Dotevall 1999 s. 83.

¹⁵⁶ HE 109/2005 vp s. 88.

3.3 Osakeyhtiön hallituksen päätöksenteko

3.3.1 Mitä on huomioitava hallituksen päätöksenteossa?

Pääsääntöisesti osakeyhtiölain 6:3 §:n mukaan hallituksen kokouksissa ei voida tehdä päätöstä, ellei kaikille hallituksen jäsenille ole annettu mahdollisuutta osallistua asian käsittelyyn. Säännöksen noudattamiseksi osakeyhtiön hallituksen kokouksilla on oltava kohtuulliset kutsuajat, jotta estyneen hallituksen jäsenen tilalle ehditään saada varajäsen. Poikkeuksellisissa ja kiireellisissä tilanteissa on tärkeintä vain saada päätösvaltainen osakeyhtiön hallitus koolle. Tällöin kaikkien hallituksen jäsenten osallistuminen on toisarvoista tilanteen kiireellisyyteen nähden.¹⁵⁷ Osakeyhtiön hallituksen jäsenen henkilökohtaiselle varajäsenelle voi syntyä korvausvastuu vain silloin, kun varajäsen on toiminut varsinaisen hallituksen jäsenen sijasta.¹⁵⁸ Luonnollisesti osakeyhtiön hallituksen varajäsen voi vastata vain niistä toimista, joihin hän on osallistunut.

Osakeyhtiölain 6:3 §:n mukaan päätöksenteko osakeyhtiössä tapahtuu yleistoimivallan mukaisesti hallituksen kokouksissa yksinkertaisella enemmistöllä. Osakeyhtiön hallitus on päätösvaltainen silloin, kun yli puolet hallituksen jäsenistä on paikalla kokouksessa. Paikalla olevien osakeyhtiön hallituksen jäsenten määrää verrataan hallitukseen valittujen jäsenten määrään. Päätöksenteko toteutetaan pääsääntöisesti aina enemmistöpäätöksenä, mikäli yhtiöjärjestyksessä ei ole määräystä määräenemmistönä tehtävästä päätöksestä.¹⁵⁹ Osakeyhtiön johdon jäsenellä on tehtävässä aktiivinen toimintavastuu, minkä johdosta hallituksen vahinkoa aiheuttaneisiin päätöksiin on mahdollista puuttua myös jälkikäteen.¹⁶⁰

Osakeyhtiön hallituksen kokouksista on pidettävä pöytäkirjaa osakeyhtiölain 6:6 §:n mukaisesti, kun hallitukseen kuuluu useampi kuin yksi jäsen. Hallituksen jäsenellä tai toimitusjohtajalla on oikeus saada pöytäkirjaan merkityksi oma eriävä mielipiteensä, koska pöytäkirja voi toimia jossain tilanteessa todistelusiakirjana pidetystä kokouksesta. Kaikkien hallituksen jäsenten allekirjoittaessa pöytäkirjan on sitä mahdollista pitää vahvana näyttönä hallituksen kokouksen tapahtumista. Mahdollisimman tarkasti ja täsmällisesti pidetty pöy-

¹⁵⁷ HE 109/2005 vp s. 80.

¹⁵⁸ Hirvonen – Niskakangas – Steiner 2003 s. 156 ja HE 109/2005 vp s. 83, joiden mukaan hallituksen varajäsenen sovelletaan muuten samoja säännöksiä tehtävää hoitaessa kuin varsinaiseen hallituksen jäseneseen.

¹⁵⁹ HE 109/2005 vp s. 80.

¹⁶⁰ Hirvonen – Niskakangas – Steiner 2003 s. 170.

täkirja on hallituksen jäsenten etujen mukainen, sillä osakeyhtiönlain vahingonkorvausvastuuta koskevassa oikeudenkäynnissä näyttökysymyksillä on usein keskeinen merkitys.¹⁶¹

Siitä huolimatta pöytäkirjan todisteluarvo riippuu siitä, onko pöytäkirjaan merkitty kaikki kokouksessa tehdyt päätökset, jäsenten eriävät mielipiteet ja äänestysten tulokset.¹⁶² Täysin osakeyhtiönlain vahingonkorvausvastuusta vapauttavana tekijänä pöytäkirjan todistusarvoa on epäiltävä, koska osakeyhtiön hallituksen vähemmistö ei voi aina vaikuttaa siihen, mitä hallituksen enemmistö pöytäkirjaan kirjoittaa.¹⁶³ Näin ollen pöytäkirjaan merkittyjen tietojen painoarvoa todisteena ei voida etukäteen tietää pöytäkirjaa tehdessä.

3.3.2 Osakeyhtiön hallituksen päätöksenteon menettelyvirheet

Osakeyhtiön hallituksen kokouksen päätös voi osoittautua jälkeenpäin menettelyvirheen johdosta pätemättömäksi. Menettelyvirhe on kysymyksessä, kun päätös ei täytä osakeyhtiönlain koskevia säännöksiä. Osakeyhtiön hallituksen päätös tai täytäntöönpano, johon menettelyvirhe kohdistuu, voi johtaa myötävaikuttaneiden hallituksen jäsenten osalta osakeyhtiönlain mukaisen vahingonkorvausvastuun syntymiseen.¹⁶⁴

Osakeyhtiönlain 22:1 §:ää tulkitaan siten, että osakeyhtiön hallituksen jäsenille, jotka ovat osallistuneet vahinkoa tuottaneeseen päätökseen, syntyy osakeyhtiönlain perusteella vahingonkorvausvastuu. Yksimielisesti tehdystä päätöksestä osakeyhtiön hallituksen jäsenet vastaavat aina yhteisvastuullisesti. Perusteena yhteisvastuullisuuteen on, että osakeyhtiön hallitus on kollegiaalinen orgaani. Osakeyhtiön hallitus tekee päätökset aina yhdessä ja yksittäisellä hallituksen jäsenellä ei ole oikeutta toimia yksin osakeyhtiön puolesta ilman nimenomaista tehtävää.¹⁶⁵

Yhteisvastuullisuudesta huolimatta osakeyhtiönlain mukainen vahingonkorvausvastuu on aina henkilökohtainen, koska osakeyhtiölakiin ja yhtiöjärjestykseen perustuvat velvolli-

---

¹⁶¹ HE 109/2005 vp s. 81–82.

¹⁶² HE 109/2005 vp s. 81–82.

¹⁶³ Savela 2006 s. 37.

¹⁶⁴ HE 109/2005 vp s. 81.

¹⁶⁵ Dotevall 1999 s. 63.

suudet koskevat jokaista hallituksen jäsentä yksilöllisesti.¹⁶⁶ Tämä tarkoittaa, että osakeyhtiölain mukaista vahingonkorvausvastuuta arvioidaan kunkin toimeen osallistuneen henkilön kohdalta erikseen. Osakeyhtiölain mukaan vahingonkorvausvastuun syntyminen osakeyhtiön hallituksen jäsenen tai toimitusjohtajan osalta edellyttää jokaisen omaa tuottamusta.¹⁶⁷ Sen vuoksi on tärkeää selvittää esimerkiksi pöytäkirjan avulla, ketkä ovat vaikuttaneet päätöksen tekemiseen. Arvioitaessa tuottamusta poissaolleen hallituksen jäsenen osalta on ratkaistava hallituksen jäsenen poissaolon aiheuttama vaikutus hänen vahingonkorvausvastuunsa syntymiseen.

Osakeyhtiölain mukainen vahingonkorvausvastuu voi menettelyvirheen johdosta syntyä esimerkiksi hallituksen puheenjohtajalle, jos hän kieltäytyy kutsumasta yhtiökokousta koolle toimitusjohtajan tai hallituksen jäsenen pyynnöstä.¹⁶⁸ Mitä vakavampi virhe on tapahtunut, sitä suuremmalla syyllä hallituksen tulisi ilmoittaa siitä osakkeenomistajille, jotta osakeyhtiössä voidaan järjestää yhtiökokous ja tilintarkastus asian selvittämiseksi.¹⁶⁹ Osakeyhtiön osalta kysymyksessä on pääsääntöisesti taloudellinen vahinko, minkä vuoksi tilintarkastuksen järjestäminen on olennainen osa asian selvittämistä. Tällaisessa tilanteessa vahingonkorvausvastuun syntyminen hallituksen puheenjohtajan osalta perustuu siihen, että asian selvityksen järjestäminen kuuluu yhtiökokouksen päätösvaltaan.¹⁷⁰

Korkeimman oikeuden tapauksessa KKO 1990:177 osakeyhtiön oma pääoma oli alentunut pienemmäksi kuin 1/3 osakepääomasta ja osakeyhtiö oli vain jatkanut toimintaansa. Osakeyhtiön hallituksen jäsen toimi VOYL:n vastaisesti, kun ei ollut kutsunut yhtiökokousta koolle selvittämään asiaa. Osakeyhtiölle aiheutui vahinkoa luotolla ostetusta tavarasta, minkä johdosta vastaavasti tavarantoimittajalle aiheutui luottotappio yhtiön konkurssin rauettua. Vahinko oli syntynyt rikkomalla osakeyhtiölakia, mistä toimitusjohtaja ja hallituksen jäsen joutuivat vahingonkorvausvastuuseen.

Tapauksessa on huomattava, että osakeyhtiön hallituksen jäsen oli toiminut vanhan osakeyhtiölain vastaisesti. Yhtä lailla hallituksen jäsenen kuin hallituksen puheenjohtajan on velvollisuus kutsua yhtiökokous koolle vastaavanlaisessa tilanteessa. Vahingonkorvaussään-

---

¹⁶⁶ Dotevall 1999 s. 63.

¹⁶⁷ Savela 2006 s. 57.

¹⁶⁸ Hirvonen – Niskakangas – Steiner 2003 s. 108 ja Savela 2006 s. 35.

¹⁶⁹ Savela 2006 s. 35.

¹⁷⁰ Kyseessä on päätös osakeyhtiön selvitystilaan asettamisesta.

nökset eivät ole muuttuneet VOYL:sta, joten sen aikaista oikeuskäytäntöä käyttää hyvin esimerkkinä vahingonkorvaussäännöksiä koskevan vähäisen oikeuskäytännön takia.

Luotolla ostettu tavara aiheutti osakeyhtiölle vahinkoa eli kasvatti vain osakeyhtiön velkaa ja sen johdosta osakepääoma aleni. Hallituksen jäsenelle syntyi vahingonkorvausvastuu, koska hän oli jättänyt kutsumatta yhtiökokouksen koolle oman pääoman vähentyessä. Osakeyhtiölain mukaan yhtiökokous koolle hallituksen jäsenten toimesta, mikäli osakeyhtiön oma pääoma on alle puolet osakepääomasta. Yhtiökokous päättää selvitysmenettelyn aloittamisesta. Jos pääoma on menetetty, on osakeyhtiön hallituksen tehtävä tehdä ilmoitus kaupparekisteriin, jotta sidosryhmät saavat tiedon osakeyhtiön tilanteesta.¹⁷¹

Toimitusjohtajan tehtävä on vastata yhtiön juoksevasta hallinnosta, minkä takia hänen olisi tullut olla selvillä yhtiön taloudellisesta tilanteesta. Mikäli yhtiökokous olisi kutsuttu koolle ja vähentynyt oma pääoma olisi tullut osakkeenomistajien tietoon, tilanne ei ehkä olisi päässyt niin pahaksi ja myyjälle ei olisi aiheutunut vahinkoa. Vahingonkorvausvastuu syntyi, kun hallituksen jäsen ja toimitusjohtaja rikkoivat osakeyhtiölakia, minkä johdosta myyjälle aiheutui vahinkoa, kuten seuraavissakin tapauksissa.

Osakeyhtiön hallituksen jäsenet olivat tapauksessa KKO 2000:106 aiheuttaneet vahinkoa rahoitusyhtiölle, koska he eivät olleet reagoineet osakeyhtiön pääoman vähenemiseen. Hallituksen jäsenet eivät olleet kutsuneet koolle yhtiökokousta, joka olisi asettanut osakeyhtiön selvitystilaan. Sen sijaan osakeyhtiö oli vain jatkanut toimintaa ja velkaantui lisää. Näin ollen velat jäivät maksamatta ja rahoitusyhtiölle aiheutui tästä vahinkoa.

3.3.3 Osakeyhtiön hallituksen jäsenen esteellisyys

Osakeyhtiölain vahingonkorvausvastuu syntymisen yhtenä edellytyksenä on, että osakeyhtiön hallituksen jäsenen on aiheutettava vahinko tehtävässään. Hallituksen jäsenen tehtävässä olo –edellytys tarkoittaa pääsääntöisesti osakeyhtiön hallituksen kokouksiin osallistumista. Osakeyhtiölain 6:3 §:ää on oikeuskirjallisuudessa tulkittu pääsääntöisesti siten, että hallituksen kokouksen päätöksentekoon on osallistuttava.

---

¹⁷¹ Savela 2006 s. 125.

Päätöksentekoon pidetään osallisina lähtökohtaisesti kaikkia hallituksen jäseniä ja tarkoittaa siten myös hallituksen kokouksesta poissaolleita hallituksen jäseniä. Ajatellaan, että poissaolleet hallituksen jäsenet ovat yhtyneet päätökseen jälkikäteen.¹⁷² Hallituksen kokouksen päätöksenteosta on mahdollista pidättäytyä vain poikkeuksellisesti, joka tarkoittaa, ettei hallituksen jäsen saa osallistua asian käsittelyyn oman esteellisyytensä vuoksi. Vain sairaus tai vastaavanlainen tilanne on esteellisyyden lisäksi pätevä syy poissaoloon hallituksen kokouksesta. Hallituksen jäsen ei lähtökohtaisesti vapaudu vahingonkorvausvastuusta sillä perusteella, että on ollut poissa hallituksen kokouksesta, jossa vahinkoa aiheuttava päätös on tehty.

Sekä Suomen että Ruotsin osakeyhtiölain mukaan osakeyhtiön hallituksen jäsen on esteellinen käsittelemään sellaista asiaa, jossa hänen oma intressi on ristiriidassa yhtiön intressin kanssa.¹⁷³ Esimerkiksi osakeyhtiön hallituksen jäsen on esteellinen käsittelemään asiaa, joka koskee hänen ja osakeyhtiön välistä sopimusta. Näin ollen hallituksen jäsenen tai toimitusjohtajan on kiellettyä solmia sopimusta yhtiön edustajana, jos hän on samaan aikaan toisena osapuolena, jonka kanssa sopimus olisi tarkoitus tehdä. Henkilö ei voi solmia sopimusta itsensä kanssa. Tällaisissa tilanteissa hallituksen jäsenen intressi on selkeästi ristiriidassa osakeyhtiön intressin kanssa.¹⁷⁴

Osakeyhtiön hallituksen jäsenen esteellisyyttä koskeva säännös on voimassa jokaisessa hallituksen kokouksessa. Esteellisyyden vuoksi ”– – hallituksen jäsen ei saa asemansa johdosta ja kyseistä tehtävää hoitaessaan osallistua lain tarkoittaman asian käsittelyyn missään vaiheessa eikä yhteydessä”.¹⁷⁵ Tulkinta on tässä tapauksessa hyvin selvä. Osakeyhtiölain mukaan asian käsittelyyn osallistunut asiassa esteellinen hallituksen jäsen on vahingonkorvausvastuussa, mikäli päätöksestä aiheutuu vahinkoa. Tämä tarkoittaa sitä, ettei osakeyhtiön hallituksen jäsen ei voi enää jälkikäteen vedota esteellisyyteensä vapautuakseen osakeyhtiölain vahingonkorvausvastuusta.¹⁷⁶

---

¹⁷² Hirvonen – Niskakangas – Steiner 2003 s. 167.

¹⁷³ Dotevall 1999 s. 140 ja Osakeyhtiölain 6:4 §:n mukaan hallituksen jäsen on esteellinen osallistumaan hallituksen kokoukseen, kun asia käsittelee hallituksen jäsenen ja yhtiön välistä sopimusta tai yhtiön ja kolmannen välistä sopimusta, mistä on hallituksen jäsenelle odotettavissa olennaista etua, joka saattaa olla ristiriidassa yhtiön edun kanssa.

¹⁷⁴ Dotevall 1999 s. 138.

¹⁷⁵ Salonen 2000 s. 129.

¹⁷⁶ HE 109/2005 s. 81 ja Mähönen – Villa 2010 s. 242–243.

Osakeyhtiölain säännökset jättävät epäselväksi sen, milloin poissaolo, esimerkiksi päätöksen boikotoimiseksi, ei synnytä vahingonkorvausvastuuta, vaikka päätöksestä olisi aiheutunut vahinkoa. Ainoastaan selvä asia on, että osakeyhtiölain mukaan osakeyhtiön hallituksen jäsenellä on oikeus pidättäytyä osallistumasta päätöksentekoon esteellisyyden vuoksi, minkä johdosta hänelle ei synny vahingonkorvausvastuuta vahinkoa aiheuttaneesta päätöksestä.¹⁷⁷

Tutkijat ovat oikeuskirjallisuudessa erimielisiä siitä, mihin raja tulisi asettaa. Vähemmistön mielestä osakeyhtiölain vahingonkorvausvastuusta voisi vapautua hallituksen jäsen, joka on äänestänyt vahinkoa aiheuttavaa päätöstä vastaan ja saanut pöytäkirjaan merkityksi eriävän mielipiteensä.¹⁷⁸ Osan tutkijoiden mielestä tämän lisäksi hallituksen jäsenen olisi vielä osoitettava, ettei hän ole toiminut sellaisissa olosuhteissa, joiden perusteella hallituksen jäsenelle voisi syntyä vahingonkorvausvastuu.¹⁷⁹ Toisaalta, eikö jo päätöstä vastaan äänestämällä, hallituksen jäsen osoittaisi voimakasta vastustusta päätöstä kohtaan. Riittäisikö se osoittamaan, että hallituksen jäsen on toiminut omalta osaltaan huolellisesti?

Asia on kiistanalainen, joten nämä eivät ole varmoja keinoja osakeyhtiölain vahingonkorvausvastuun välttämiseksi. Luonnollisesti päätöstä vastaan voi äänestää muustakin syystä kuin päätöksen mahdollisen vahingollisuuden vuoksi. Kenties äänestystä ei pidetä tarpeeksi voimakkaana keinona ilmaista eriävää mielipidettään asiasta. Ongelmaksi muodostuvat lisäksi näyttökysymykset jälkikäteen, sillä voidaanko pöytäkirjaa ja muiden hallituksen jäsenten sanaa pitää luotettavina todisteina?

Mikäli päätöksestä aiheutuvan osakeyhtiölain vahingonkorvausvastuun haluaa varmasti välttää, on erottava hallituksesta. Osakeyhtiölain 6:12 §:ssä todetaan, että hallituksen jäsenellä on mahdollisuus erota tehtävästään ennen toimikauden päättymistä. Osakeyhtiön hallituksen jäsen voi tämän säännöksen nojalla erota tehtävästään koska tahansa ilman, että hänen tarvitsee perustella eropäätöstään. Riittää, että hallituksen jäsen ilmoittaa eroamisestaan osakeyhtiön muille hallituksen jäsenille sekä henkilön valinneeille muulle toimielimel-

---

¹⁷⁷ Hirvonen – Niskakangas – Steiner 2003 s. 168.

¹⁷⁸ Dotevall 1999 s. 62–63.

¹⁷⁹ Dotevall 1999 s. 67.

le lukuun ottamatta yhtiökokousta. Osakeyhtiön hallituksen jäsenen eroaminen astuu voimaan heti hänen tehtyä eroamisilmoitus hallitukselle.¹⁸⁰

Osakeyhtiön hallituksen jäsenen oikeudesta erota hallituksesta ei voida sopia toisin sopimusjärjestelyillä. Osakeyhtiön hallituksen jäsenen vapaa eroamisoikeus perustuu työn vastuulliseen luonteeseen ja mahdollisuuteen sen johdosta rajoittaa omaa vahingonkorvausvastuutaan, jonka aktualisoitumista ei tarvitse pelätä hallituksesta eroamisen yhteydessä. Säännöksen pakottavan oikeuden vaikutuksen vuoksi ei äänestämällä päätöstä vastaan ole juuri merkitystä, koska eroamista tehtävästä pidetään tarpeeksi vahvana vastustuksena, että muita vaihtoehtoja ei tarvita.¹⁸¹

3.3.4. Tehtävien siirtäminen ja päätösten täytäntöönpano

Osakeyhtiölain mukaista vahingonkorvausvastuuta koskevat kysymykset ovat ajankohtaisia myös osakeyhtiön toimielinten välisissä tehtävien siirrossa. Tällöin on syytä kiinnittää huomioita siihen, kuka vastaa päätöksenteosta syntyvästä vastuusta siirretyn päätösvallan osalta. Vahingonkorvausvastuun takia on tärkeää huolehtia päätöksentekoon liittyvien riittävien tietojen antamisesta.¹⁸² Vahingonkorvausvastuussa on nimenomaan merkitystä tiedon oikeellisuudella. Jos osakeyhtiön hallitus saa toimitusjohtajalta väärää tietoa jostakin asiasta, hallitus ei joudu vastuuseen väärän tiedon johdosta aiheuttamastaan vahingosta.¹⁸³

Osakeyhtiölain 6:7 §:n mukaan hallitus voi tehdä päätöksen toimitusjohtajan yleistoimivaltaan kuuluvassa asiassa. Tällöin vastuu päätöksen asianmukaisuudesta siirtyy hallitukselle. Yhtiökokous voi vastaavasti tehdä päätöksen hallituksen tai toimitusjohtajan yleistoimivaltaan kuuluvassa asiassa hallituksen aloitteen perusteella. Päätöksen asianmukaisuudesta vastaa yhtiökokous, mutta osakeyhtiön hallitus vastaa edelleen päätöksen täytäntöönpanosta sekä mahdollisesta esittelijän vastuusta¹⁸⁴ päätöksen osalta.¹⁸⁵

---

¹⁸⁰ HE 109/2005 s. 84–85, jonka mukaan hallituksen jäsenen suullinen ilmoitus eroamisestaan on riittävä.
Hirvonen – Niskakangas – Steiner 2003 s. 105

¹⁸¹ Savela 2006 s. 31.

¹⁸² Savela 2006 s. 77.

¹⁸³ Dotevall 1999 s. 107.

¹⁸⁴ Airaksinen – Pulkkinen – Rasinaho 2007 s. 540. Kyseessä on esittelijän vastuusta, kun osakeyhtiön hallitus on myötävaikuttanut päätösehdotuksellaan päätöksen syntymiseen, joka on aiheuttanut yhtiölle vahinkoa.

¹⁸⁵ HE 109/2005 vp s. 82.

Toisaalta osakeyhtiön hallituksen jäsenille voi syntyä osakeyhtiölain vahingonkorvausvastuu, mikäli hallitus jättää noudattamatta ylemmän toimielimen päätöksen, laiminlyö alemman toimielimen päätöksen noudattamisen tai ei huolehdi esimerkiksi osakeyhtiön työntekijöiden asianmukaisesta valvonnasta, jonka laiminlyönnistä on aiheutunut vahinkoa. Osakeyhtiön hallituksen valvontavelvollisuuksiin voidaan katsoa kuuluvan osakeyhtiössä tapahtuvien asioiden seuranta, reagointi väärinkäytöksiin ja pyrkiä valvonnan avulla ehkäisemään väärinkäytöksiä.¹⁸⁶

Osakeyhtiölain mukaisen vahingonkorvausvastuun syntyminen hallitukselle on mahdollista tilanteessa, jossa esimerkiksi osakeyhtiön johto on ottanut osakeyhtiön palvelukseen sopimattomia henkilöitä.¹⁸⁷ Osakeyhtiölain vahingonkorvausvastuun perusteena voidaan pitää henkilöiden huolimatonta valintaa, ohjeistamista tai henkilöiden valvontaa edellyttäen, että laiminlyönnin johdosta on aiheutunut osakeyhtiölle vahinkoa. Esimerkiksi työntekijän ohjeistamisen johdosta syntyneessä vahingossa osakeyhtiölain vahingonkorvausvastuu perustuu annetun ohjeistamisen laadun vaikutuksen ja henkilön osaamisen arviointiin.¹⁸⁸

Osakeyhtiölain 6:2 § kieltää hallitusta ja sen jäsentä noudattamasta yhtiökokouksen, hallintoneuvoston tai hallituksen päätöstä, joka on osakeyhtiölain tai yhtiöjärjestyksen vastainen.¹⁸⁹ Toisin sanoen mikään osakeyhtiön toimielin ei saa noudattaa osakeyhtiölain vastaista päätöstä. Osakeyhtiön toimielimellä on velvollisuus kieltäytyä ylemmän toimielimen päätöksen täytäntöönpanosta, jos päätöksen täytäntöönpano aiheuttaisi yhtiölle vahinkoa. Toimielimen jäsenille ei synny vahingonkorvausvastuuta, jos täytäntöönpanosta on kieltäytytty.¹⁹⁰

Osakeyhtiön hallituksella ja toimitusjohtajalla on velvollisuus kieltäytyä täytäntöönpanemasta päätöstä, jota on muodollisesti tai konkreettisesti epäiltävä merkitykseltään vääräksi. Hallitus ja toimitusjohtaja eivät ole myöskään velvollisia täytäntöönpanemaan yksittäisen osakkeenomistajan päätöstä, vaikka kyseessä olisi enemmistöosakkeenomistaja.¹⁹¹ Toisaalta vahingonkorvausvastuu voi osakeyhtiölain mukaan syntyä myös hallituksen jäsenille silloin, jos osakeyhtiön hallitus laiminlyö päätöksen täytäntöönpanon joko kokonaan tai osit-

---

¹⁸⁶ Savela 2006 s. 66.

¹⁸⁷ Airaksinen – Pulkkinen – Rasinaho 2007 s. 540.

¹⁸⁸ Savela 2006 s. 45 ja 49–50.

¹⁸⁹ HE 109/2005 vp s. 80.

¹⁹⁰ Dotevall 1999 s. 89.

¹⁹¹ Dotevall 1999 s. 89.

tain ilman hyväksyttävää syytä. Vastuu yleistoimivallasta edellyttää yhtiön johdolta päätösten tehokasta täytäntöönpanoa, koska sillä on vaikutusta osakeyhtiön toimintaan, jos täytäntöönpanotoimet ovat tehottomia.¹⁹²

3.4 Osakeyhtiölain vahingonkorvausvastuun rajoittaminen

3.4.1 Normaali liiketoiminnan riski vai hylättävä riski?

Osakeyhtiön hallituksen yleistoimivallan mukaan on hallituksella velvollisuus suorittaa osakeyhtiön lukuun erilaisia liiketoimia. Hallituksen yleistoimivallan sisältämiä keinoja ei rajoiteta niin kauan, kun on kyse toimista, jotka johtavat voitokkaaseen tulokseen osakeyhtiön kannalta. Osakeyhtiön johdon jäsenillä on velvollisuus välttää sellaisia toimia, joiden lopputulos saattaa vaikuttaa epävarmalta.¹⁹³ Osakeyhtiön normaaliin liiketoimintaan kuuluu luonnollisena osana riskinotto, jonka huomioimisessa tärkeintä on riskien arviointi ja niiden minimoiminen mahdollisuuksien mukaan.¹⁹⁴

Osakeyhtiön toiminnassa yhtiön etu on tärkein. Mikäli osakeyhtiön johdon jäsenelle aiheutuu toimesta henkilökohtaista etua tai muuta osakeyhtiölle vierasta etua, on kysymyksessä sellainen riskinotto, joka ei enää kuulu normaaliin liiketoiminnan riskin piiriin.¹⁹⁵ Osakeyhtiön johdon haasteena on, että on osattava tehdä rajanveto normaalin liiketoimintaa kuuluvan riskinoton ja hylättävän riskinoton välille.¹⁹⁶ Osakeyhtiön johdon jäsenten liian suuri riskinotto voi johtaa heidät oikeudelliseen vastuuseen toimistaan, minkä perusteella osakeyhtiöllä on oikeus hakea vahingonkorvausta aiheutuneesta vahingosta. Osakeyhtiön johdon vahingonkorvausvastuu toteutuu osakeyhtiölain mukaan, kun kyse on hylättävästä riskinotosta, jonka yhteydessä on rikottu osakeyhtiölakia tai yhtiöjärjestyksen määräyksiä ja aiheutettu vahinkoa.

Aktiivisen toimintavastuun vuoksi osakeyhtiön johdon jäsenten toimia voidaan tarkastella myös jälkikäteen ja tilanne näyttää tällöin toisenlaiselta. Voisiko vahingonkorvausvastuun

---

¹⁹² Savela 2006 s. 43.

¹⁹³ Dotevall 1999 s. 86.

¹⁹⁴ Dotevall 1999 s. 85.

¹⁹⁵ Hirvonen – Niskakangas – Steiner 2003 s. 165.

¹⁹⁶ Hirvonen – Niskakangas – Steiner 2003 s. 158.

teoriassa välttää näyttämällä osakeyhtiölle se riski, joka päätöksenteon hetkellä oli olemassa tai olisi ollut todennäköisesti sen hetkisten tietojen perusteella.¹⁹⁷ Osakkeenomistajilla on oikeus vaihtaa osakeyhtiön johto ilman erityisiä edellytyksiä, jos osakeyhtiön johdon ottamat riskit ovat osakkeenomistajien mielestä liian suuria. Näin on mahdollista jatkossa torjua vieraasta intressistä osakeyhtiölle aiheutuvat vahingot.¹⁹⁸

Osakeyhtiölain vahingonkorvaussäännökset seuraavat osittain sopimuksen ulkoisessa vahingonkorvausoikeudessa tunnettua liiallisen riskin kantamisperiaatetta, jossa henkilön on korvattava vahinko liiallisen riskin toteutuessa, jos toisen perusoikeuksia vaarannetaan liikaa.¹⁹⁹ Osakeyhtiön johdon on korvattava vahinko, jonka se on aiheuttanut huolimattomalla tai tahallisella toiminnalla osakkeenomistajille, joiden perusoikeutena voidaan ajatella olevan voiton saaminen.

Voiton tuottamiseksi osakeyhtiön johdon on uskallettava ottaa riskejä, mutta ei niin, että heidän toimintansa katsotaan huolimattomaksi jälkeinpäin. Yritystoiminnassa tehdään paljon suuria ja erityisen riskialttiita päätöksiä, joiden tekemisessä on syytä olla erityisen huolellinen. Esimerkkeinä tällaisista ovat yrityskaupat, suurtappiolliset liiketoimet ja uhkaava pakkoselvitystila, jatkuvasti kannattamaton toiminta, eräillä toimialoilla tarjouskilpailun laiminlyönti, merkittävät luottotappiot, lahjoitukset sekä osakkeenomistajien eriarvoiseen asemaan asettaminen.²⁰⁰

3.4.2 Liiketoimintapäätös

Yhdysvaltojen yhtiöoikeudessa on kehitetty business judgement rule –sääntö, joka Suomen yhtiöoikeudessa tunnetaan paremmin liiketoimintapäätöksen nimellä. Liiketoimintapäätöksen ajatus on, että säännöksen edellytysten täytyessä osakeyhtiön johdon jäsenet eivät joudu vahingonkorvausvastuuseen heidän vahinkoa aiheuttaneen päätöksensä osalta, mikäli heillä on ollut päätöksenteon hetkellä asiasta oikeat ja riittävät tiedot.²⁰¹ Liiketoimintapäätöstä voidaan kuitenkin soveltaa vain osakeyhtiön johdon rikottua osakeyhtiölain 22:1 §:n

¹⁹⁷ Dotevall 1999 s. 88.

¹⁹⁸ Hirvonen – Niskakangas – Steiner 2003 s. 157–158.

¹⁹⁹ Mielityinen 2006 s. 224.

²⁰⁰ Hirvonen – Niskakangas – Steiner 2003 s. 159.

²⁰¹ HE 109/2005 vp s. 195, Hirvonen – Niskakangas – Steiner 2003 s. 163 ja Mähönen – Villa 2006a s. 112–113.

ensimmäistä vahingonkorvausvastuun perustetta. Vastuuperusteen mukaan osakeyhtiön johdon jäsenelle syntyy vahingonkorvausvastuu osakeyhtiötä kohtaan hänen rikottuaan osakeyhtiölain 1:8 §:n johdon tehtävään sisältyvää huolellisuusvelvollisuutta.

Osakeyhtiölaki asettaa 1:8 §:ssä osakeyhtiön johdolle noudatettavaksi huolellisuus- ja lojaliteettivelvollisuuden, jonka mukaan osakeyhtiön johdon on toimittava tehtävässään huolellisesti ja edistettävä yhtiön etua. Osakeyhtiön johdon yleisen huolellisuusvelvollisuuden edellytykset pitävät sisällään päätöksenteossa käytettävät riittävät selvitykset ja riskianalyysin tilanteesta, joihin johdon jäsenet voivat päätöksen objektiivisesti perustaa.²⁰² Päätöstä tukevat perustelut, tilanteeseen liittyvät riskit ja niiden arviointi olisi hyvä merkitä myös johdon kokousten pöytäkirjoihin näkyville. Tällä tavoin päätöksen tueksi kerätyillä riittäville tiedoilla osakeyhtiön johdon jäsenet pystyvät jälkeenpäin osoittamaan toimineensa huolellisesti päätöksentekotilanteessa ja huomioineensa tilanteen kokonaisuuden riskeineen.²⁰³

Pääsääntöisesti osakeyhtiön johdon toimien on oltava yhtiön toiminnan tarkoituksen mukaisia. Näin ollen toiminnan tarkoituksen vastainen toiminta saatettaisiin katsoa hylättävään riskiin kuuluvaksi. Osakeyhtiön varsinaiseen toimialaan kuulumaton toimi voi joissain tilanteissa olla perusteltu, jos toimi on osakeyhtiön toiminnan kokonaisuuden kannalta tärkeä ja sen toteuttamista tukevat liiketaloudelliset syyt.²⁰⁴ Esimerkiksi osakeyhtiön osallistuminen yleishyödylliseen hankkeeseen sijoittamalla varoja, mikä palvelee positiivisesti osakeyhtiön yrityskuvaa tai yhtiö osallistuu muuten hyvän asian tukemiseen, johon riittävät perusteet antaa yhteisön intressit ja yhteiskuntasuhteiden ylläpito.

3.4.3 Osakkeenomistajien yksimielinen suostumus ja päätös vastuuvapaudesta

Sopimusoikeuden vahingonkorvaus käytäntöön kuuluu mahdollisuus rajoittaa vahingonkorvausvastuuta myös vahingon syntymisen jälkeen. Vahingonkorvausvastuuta eivät rajoita kuitenkaan sellaiset perusteet, että vahingon riskejä ei ole edes yritetty minimoida tai

---

²⁰² Hirvonen – Niskakangas – Steiner 2003 s. 164.

²⁰³ Hirvonen – Niskakangas – Steiner 2003 s. 159 ja 164.

²⁰⁴ Salonen 2000 s. 82.

riskejä ei ole punnittu tietoisesti ennen päätöksentekoa.²⁰⁵ Tällöinhän hyväksyttäisiin se, että päätöksenteossa ei tarvitse noudattaa vaadittavaa huolellisuutta.

Vahingonkorvausvastuun rajoittaminen on tehty mahdolliseksi myös osakeyhtiön toiminnassa tietyin edellytyksin. Osakeyhtiölailla suojataan pääasiallisesti osakkeenomistajien oikeuksia, minkä vuoksi vain osakeyhtiön kaikki osakkeenomistajat voivat yksimielisellä päätöksellä rajoittaa osakeyhtiön johdon vahingonkorvausvastuuta vahingon syntymisen jälkeen.²⁰⁶ Tämä perustuu siihen, että osakkeenomistajat ovat tietoisia vahingosta ja hyväksymällä sen yksimielisesti heillä on mahdollisuus rajoittaa osakeyhtiön johdon vahingonkorvausvastuuta.²⁰⁷

Osakeyhtiön yksimielisten osakkeenomistajien vastuuvapautta koskeva päätös on riippumaton johdon jäsenten aiheuttaman vahingon suuruudesta, sillä yksimielisillä osakkeenomistajilla on valta hyväksyä, miten suuri vahinko tahansa. Vastuuvapauspäätöksen kohteena on aina mennyt aika ja vahingon on jo pitänyt tapahtua, sillä kaikki vahinkoon liittyvät seikat on oltava osakkeenomistajien tiedossa vastuuvapauspäätöstä tehtäessä. Tietoihin on sisällyttävä tiedot, joihin osakeyhtiölain vahingonkorvauskanne voitaisiin perustaa.²⁰⁸ Vastuuvapaus on myönnettävä aina henkilökohtaisesti ja vastuuvapautta koskevan päätöksen voi tehdä ainoastaan osakeyhtiölain 22:1 §:n vahingonkorvausvastuuseen perustuvasta vahingosta vain osakeyhtiön lukuun ajettavien vahingonkorvauskanteiden osalta.²⁰⁹

Osakeyhtiön osakkeenomistajat voivat rajoittaa vain osakeyhtiön johdon vahingonkorvausvastuuta, joka kohdistuu heihin itseensä. Suhteessa muihin vahingonkäräjöihin osakeyhtiön johdon vahingonkorvausvastuun rajoittaminen osakkeenomistajien päätöksellä ei ole pätevä.²¹⁰ Vastuunrajoituksen kohteena olevien osakeyhtiölain säännösten tulee olla ainoastaan osakeyhtiön osakkeenomistajien suojaksi säädettyjä. Osakkeenomistajien yksimielisen suostumuksen jälkeen osakeyhtiöllä tai osakkeenomistajille ei ole oikeutta vaatia enää vahingonkorvausta tapahtuneen vuoksi.²¹¹

---

²⁰⁵ Hahto 2008 s. 30.

²⁰⁶ HE 109/2005 vp s. 32.

²⁰⁷ Savela 2006 s. 295.

²⁰⁸ Savela 2006 s. 228–229 ja 234.

²⁰⁹ Savela 2006 s. 229.

²¹⁰ HE 109/2005 vp s. 32.

²¹¹ Savela 2006 s. 296.

Osakeyhtiölain 22:6 §:n mukaan osakeyhtiön johdolle myönnetty vastuuvapaus ei ole sitova, jos yhtiökokoukselle ei ole annettu olennaisesti oikeita ja riittäviä tietoja vahingon aiheuttaneesta päätöksestä tai toimenpiteestä.²¹² Yhtiökokouksen päätös vastuuvapauden myöntämisestä ei sido sellaisissa tilanteissa, joissa osakkeenomistajat eivät ole tienneet osakeyhtiön johdon aiheuttamista vahingollisista toimista osakeyhtiölle. Osakeyhtiön osakkeenomistajien vastuuvapauspäätös ei ole pätevä, jos osakeyhtiön johdon aiheuttama vahinko on tapahtunut osakeyhtiölain pakottavia säännöksiä rikkomalla tai silloin, jos vahinko on aiheutettu törkeästä tuottamuksesta tai tahallisesti.²¹³

Osakkeenomistajien yksimielinen suostumus vahingollista päätöstä koskevan vahingonkorvausvastuun rajoittamiseen voidaan antaa koska tahansa. Vastuuvapauspäätös on erotettava siitä, kun yhtiökokous päättää osakeyhtiölain 22:6 §:n mukaan aina tilikausittain vastuuvapauden myöntämisestä edellisen tilikauden hallituksen ja hallintoneuvoston jäsenille sekä toimitusjohtajalle tilinpäätöksen osalta. Jos vastuuvapaus on sen osalta myönnetty, osakeyhtiö ei voi enää nostaa vahingonkorvauskannetta edellisen toimikauden jäseniä vastaan.²¹⁴ Osakeyhtiölain 22:6.2 §:n mukaan vastuuvapauden myöntäminen ei estä osakeyhtiön konkurssipesää tai yrityssaneerauksen selvittäjää hakemasta vahingonkorvausta osakeyhtiön johdon huolimattomista toimista, vaikka osakeyhtiön osakkeenomistajat ovat myöntäneet osakeyhtiön johdolle vastuuvapauden olennaisesti oikeilla ja riittävillä perusteilla.

---

²¹² *Kyläkallio – Irola – Kyläkallio* 2002 s. 629, jonka mukaan vastuuvapaus on tällöin myönnetty virheellisin edellytyksin.

²¹³ *HE 109/2005 vp* s. 32.

²¹⁴ *Kyläkallio – Irola – Kyläkallio* 2002 s. 628–629.

4 PUHTAIDEN VARALLISUUSOIKEUDELLISTEN VAHINKOJEN KORVAAMINEN OSAKEYHTIÖLAIN PERUSTEELLA

4.1 Sopimusperusteinen vahingonkorvaus osakeyhtiössä

Sopimuksia solmitaan omaksi hyödyksi ja oman varallisuuden kasvattamiseksi. Sen johdosta sopimuksen solmineiden osapuolten etujen mukaista on, että sopimuksen johdosta syntyvistä vahingoista on mahdollista saada korvausta. Sopimusrikkomuksen johdosta osapuolille syntyvät vahingot ovat yleensä taloudellisia menetyksiä, jotka ilmenevät ylimääräisinä kustannuksina tai taloudellisen hyödyn menettämisenä.²¹⁵ Vahingonkorvaus on yksi oikeuskeino, jota vahinkoa kärsinyt voi käyttää omien oikeuksiensa turvaamiseksi.²¹⁶

Sopimusperusteisen vahingonkorvauksen on tarkoitus suojata sopimuksen osapuolta toisen osapuolen aiheuttamilta loukkauksilta.²¹⁷ Sopimusperusteisella vahingonkorvauksella on tarkoitus suojata nimenomaan osapuolten varallisuus oikeudellisia intressejä ja se on kehitetty puhtaiden varallisuus oikeudellisten vahinkojen korvaamiseksi. Sopimusperusteinen vahingonkorvaus korvaa myös pelkät taloudelliset vahingot ilman erityisiä edellytyksiä.²¹⁸ Osakeyhtiölain mukainen vahingonkorvaus kuuluu osaksi sopimusperusteista vahingonkorvausta, koska osakeyhtiön toimielinten väliset suhteet ovat verrattavissa sopimusnomaisiin suhteisiin. Osakeyhtiölain vahingonkorvaussäännösten on tarkoitus suojata osakeyhtiötä ja sen osakkeenomistajia yhtiön johdon tai muiden osakkeenomistajien loukkauksilta.

Vahingonkorvausvastuu voi syntyä joko siviili- tai rikosperusteisesti. Vahingonkorvausvastuu on siviiliperusteista, kun vahingonkorvausvastuu syntyy henkilön rikkoessa lakia tai muuta normia, jonka rikkomisesta ei ole säädetty rangaistusta.²¹⁹ Osakeyhtiölain vahingonkorvaussäännösten mukaan syntyvä vahingonkorvausvastuu on siviiliperusteista, koska vahingonkorvaussäännösten rikkomisesta ei synny osakeyhtiön johdon jäsenelle rikosoikeudellista vastuuta. Vahingon aiheuttaminen synnyttää kuitenkin vahingonkorvausvastuun ja vahinko korvataan osakeyhtiölain mukaan. Osakeyhtiölain rikosoikeudellinen vas-

---

²¹⁵ Saarnilehto ym. 2004 (IV Vahinkojen korvaaminen, 14. Sopimusperusteisen korvausvastuun pääkohtia, Yleis-
tä)

²¹⁶ Hemmo 1994 s. 9.

²¹⁷ Savela 2006 s. 2.

²¹⁸ Hemmo 1998 s. 9.

²¹⁹ Kyläkallio – Iiro – Kyläkallio 2002 s. 624–625 sekä af Schulten 2004 s. 612.

tuu on kysymyksessä, jos toimihenkilön toimi täyttää osakeyhtiörikkomuksen tai –rikoksen tai rikoslaissa olevan rikoksen tunnusmerkistön.

Pelkkä vahinko itsessään ei synnytä vahingonkorvausvastuuta kenellekään vaan vahingonkorvausvastuun saamiseksi myös muiden edellytysten on täytyttävä. Mitä pidetään vahinkona, riippuu myös usein siitä, kenen näkökulmasta vahinkoa tarkastellaan. Toiselle henkilölle aiheutunut vahinko voi olla toisen henkilön etuus tai hyöty.²²⁰ Joka tapauksessa vahinko tarkoittaa yleisellä tasolla, esimerkiksi jonkin asian ulkoista muutosta tai vahinkotahtuman taloudellista vaikutusta. Vahinkoa ei voi pitää aina näkyvänä tai yksiselitteisenä asiana, mikä on totta varsinkin puhtaiden varallisuusosoikeudellisten vahinkojen kohdalla.

Sopimusperusteisten vahinkojen osalta vastuuperusteen olemassaolo ja sen rikkominen ovat välttämättömiä tekijöitä vahingon aiheutumisessa ja sopimusperusteisen vahingonkorvauksen saamiseksi edellytyksenä on vastuuperusteen aktualisoituminen. Sopimusperusteisissa vahingoissa vahingonkorvausvastuun perusteena on tosiseikasto, jonka olemassa ollessa vahingonkorvausvastuu syntyy vastuuperusteen edellytysten täytyessä. Osakeyhtiölain vahingonkorvaussäännösten mukaan henkilön on rikottava osakeyhtiölain 22 luvun vahingonkorvausvastuun perustavaa normia korvausvastuun syntymiseksi. Ilman korvausperusteen täyttävän teon tai laiminlyönnin olemassaoloa ja sen johdosta aiheutunutta vahinkoa, vahingonkorvausta ei voida suorittaa. Vahingonkorvausperusteen täytyessä sopimusperusteisen vahingon arvioinnissa on huomioitava lisäksi teon huolimattomuuden aste sekä teon ja vahingon välistä syy-yhteyttä koskevien edellytysten täytyminen.

Osakeyhtiölain johdon jäsenten aiheuttamiin taloudellisiin vahinkoihin sovelletaan käännettyä todistustaakkaa. Sen mukaan vahingon aiheuttaneen henkilön on osoitettava menettelleen huolellisesti. Käännettyä todistustaakkaa sovelletaan osakeyhtiön johdon jäseniin, mikäli he ovat toiminnassaan rikkoneet osakeyhtiölain 22:1 §:n vastuuperustetta osakeyhtiötä kohtaan. Yhtä lailla pääsääntönä Ruotsin osakeyhtiölaissa on, että vahingonkärsijällä on todistustaakka vahingon aiheutumisesta, mutta hallituksen jäsenten ja toimitusjohtajan kohdalla sovelletaan käännettyä todistustaakkaa.²²¹ Siitä huolimatta käännettyä todistus-

---

²²⁰ Hemmo 1994 s. 58.

²²¹ Dotevall 1999 s. 54

taakkaa käytettäessä henkilön huolimattonta toimintaa pidetään vasta olettamana ja kyseisellä henkilöllä on mahdollisuus näyttää asian olevan vielä toisin.²²²

4.2 Puhtaan varallisuusosoikeudellisen vahingon korvaamisen edellytykset

Osakeyhtiölain mukaan korvattavia vahinkoja ovat osakeyhtiön johdon jäsenten aiheuttamat puhtaat varallisuusosoikeudelliset vahingot. Puhdas varallisuusosoikeudellinen vahinko ilmenee vahingonkärsijän varallisuusosaston heikkenemisenä. Puhdas varallisuusosoikeudellinen vahinko tarkoittaa osakeyhtiössä suoranaista vahinkoa tai välillistä tappiota. Suoranaista vahinkoa voi olla esimerkiksi vahingon korjaamisesta aiheutuvat kustannukset ja välillisesti tappiota syntyy vahingon vuoksi menetetyistä sopimuksesta ja sen johdosta saamatta jääneestä voitosta.²²³

Muu taloudellisesti mitattavissa oleva varallisuuden menetys voi olla itse vahingon kustannusten lisäksi esimerkiksi: osakeyhtiölle aiheutuneet kulut tappion kattamisesta, vahingon johdosta aiheutunut ansionmenetys tai osakeyhtiön varallisuudessa tapahtunutta arvonnäennystä. Siitä huolimatta kaikki osakeyhtiössä tapahtuvat omaisuuden vähennykset eivät ole aina vahinkoja.²²⁴ Puhtaita varallisuusosoikeudellisia vahinkoja tarkastellessa ongelmana on, ettei ulkoisesti havaittava vahinko ja taloudellinen menetys ole aina suoraan erotettavissa toisistaan.²²⁵ Myös taloudellisen vahingon suuruutta on vaikeampi arvioida verrattessa henkilö- ja esinevahinkoihin.²²⁶

Yleiset vahingonkorvausoikeuden periaatteet koskevat myös osakeyhtiössä tapahtuneen vahingon ja yhtiön johdolle asetetun velvollisuuden vastaista tekoa tai laiminlyöntiä.²²⁷ Lähtökohtaisesti vahingonkorvausoikeuden mukaan myös osakeyhtiöissä tapahtuvat vahingot korvataan täysimääräisenä. Vahingonkorvausoikeudessa täysimääräisen vahingonkorvauksen on tarkoitus hyvittää vahingonkärsijälle vahingon johdosta aiheutunut menetys.

---

²²² HE 109/2005 vp s. 31.

²²³ Salonen 2000 s. 41.

²²⁴ Dotevall 1999 s. 51.

²²⁵ Hemmo 1994 s. 59.

²²⁶ Hemmo 2006 s. 151.

²²⁷ Dotevall 1999 s. 47.

Vahingonkorvausoikeuden yleiset periaatteet määrittelevät edellytykset, joiden on täyttyvä vahingonkorvauksen saamiseksi. Ensimmäinen vahingonkorvauksen edellytys on, että on aiheuduttava vahinkoa jollekin. Osakeyhtiölain mukaan osakeyhtiön hallituksen jäsen tai toimitusjohtaja ei voi joutua vahingonkorvausvastuuseen ja vahingonkorvausta ei voi saada, mikäli mitään vahinkoa ei ole tapahtunut. Puhdas varallisuus oikeudellinen vahinko voi syntyä osakeyhtiölle esimerkiksi osakeyhtiön hallituksen jäsenen lojaliteettivelvollisuuden laiminlyönnistä harjoittamalla kilpailevaa toimintaa.²²⁸

Toisekseen puhdasta varallisuus oikeudellista vahinkoa ei voida korvata osakeyhtiölain perusteella, mikäli vahinko ei ole syntynyt korvausvastuun perustavalla teolla. Osakeyhtiön johdon jäsenen on vahingon aiheuttamisessa tullut menetellä tavalla, jossa vahingon on aiheuttanut teko tai laiminlyönti, joka synnyttää vahingonkorvausvastuun osakeyhtiölain 22:1 §:n vahingonkorvaussäännöksen perusteella. Osakeyhtiön johdon jäsen on pitänyt toiminut tehtävässä toimiessaan jollakin tavalla huolimattomasti tai tahallisesti siten, että sen johdosta on aiheutunut taloudellinen vahinko.

Kolmas edellytys vaatii vahingonkorvausvastuun perustavan teon tai laiminlyönnin olevan syy-yhteydessä taloudelliseen vahinkoon.²²⁹ Vahingon on oltava tämän nimenomaisen teon tai laiminlyönnin seuraus. Syy-yhteyttä arvioidaan vahingonkorvausoikeuden differenssiopin mukaan, jossa verrataan toteutunutta ja oletettua tapahtumankulkua toisiinsa. Tarkoituksena on tuottaa kokonaiskuva siitä, miten vahingon aiheutuminen on vaikuttanut vahingonkärsijän asemaan.²³⁰ Onko vahingonkärsijän asema muuttunut vahingon tapahtumisen myötä? Tapahtuneen ja oletetun tapahtumankulun vertailu ei ole yksinkertaista, sillä erilaiset oletetut tapahtumankulut sisältävät monia muuttuvia tekijöitä. Erilaisten oletusten ja siinä muuttuvien tekijöiden johdosta ei voida koskaan olla täysin varmoja siitä, miten tapahtumat olisivat edenneet ilman vahingon aiheutumista.²³¹

Vahingonkorvausvastuuta ei ole tarkoituksenmukaista ulottaa vahinkoihin, joiden sattumisriskiä huolimaton menettely ei ole kasvattanut tai joita vahingonkorvausnormin ei ole tarkoitus suojata. Siitä johtuen vahingonkorvaustilanteissa on tärkeätä selvittää, millä tahoilla oli mahdollisuus vaikuttaa vahingon välttämiseen, kenen teon seurauksena vahinko on ai-

---

²²⁸ Dotevall 1999 s. 50.

²²⁹ Airaksinen – Pulkkinen – Rasinaho 2010 s. 753.

²³⁰ Hemmo 2006 s. 146.

²³¹ Hemmo 2006 s. 145.

heutunut, millaisia kustannuksia vahingon välttämisestä olisi aiheutunut ja oliko vahinkoriskin sisältämästä menettelystä aiheutunut hyötyä jollekin henkilölle tai taholle.²³²

4.2.1 Tuottamuksen arviointi

Vahingonkorvausoikeudessa tuottamus tarkoittaa, että vahinko on syntynyt jonkun henkilön huolimattomasta toiminnasta. Sopimusperusteisessa vahingonkorvauksessa tuottamusarviointi on erilaista puhtaiden varallisuusosoikeudellisten vahinkojen osalta verrattuna henkilö- ja esinevahinkoihin.²³³ Huolimattomuutta arvioitaessa on kiinnitettävä huomiota seuraaviin kysymyksiin arvioinnin yleisestä rakenteesta (miten huolimattomuutta arvioidaan, huolellisuuden mittapuu), moitearvostelua lieventävät ja ankaroittavat seikat (vahingon vaikutukset, olosuhteet ja asiantuntevuus), tuottamuksen poistavat perusteet (liiketoimintapäätös, vastuuvapauspäätös) ja tuottamuksen eri asteiden (huolimattomuuden eri asteiden ja tahallisuuden erottelu) erotteluperusteet.²³⁴

Osakeyhtiön johdon jäsenen vahingonkorvausvastuun syntyessä arvioidaan hänen toimintansa tuottamusta tehtävässä toimiessaan. Tuottamusta arvioidaan objektiivisesti huomioon otettuna vahinkotilanne kokonaisuutena. Huolimattomuus jaetaan asteittain lievään, tavalliseen ja törkeään tuottamukseen sekä tahallisuuteen. Mitä korkeammalle tuottamuksen aste nousee, sitä moitittavampi on teosta aiheutuva seuraamus.²³⁵ Huolimattomuuden eri asteiden arvioinnissa lähtökohtana on, kuinka merkittävästi vahingon aiheuttanut menettely eroaa oikeussubjektilta vaadittavasta huolellisuudesta? Vallitsevan oikeuskäytännön mukaan on kiinnitettävä huomiota ainakin seuraaviin seikkoihin: vahingon aiheuttajan yksilöstä riippuviin olosuhteisiin, seuraamuksen luonteeseen ja vakavuuteen, vahingon todennäköisyyteen ja mahdollisuuteen välttää vahinkoseuraamus huolellisella toiminnalla.²³⁶

Osakeyhtiölain 22:1 §:n mukaan syntyvään vahingonkorvausvastuuseen riittää johdon jäsenen lievä huolimattomuus tehtävässään. Lievä huolimattomuus ei ole erityisen riskialtista toimintaa vahingon todennäköisyyden ja vakavuuden kannalta. Toisaalta lievää huolimatt-

---

²³² Hahto 2008 s. 18.

²³³ Hemmo 2006 s. 25.

²³⁴ Hemmo 2006 s. 23.

²³⁵ Hirvonen – Niskakangas – Steiner 2003 s. 157.

²³⁶ Hemmo 2006 s. 50.

tomuutta arvioitaessa on merkitystä tilanteen yllätyksellisyydellä, mikäli henkilö on joutunut toimimaan nopeasti yllättävissä olosuhteissa. Vastaavasti törkeän huolimattomuuden arvioinnissa painotetaan enemmän teon tai laiminlyönnin subjektiivista moitittavuutta. Tällöin arvioidaan henkilön menettelyä tilanteessa ja sitä miten se eroaa häneltä vaadituista tehtävistä.²³⁷

Mitä kauemmaksi siirrytään huolellisesta säännösten noudattamisesta, sitä enemmän teosta on seuraamuksia. Huolimattomuudella vahingon aiheuttanut osakeyhtiön johdon jäsen ei ole toiminut asemansa velvoittavalla huolellisuudella, jota häneltä olisi voitu kyseisessä tilanteessa edellyttää. Vahingonkorvaustilanteessa arvioidaan sitä, miten muuten johdon jäsen olisi voinut käyttäytyä kyseisessä tilanteessa tai olisiko hänen ollut syytä pidättäytyä toiminnasta kokonaan ottamalla huomioon ennalta arvattava vahinkoriski.²³⁸ On huomioitava, mitä osakeyhtiön johdon jäsen on sillä hetkellä tiennyt ja miten se on vaikuttanut hänen päätöksiinsä. Jälkikäteen huolellisuutta arvioitaessa on tietoa enemmän kuin sillä hetkellä, kun vahinko on tapahtunut.

Sen arviointi, mikä on huolimattomaa toimintaa, on hankalaa. Tapauksessa KKO 2003:33 huolimattomaa toimintaa oli, että asunto-osakeyhtiön yhtiövästike ei ollut tarpeeksi suuri kattaakseen asunto-osakeyhtiön ottaman lainan. Hallituksen jäsenet olivat toimineet huolimattomasti, koska yhtiövästikkeet eivät riittäneet asunto-osakeyhtiön lainan takaisinmaksuun.

Vastaavasti korkeimman oikeuden tapauksessa KKO 2000:69 hallituksen jäsenille ei syntynyt vahingonkorvausvastuuta, vaikka he olivat menetelleet huolimattomasti, kun olivat ylittäneet toimivaltansa luottopäätöstä tehtäessä.

Huolellisuusvaatimuksen täyttämiseksi on noudatettava määriteltyjä säännöksiä tai välttää perusteetonta riskinottoa. Osakeyhtiön johdon jäsenten oletetaan asemansa perusteella tuntevan osakeyhtiön toimintaan vaikuttavat säännökset ja toimivan niiden edellyttämällä tavalla. Huolimaton toiminta on sanktioitu vahingonkorvaussäännöksissä, mikäli osakeyhtiön johdon jäsen ei noudata osakeyhtiölakia tai yhtiöjärjestyksen määräyksiä. Vahingon-

---

²³⁷ Hemmo 2006 s. 51.

²³⁸ Hemmo 2006 s. 27.

korvausvastuu syntyy, kun osakeyhtiön johdon jäsen laiminlyö velvollisuutensa ilman hyväksyttävää syytä.²³⁹

Yhtä lailla laiminlyönti voi johtaa vahingonkorvausvastuuseen, jos henkilöllä on erityinen velvollisuus toimia.²⁴⁰ Tällöin toiminta on ollut huolimaton, koska vahingonaiheuttajalla on asemansa perusteella vastuu vahingon syynä olevasta seikasta ja se synnyttää henkilölle toimintavelvoitteen.²⁴¹ Osakeyhtiön johdolla on aktiivinen toimintavelvollisuus osakeyhtiölain perusteella, minkä johdosta vahinkoon johtanut toiminta tai toiminnan laiminlyönti eli passiivisuus voi aiheuttaa osakeyhtiön johdon jäsenelle vahingonkorvausvastuun.

Varallisuus oikeudellisen vahingon arvioinnissa ratkaisee myös johdon jäsenen rehellisyys ja uskollisuus osakeyhtiötä kohtaan, sillä vahingonkorvausta arvioitaessa ei voida huomioida ainoastaan osakeyhtiön tuloksia. Osakeyhtiön huono tulos ei automaattisesti tarkoita, että osakeyhtiön johto on toiminut tehtävässään huolimattomasti. Osakeyhtiön johdon on aina toiminnassaan tavoiteltava osakeyhtiön edun kannalta parasta ratkaisua ja siksi vahingonkorvausvastuun ja vahingon arviointiin vaikuttavat sen hetkiset olosuhteet ja toiminnan tarkoituksen päämäärä.²⁴² Ainoastaan sillä tosiseikalla, että vahinko ilmenee vasta myöhemmin, ei ole mitään merkitystä osakeyhtiölain vahingonkorvausvastuun kannalta.²⁴³

Osakeyhtiön johdon jäsenten vahingonkorvausvastuuta koskiessa osakeyhtiölakiin sisältyy tehtävään normatiivinen edellytys.²⁴⁴ Osakeyhtiölain 1:8 §:n johdon tehtävässä säädetään yhtiön johdon asianmukaisesta ja huolellisesta toiminnasta tehtävässään. Tätä osakeyhtiölain asettamaan huolellisuusvelvollisuutta on johdon jäsenten tehtävässä toimiessaan noudatettava. Osakeyhtiölain mukainen vahingonkorvausvastuu on mahdollista syntyä, kun hallituksen jäsen osallistuu hallituksen kokoukseen ja myötävaikuttaa sellaisen päätöksen syntymiseen, josta aiheutuu vahinkoa osakeyhtiölle.²⁴⁵

Tapauksessa KKO 1991:122 osakeyhtiö oli maksanut perusteettomasti toimitetusta tavarasta ylihintaa osalle tavarantoimittajista. Nämä tavarantoimittajat olivat emo- tai tytäryhtiön osakkeenomistajia tai hallituksen jäseniä, jotka olivat antaneet takauksia osakeyhtiön lainoihin tai

---

²³⁹ Hemmo 1996 s. 86.

²⁴⁰ Hemmo 2006 s. 38.

²⁴¹ Hahto 2008 s. 88.

²⁴² Salonen 2000 s. 107.

²⁴³ Airaksinen – Pulkkinen – Rasinaho 2010 s. 756.

²⁴⁴ Dotevall 1999 s. 46.

²⁴⁵ Hirvonen – Niskakangas – Steiner 2003 s. 158.

taanneet yhtiön taloudellista asemaa muuten. Hallituksen jäsenet, jotka olivat sopineet ylihinnan maksamisesta osalle tavaran toimittajista, olivat aiheuttaneet päätöksellään yhtiölle vahinkoa. Ylihinnan maksamista koskevaan sopimukseen myötävaikuttaneiden hallitusten jäsenten päätös oli tällaisenaan VOYL:n vastainen, mistä hallituksen jäsenille syntyi vahingonkorvausvastuu. Sen sijaan toimitusjohtaja oli toiminut VOYL:n vastaisesti, koska hän oli rikkonut huolellisuusvelvoitettaan, kun hän ei tiedon saatuaan puuttunut purusta maksettavan ylihinnanjärjestelmään.

Hallituksen jäsenten solmima sopimus purun ylihinnan maksamisesta oli VOYL:n yhdenvertaisperiaatteen vastainen, koska sopimuksen perusteella osakkeenomistajia kohdeltiin eriarvoisesti. Tehty päätös aiheutti vahinkoa, mikä synnytti hallituksen jäsenille vanhan osakeyhtiölain mukaisen vahingonkorvausvastuun. Myös toimitusjohtajalla on velvollisuus seurata osakeyhtiön taloudellista tilannetta. Korkein oikeus perusteli toimitusjohtajan rikkoneen huolellisuusvelvollisuuttaan, koska juoksevaa hallintoa hoitavalla henkilöllä oli asemansa vuoksi erityinen aihe ja velvollisuus seurata purun hankintaa sekä siitä johtuvia kustannuksia.

Osakeyhtiöissä kuten liiketoiminnassa yleensä on huomioitava riskien vaikutus toimintaan, minkä vuoksi tuottamus riippuu myös osakeyhtiön toiminnan laadusta ja normaalin toiminnan määritelmästä.²⁴⁶ Osakeyhtiön johdon jäsenten huolimaton toiminta ei automaattisesti synnytä vahingonkorvausvastuuta, mikäli se on ollut yhtiön toiminnan tarkoituksen tai yhtiön edun mukaista. Toisaalta riskin luominen omalla toiminnalla ei vielä automaattisesti merkitse huolimattontaa toimintaa vaan vahingon arvioinnissa on otettava kantaa perustetun riskin ja toiminnalla tavoitellun hyödyn suhteeseen.²⁴⁷

4.2.2. Asiantuntijuuden vaikutus tuottamuksen syntymisessä

Vahingon korvaamiseksi on oltava olemassa vahingonkorvausvastuun perustava normisto, joka määrää, miten tulee menetellä vahingon välttämiseksi. Siitä huolimatta normissa ei ole säänneltävä tarkemmin menettelyistä, mikä tilanteessa olisi huolellista toimintaa.²⁴⁸ Henkilön huolellisuutta arvioitaessa on aina huomioitava konteksti ja millaisen mittapuun mukaan vahingon aiheuttajan toimintaa arvioidaan. Vahingon aiheuttajan toiminnan huolimat-

---

²⁴⁶ Savela 2006 s. 13.

²⁴⁷ Hemmo 2006 s. 30–31.

²⁴⁸ Dotevall 1999 s. 45.

tomuus on vahingonkorvausvastuun peruste ja vaikuttaa siihen, kuinka suuri vahingonkorvaus vahingosta voidaan tuomita.²⁴⁹

Toiminnan huolimattomuutta arvioitaessa ei voida asettaa tarkkoja rajoja tai luoda yleisiä standardeja, joihin henkilön huolimattomuutta voitaisiin eri tapausten kohdalla verrata. Sen vuoksi vahingon aiheuttajan toimintaa verrataan merkityksellisen ryhmän huolellisuusvaatimukseen, johon vahingon aiheuttaja kuuluu.²⁵⁰ Osakeyhtiön johdon jäsenen huolimatonta toimintaa verrataan huolellisen osakeyhtiön johdon jäsenen toimintaan, eikä täysin tavallisen huolellisen miehen toimintaan. Osakeyhtiön johdon alan ammattilaisten ja asiantuntijoiden huolellisuusvelvollisuus on yleensä hieman tiukempi kuin sellaisilla henkilöillä, joilla ei ole liikkeenjohdosta erikoisasiantuntemusta.²⁵¹

Sopimusoikeudessa on korkeat huolellisuusvaatimukset tarjotessa asiantuntijapalveluita, sillä henkilöiden huolellisuusvelvollisuus mitoitetaan samoissa tehtävissä toimivien yleisten menettelytapojen ja niihin kohdistuvien odotusten perusteella. Asiantuntijatehtävissä toimivilla henkilöillä ei ole mahdollisuutta vedota siihen, että tietyistä puutteista huolimatta hänen menettelynsä on edustanut samaa tasoa kuin keskivertokansalaisen osaaminen kyseisellä alalla.²⁵² Vahingonkorvausvastuun laajenemista tukevat erityisasiantuntemuksessa tarvittavat kyvyt ja niiden mukainen mahdollisuus noudattaa tavallista vaativampaa huolellisuustasoa. Toisaalta vahingonkorvausvastuun tiukennuksissa kannattaa olla varovainen, sillä yhteiskunnan kannalta on tärkeää nimenomaan kannustaa erityisosaamisen hankkimiseen.²⁵³

Liiketoiminnassa riskien ottamista ei voi välttää, mutta sitä on mahdollista hallita, että millaisia riskejä ottaa ja millä perusteilla. Liiketoiminnassa normaaleista riskeistä on hyötyä toiminnalle ja taas hylättävistä riskeistä ei. Normaalin riskin erottaminen hylättävästä riskistä kuuluu liikkeenjohdon ammattilaisen osaamiseen. Asiantuntijana toimivalla henkilöllä on erityistä tietoa vahingon riskistä. Tieto riskistä korottaa asiantuntijan huolellisuusvelvollisuutta, sillä henkilön oletetaan ottavan huomioon toiminnassaan vahingon riski.²⁵⁴ Asiantuntijalla on välineet arvioida mahdolliset riskit ja tehdä sen mukaan päätöksiä kan-

---

²⁴⁹ Hemmo 1996 s. 77.

²⁵⁰ Hemmo 2006, s. 30–31.

²⁵¹ Hahto 2008, s. 76.

²⁵² Hemmo 2006 s. 35–36.

²⁵³ Hemmo 2006 s. 36.

²⁵⁴ Hahto 2008 s. 79.

nattaisiko jokin riski ottaa vai. Luonnollisesti kukaan ei pysty täysin arvioimaan kaikkia riskejä, kuten kukaan ei pysty laatimaan täydellistä sopimustakaan.

Verratessa johdon jäsenen toimintaa merkitykselliseen ryhmään on huomioitava, että johdoryhmät eivät ole yhtenäisiä vaan osakeyhtiön tehtävät riippuvat myös osakeyhtiön koosta ja sen toimialasta. Toimien seuraamusten ymmärtäminen koskee sellaisia liiketoiminnan harjoittajia, joiden kohdalla puutteellista ammattitaitoa ei voida pitää suojan perusteena.²⁵⁵ Vahingonkorvausoikeuden mukaan erehdys ei vapauta vahingonkorvausvastuusta, jos henkilön olisi tilanteessa pitänyt ymmärtää asioiden oikea tila.²⁵⁶ Johdon jäsenten on oltava selvillä osakeyhtiön toimintaan vaikuttavista säännöksistä, minkä vuoksi asiantuntija ei voi vedota siihen, ettei hän ole tiennyt.

”Sopimussuhteissa on yleensä perusteltua lähteä siitä, että suoritusvelvollisuuden sitoutuva kantaa itse riskin valinnastaan niin sopimuksen kannattavuuden kuin omia kykyjään koskevan harkinnankin osalta.”²⁵⁷ Esimerkiksi osakeyhtiöissä hallituksen jäsen ei voi vapautua vahingonkorvausvastuusta vetoamalla omaan ammattitaidon puutteeseensa ja siten vältyä korvaamasta aiheuttamaan taloudellista vahinkoa. Taitojen puuttuminen ei vapauta osakeyhtiölain vahingonkorvausvastuusta, mutta sitä olisi mahdollista kohtuullistaa.²⁵⁸ Jos henkilö kokee itsensä ammattitaidottomaksi osakeyhtiön hallituksen jäsenen tehtävään, on ymmärrettävä kieltäytyä tehtävästä.²⁵⁹ Ensisijaisesti, jos on arvioinut väärin omat taitonsa, joita johdon jäseneltä tehtävässä vaaditaan, on henkilöllä velvollisuus pyytää osakeyhtiöltä eroa tehtävästään. Muuten hänen oletetaan olevan liiketoiminnan ammattilainen.²⁶⁰ Toisaalta, miten pitkälle vastuu on mahdollista ulottaa, vaikka olisikin asiantuntija?

Osakeyhtiölain tulkinnassa on lähtökohtana, että osakeyhtiön hallituksen jäsenen ja toimitusjohtajan huolellisuusarvioinnissa on kaksi ääripäätä. Osakeyhtiön hallituksen jäsenen ja toimitusjohtajan huolellisuusvelvollisuus tehtävässään voidaan nostaa niin korkeaksi, että käytännössä se toimii vakuutuksena huolelliselle yhtiön johtamiselle. Tällöin huolellisuusvelvollisuus toimii vakuutuksen tavoin eli sen täyttäminen ei ole helppoa ja sitä on pakko

---

²⁵⁵ Hemmo 1994 s. 187.

²⁵⁶ Hahto 2008 s. 77.

²⁵⁷ Hemmo 1994 s. 187.

²⁵⁸ Dotevall 1999 s. 58.

²⁵⁹ af Schulten 2004 s. 645–646.

²⁶⁰ Dotevall 1999 s. 58.

noudattaa, mutta tällöin ei joudu vastuuseenkaan ja yhtiö ei kärsi huolimattomuudella aiheutetuista vahingoista.²⁶¹

Toisaalta seuraus liian korkeasta huolellisuusvelvollisuudesta voi aiheutua se, että jopa tehtävään pätevä henkilö saattaa epäröidä hyväksyessään paikan osakeyhtiön johdossa, koska pelkää, ettei pysty täyttämään huolellisuusvelvollisuutta säännösten mukaisesti. Vastaavasti, jos huolellisuusvelvollisuus asetetaan liian matalaksi, osakeyhtiön johdon jäsenet eivät ota vakavasti vahingonkorvausvastuun synnyttämää uhkaa.²⁶² Tämä aiheuttaa vahinkoa osakeyhtiölle ja sen osakkeenomistajille, mikäli yhtiön hallitus ja toimitusjohtaja eivät toimi osakeyhtiölain tai yhtiöjärjestyksen määräysten mukaisesti.

Toisaalta eri asia on, onko tällainen säännösten tiukentaminen yhtiöjärjestyksen määräyksellä kannattavaa osakeyhtiön toiminnan kannalta? Säännösten tiukentaminen yhtiöjärjestyksessä osoittaa sitä, miten osakkeenomistajat suhtautuvat riskiin ja sen vaikutuksiin sekä osakeyhtiön johtoon ja sen toiminnan luotettavuuteen. Toisaalta, miten hyvin liiketoiminnan ammattilaisiin voi ylipäättään luottaa? Koko osakeyhtiön toiminta riippuu oikeastaan yhtiön johdon ja yhtiökokouksen välisestä luottamuksesta ja sen saavuttamisesta.

4.2.3 Syy-yhteys

Osakeyhtiössä tapahtuvien vahinkojen sopimusperusteisesta luonteesta johtuen osakeyhtiön johdon jäsenen teon tai laiminlyönnin on täytettävä osakeyhtiölain vahingonkorvausta koskevan vastuuperusteen tunnusmerkistö. Edellytyksenä vahingon korvaamiselle on syy-yhteyden osoittaminen teon ja siitä aiheutuvan vahingon välillä. Syy-yhteydellä tarkoitetaan teon ja vahingon välistä suhdetta, joka liittyy ne toisiinsa. Tuottamusvastuuta arvioitaessa keskitytään yksittäisiin tekoihin.²⁶³ Syy-yhteys saa oikeudellisessa arvioinnissa keskeisen aseman. Vahinkoon on syy-yhteydessä riittävästi tapahtumiin vaikuttanut teko tai laiminlyönti, joka on muuttanut tapahtumakulkua.²⁶⁴

---

²⁶¹ Dotevall 1999 s. 45.

²⁶² Dotevall 1999 s. 45.

²⁶³ Hemmo 2006 s. 111.

²⁶⁴ Hemmo 2006 s. 111.

Vahingonkorvausoikeuteen kuuluu, että vahingon on oltava syy-yhteydessä johdon jäsenen tekoon tai laiminlyöntiin henkilökohtaisen vastuun vuoksi.²⁶⁵ Mikäli osakeyhtiön johdon jäsenet ovat aiheuttaneet vahingon yhdessä, tarkastellaan syy-yhteyttä siitä huolimatta heidän jokaisen kohdalla yksilöllisesti, koska se liittyy vastuun tarkasteluun. Dotevallin tulokinnan mukaan syy-yhteyden vaatimus ei täytyisi esimerkiksi tilanteessa, jossa toimitusjohtaja on delegoinut oman valvontavastuunsa muulle henkilölle. Toisaalta toimitusjohtaja voi välttää vahingonkorvausvastuun vain, jos vahinko on syntynyt, vaikka toimitusjohtaja on kiinnittänyt erityistä huomiota huolellisen valvonnan toteuttamiseen.²⁶⁶ Lähtökohtaisesti henkilö vastaa ainoastaan sellaisesta vahingosta, jonka aiheuttamiseen hän on osallistunut.²⁶⁷

Syy-yhteyden on oltava teon ja vahingon välillä adekvaatti eli riittävän läheisessä suhteessa toisiinsa.²⁶⁸ Adekvaattisuutta arvioidaan sen perusteella, että vahinkoon liittyvät seikat ovat vahingon syntymisen kannalta oikeudellisesti relevantteja.²⁶⁹ Teon ja vahingon riittävän läheisen suhteen avulla todetaan syy-yhteyden olevan tarpeeksi vahva.²⁷⁰ Näin ollen vahingon voidaan katsoa aiheutuneen tämän kyseisen teon tai laiminlyönnin johdosta. Adekvaattisuuden voi huomata esimerkiksi norminsuojatarkoituksen periaatteesta, jonka tarkoituksena on korvata vain vahinko, jonka aiheuttanut teko on sanktioitu jonkin normin suojaksi.²⁷¹

Syy-yhteyden arviointi aloitetaan usein negatiivisesta näkökulmasta arvioimalla sitä, olisiko vahinko aiheutunut ilman vahingon aiheuttajan tuottamuksellista tekoa tai laiminlyöntiä?²⁷² Tätä syy-yhteyden arviointiin liittyvää oppia kutsutaan välttämättömän syyn opiksi, jossa arvioidaan, olisiko vahinko seurannut ollenkaan ilman tekoa tai laiminlyöntiä?²⁷³ Vahingon synnyttänyt teko on muuttanut tapahtumakulkua ratkaisevasti.

Selkeässä vahingonkorvaustilanteessa on yksinkertaista arvioida, olisiko vahinko aiheutunut, jos vahingon syynä pidettävää tapahtumaa ei olisi sattunut. Tilanteesta on helppo sul-

---

²⁶⁵ Hirvonen – Niskakangas – Steiner 2003 s. 157.

²⁶⁶ Dotevall 1999 s. 48.

²⁶⁷ Dotevall 1999 s. 47–48.

²⁶⁸ Savela 2006 s. 274.

²⁶⁹ Dotevall 1999 s. 48.

²⁷⁰ Dotevall 1999 s. 48.

²⁷¹ Dotevall 1999 s. 49.

²⁷² Hemmo 1994 s. 55.

²⁷³ Hahto 2008 s. 17.

kea pois vahingon kannalta irrelevantit tapahtumat.²⁷⁴ Syy-yhteys ei tarvitse olla todennäköinen tai edellyttää täyttä varmuutta. Tekoa tai laiminlyöntiä voidaan pitää syynä aiheutuneeseen vahinkoon, mikäli vahinko on ollut välttämätön osa seurausta edeltävää tosiseikasta ja on ollut riittävässä syy-yhteydessä tekoon tai laiminlyöntiin.²⁷⁵

Riittävän syy-yhteyden toteutumiseksi vaaditaan teon tai laiminlyönnin ja vahingon välillä lisäksi ajallinen yhteys. Tapahtumien kulkuihin perustuvien arviointien avulla on mahdollista selvittää, onko jokin teko tai laiminlyönti aiheutunut sellaisena aikana, että sen seurauksena on ollut vahinko. Usein vahingonkorvausvastuun arvioinnissa syy-yhteyden sisällylle asetetaan lisäedellytyksiä, joita voivat olla vahingon ennakoitavuus tilanteessa tai loukatun normin suojatarkoitus.²⁷⁶ Normin suojatarkoituksen mukaan vahingonkorvausvastuu syntyy vain, jos loukatulla normilla on pyritty sellaisen vahingon välttämiseen, joka on sittemmin aiheutunut.²⁷⁷ Normin suojatarkoituksessa loukatulla normilla suojataan vahingoilta normin suojatarkoituksen piirissä olevia henkilöitä. Vahingonkorvausvastuu ei ulotu sellaisiin vahinkoihin, jotka eivät ole syy-yhteydessä tekoon tai laiminlyöntiin.²⁷⁸

Syy-yhteyttä on arvioitava kokonaisuuden kannalta, mikä tekee tärkeäksi vahinkoon liittyvien muiden seikkojen ja sillä hetkellä vallitsevien olosuhteiden arvioinnin tärkeäksi.²⁷⁹ Miltä tilanne on näyttänyt kokonaisuuden kannalta tekohetkellä? Syy-yhteyden ainoana ongelmana, joka on joskus ratkaiseva, on syy-yhteyden todistaminen teon ja vahingon välillä. Syy-yhteyden todistaminen epäonnistuu usein näyttöongelmien takia, sillä välillä ainoa todistus voi olla hypoteettinen oletus siitä, mitä on tapahtunut.

4.3 Osakeyhtiölain vahingonkorvauskanne

Osakeyhtiölain 22:6 §:ssä säädetään osakeyhtiön oikeudesta hakea vahingonkorvausta vahingon aiheuttajalta. Vahingonkorvauksen hakemisesta päättää yleensä hallitus. Mikäli edeltävä hallitus on syylistynyt vahingon aiheuttamiseen osakeyhtiölle, päättää vahingon-

---

²⁷⁴ Hemmo 2006 s. 112–113.

²⁷⁵ Hemmo 2006 s. 125–126.

²⁷⁶ Hemmo 2006 s. 124 ja 136.

²⁷⁷ Hemmo 2006 s. 124 ja 135–136.

²⁷⁸ Hahto 2008 s. 19.

²⁷⁹ Hemmo 2006 s. 110.

korvauskanteen nostamisesta uusi hallitus. Toimessa oleva hallitus ei voi päättää vahingonkorvausoikeuden käyttämisestä koskien omaa vahinkoaan.

Osakeyhtiön ollessa konkurssissa on vahingonkorvauskanteen nostamiseen oikeus myös konkurssipesällä. Lisäksi poikkeuksena konkurssipesällä on oikeus nostaa vahingonkorvauskanne huolimatta osakeyhtiön johdolle myönnetystä vastuuvapaudesta, jos konkurssihakemus on jätetty tuomioistuimeen kahden vuoden kuluessa osakeyhtiön johdon vastuuvapauden myöntämisestä.²⁸⁰

Yksittäisellä osakkeenomistajalla on oikeus nostaa vahingonkorvauskanne omissa nimissä tietyin edellytyksin, jos osakeyhtiö aikoo jättää tämän oikeuden käyttämättä, eikä aio hakea vahingonkorvausta.²⁸¹ Osakeyhtiölain pääsäännön mukaan yksittäisellä osakkeenomistajalla on oikeus nostaa vahingonkorvauskanne osakeyhtiön hyväksi silloin, mikäli osakeyhtiö ei todennäköisesti tule huolehtimaan vahingonkorvausvaatimuksen toteuttamisesta tai sen toteutumatta jääminen olisi omiaan tuottamaan epäoikeutettua etua yhdenvertaisuusperiaatteen mukaan.²⁸² Osakkeenomistajien määrävähemmistöllä on oikeus nostaa vahingonkorvauskanne, jos osakeyhtiön hallitus tai yhtiökokous ei toteuta oikeutta.²⁸³ Osakkeenomistajien määrävähemmistöllä on oikeus nostaa vahingonkorvauskanne osakeyhtiön lukuun ilman yksittäiseltä osakkeenomistajalta vaadittavia erityisiä edellytyksiä, jotka on edellä mainittu.

Osakeyhtiön vahingonkorvaussäännösten mukaan osakeyhtiöllä on käytössä kolme erilaista vahingonkorvauskannetta. Ne ovat osakeyhtiön nostama siviilioikeudellinen vahingonkorvauskanne, osakkeenomistajan tai muun henkilön nostama kanne osakeyhtiölain tai yhtiöjärjestyksen rikkomisen johdosta sekä rangaistusvaatimuksen sisältämät kanteet, joissa siviilioikeudellinen vastuu ei enää riitä vaan tekemuodon törkeyden vuoksi vaaditaan myös rangaistusta teosta.²⁸⁴ Vahingonkorvauskanne on nostettava osakeyhtiön johtoa vastaan viiden vuoden kuluessa sen tilikauden päättymisestä, jonka aikana vahingon aiheuttanut

---

²⁸⁰ *Hirvonen – Niskakangas – Steiner* 2003 s. 174.

²⁸¹ *HE 109/2005 vp* s. 194.

²⁸² *HE 109/2005 vp* s. 194.

²⁸³ *HE 109/2005 vp* s. 32.

²⁸⁴ *Hirvonen – Niskakangas – Steiner* 2003 s. 156.

teko tai laiminlyönti on tapahtunut. Jos vahingon syntymisen perusteena ollut teko on rangaistava, on vahingonkorvauskanteen nostamiseen aikaa kymmenen vuotta.²⁸⁵

Vahingonkorvauskanne nostetaan yleensä sen seurauksena, että osakeyhtiön johto on vaihtunut tai osakeyhtiö on konkurssissa.²⁸⁶ Yleisempi tilanne näistä on osakeyhtiön konkurssi-tilanne, jossa pesänhoitajien selvittäessä konkurssiin päätyminen syitä nousee esille johdon aiheuttama vahinko. Tämän johdosta konkurssihallinto nostaa vahingonkorvauskanteen osakeyhtiön johdon jäseniä vastaan. Edellytykset vahingonkorvauskanteen nostamiselle syntyvät myös silloin, kun osakeyhtiön johto vaihdetaan uuteen. Sen vuoksi, että edellisen johdon jäsenet ovat jotenkin epäonnistuneet tehtävässään.²⁸⁷

Konkurssissa olleen osakeyhtiön konkurssipesä oli nostanut vahingonkorvauskanteen, kun osakeyhtiön hallituksen puheenjohtaja oli huolimattomuudellaan aiheuttanut vahinkoa. Osakeyhtiön ottama luotto oli ollut liian suuri, minkä johdosta luoton takaisinmaksu oli vaarantunut ja luottotappion vaara oli ollut ilmeinen. Tapauksessa KKO 1999:86 hallituksen puheenjohtajan olisi pitänyt ryhtyä toimenpiteisiin estääkseen velkojan aseman heikentyminen.

Osakeyhtiön osakkeenomistajat eivät saa osakeyhtiölain mukaan vahingonkorvausta välillisistä vahingoista, joissa vahinkoa on aiheutunut ensisijaisesti osakeyhtiölle ja osakkeenomistajille sen johdosta, että esimerkiksi osakkeiden arvo on laskenut. Osakkeenomistajan välillisen vahingon korvaamisen rajoittamisella selvitetään vallitsevaa oikeustilaa ja välitetään vahingon korvaaminen useaan kertaan.²⁸⁸ Aiemmin oikeustilan kohdalla on ollut epäselvyyttä siitä, voisiko osakkeenomistajat hakea vahingonkorvausta, vaikka yhtiö olisi saanut sitä jo. Yksittäisellä osakkeenomistajan on kuitenkin mahdollista nostaa vahingonkorvauskanne ja saada vahingonkorvausta osakeyhtiölle omalla kustannuksellaan, mikä toisi välillistä hyötyä myös osakkeenomistajille.²⁸⁹

---

²⁸⁵ HE 109/2005 vp s. 32.

²⁸⁶ Hirvonen – Niskakangas – Steiner 2003 s. 155.

²⁸⁷ Hirvonen – Niskakangas – Steiner 2003 s. 157.

²⁸⁸ HE 109/2005 vp s. 32.

²⁸⁹ HE 109/2005 vp s. 32.

4.4 Vastuuvakuutus

Toiminnallaan vahingon aiheuttaneet osakeyhtiön johdon jäsenet joutuvat korvaamaan vahingon aiheuttamat kustannukset omasta varallisuudestaan. Osakeyhtiön johdon jäsenten on mahdollista välttää vahingonkorvauksen suorittaminen osakeyhtiölle, mikäli osakeyhtiö on ottanut yhtiön johdolle vastuuvakuutuksen vahingonkorvausvastuuta koskevien tilanteiden varalle.²⁹⁰

Vastuuvakuutus on vahinkovakuutus, mikä korvaa osakeyhtiön johdon jäsenten aiheuttaman vahingon. Vahingonkorvaus on mahdollista saada vakuutusyhtiöltä vain siinä tapauksessa, jos vahinkoa aiheuttaneen osakeyhtiön johdon jäsenen huolimattomuus tehtävässä on ollut lievää tai tavallista. Vastuuvakuutus ei siten korvaa sellaista vahinkoa, joka on aiheutettu törkeästä huolimattomuudesta, tahallisesti tai toimesta on aiheutunut omaa etua jollekin. Vastuuvakuutuksen ajatuksena on, ettei ole osakeyhtiön edun mukaista, jos osakeyhtiön johdon jäsenet eivät kykene maksamaan vahingonkorvausta.²⁹¹

4.5 Vahingonkorvauksen sovittelu

Osakeyhtiölain vahingonkorvaussäännöksissä vahingonkorvauksen sovittelun sekä vahingonkorvausvastuun jakautumiseen sovelletaan yleisen vahingonkorvauslain säännöksiä. Lähtökohtaisesti vahingonkorvausoikeuden täyden korvauksen periaatteen mukaan kaikki vahingosta aiheutuneet menetykset korvataan täysimääräisinä. Vahingonkorvausta on mahdollista sovittella, mikäli vahingonkorvausvelvollisuus muodostuisi kohtuuttoman raskaaksi vahingon aiheuttajalle. Vahingonkorvauksen ei tule olla ruineeraavaa vahingonkorvausta, joka tarkoittaa vahingonkorvauksen aiheuttavan vahingon aiheuttajalle taloudellisen aseman romahtamisen.²⁹²

Vahingonkorvauksen tarkoituksena on joka tapauksessa suojella vahingonkärsijää. Tästä johtuen vahingonkorvauksen sovittelun kynnys nousee, mikäli vahingon aiheuttaminen on tuonut hyötyä jollekin toiselle tai kysymys on ollut oman edun tavoittelusta. Vahingonkor-

---

²⁹⁰ Hirvonen – Niskakangas – Steiner 2003 s. 175.

²⁹¹ Hirvonen – Niskakangas – Steiner 2003 s. 176.

²⁹² Airaksinen – Pulkkinen – Rasinaho 2010 s. 778–779.

vauksen sovittelussa on merkitystä myös huolimattomuuden asteella ja vahingon osapuolten varallisuusoloilla.²⁹³ Tahallista tekoa ei yleensä sovitella ellei siihen ole erityisiä syitä.

Toisaalta tahallisesti tai törkeästi huolimattomuudesta aiheutetulla teolla tai laiminlyönnillä seuraavaa vahingonkorvausvastuuta sovitellaan helpommin siinä tapauksessa, jos kysymys on esine- tai varallisuus oikeudellisesta vahingosta. Tämä johtuu siitä, että loukattu oikeushyvä on vähemmän keskeinen vahingonkorvausoikeuden kannalta toisin kuin henkilövahingoissa. Vastaavasti vahingonkorvauksen sovitteluun voidaan suostua, jos vahingon aiheuttamiseen on vaikuttanut vahingonkärsijän oma myötävaikutus tai muu seikka. Vahingonkorvausvelvolliset, jotka ovat aiheuttaneet vahingon yhdessä, vastaavat vahingon korvaamisesta yhteisvastuullisesti suhteessa vahingonkärsijään.²⁹⁴

---

²⁹³ *Airaksinen – Pulkkinen – Rasinaho 2007 s. 778.*

²⁹⁴ *Airaksinen – Pulkkinen – Rasinaho 2007 s. 779.*

5 LOPUKSI

Osakeyhtiölain hallituksen esityksessä korostetaan, että osakeyhtiölaissa määritellyt säännökset ovat ensisijaisesti tärkeitä.²⁹⁵ Osakeyhtiölain vahingonkorvausvastuuta koskevat säännökset ovat sanamuodoltaan kuitenkin yleisluonteisia. Osakeyhtiölakia koskevissa esityksissä ei täsmällisesti ilmaista sitä, miten osakeyhtiön johdon vahingonkorvausvastuu ja sen aktualisoimisen johdosta aiheutuvat puhtaat varallisuusvahingot syntyvät?²⁹⁶

Osakeyhtiölain lähtökohtana on sopimusperusteisuus, mikä on mielestäni hyvä asia kokonaisuutta ajatellen. Osakeyhtiölain yleisluonteiset sanamuodot eivät anna suoraa vastusta yksittäiseen ongelmaan, sillä lakiteksti edellyttää aina soveltamista. Muuttuvassa toimintaympäristössä osakeyhtiölakiin sisällytetyt periaatteet täydentävät yleisiksi muodostettuja säännöksiä. Säännösten yleisluonteisuudesta johtuen vahingonkorvaustilanteiden kohdalla joudutaan tulkinnassa käyttämään apuna osakeyhtiölain periaatteita, sopimus- ja vahingonkorvausoikeuden yleisiä periaatteita, oikeuskäytäntöä sekä oikeuskirjallisuutta. Oikeuskäytäntöä aiheesta on niukasti, joten asiaa selvittävän on turvauduttava pitkälti periaatteiden ja oikeuskirjallisuuden apuun.

Osakeyhtiölain säännösten yleisluonteisuus on vahingonkorvauksen osalta toisaalta ymmärrettävää, sillä osakeyhtiöitä toimii hyvin erilaisilla toimialoilla, minkä vuoksi vahinkotilanteet ovat yksilöllisiä ja ne ovat arvioitava tapauskohtaisesti. Näin ollen säännöksissä ei voida määrittellä tarkkoja rajoja vahinkojen edellytyksille vaan täsmällisemmät rajoitukset jäävät siten yhtiöjärjestyksen määräysten varaan. Osakeyhtiölaki sisältää paljon dispositiivisia säännöksiä ja tällä tahdonvaltaisemmalla sääntelyllä on myös haluttu lisätä itsesäätelyn mahdollisuutta osakkeenomistajille. Tämä luo omalta osaltaan osakeyhtiölakiin joustavuutta, jota lainsäätäjä on halunnut luoda. Näin vastuuta siirretään rajoitusten sopimisesta osakkeenomistajille, jotka voivat vaikuttaa yhtiöjärjestyksen määräyksillä osakeyhtiön johdon ottamiin riskeihin.

Ongelmana on, että esimerkiksi osakeyhtiölain vahingonkorvaussäännösten tiukentaminen ei ole yksiselitteistä. Tiukennetut säännökset voisivat sitouttaa osakeyhtiön johdon paremmin tehtävänsä ja toimia heille kannustimena hoitaa tehtäviään huolellisesti. Toisaalta

---

²⁹⁵ HE 109/2005 vp s. 37.

²⁹⁶ Savela 2006 s. 6.

tiukennetut säännökset saattaa karkottaa osakeyhtiön johtoon pyrkivät hyvät johtajaehdokkaat. Mielenkiintoista olisikin tietää, sovitaanko tosiasiallisesti yhtiöjärjestyksen kohdalla vahingonkorvausvastuun tiukentamisesta vai jääkö tämä mahdollisuus poikkeuksetta käyttämättä siksi, että se saattaisi vaikuttaa negatiivisesti tulevien johdon jäsenten rekrytointiin?

Osakeyhtiölain perusteella korvattavat vahingot ovat puhtaita varallisuus oikeudellisia vahinkoja. Muita vahinkoja, jotka olisi mahdollista korvata osakeyhtiölain perusteella, osakeyhtiön johdon jäsenet eivät voi aiheuttaa. Henkilö- ja esinevahingot rajautuvat sen vuoksi pois, koska ne korvataan yleisen vahingonkorvauslain mukaisesti. Lisäksi käsittääkseni puhtaat varallisuus oikeudelliset vahingot on se syy, miksi osakeyhtiölaissa on omat vahingonkorvaussäännökset. Tämä johtuu siitä, että vahingonkorvauksen saaminen yleisen vahingonkorvauslain nojalla olisi epävarmaa osakeyhtiössä aiheutuneiden puhtaiden varallisuus oikeudellisten vahinkojen osalta.

Osakeyhtiön johdolla on oikeus tehdä suuria päätöksiä. Tässä viittaa osakeyhtiölain mukaiseen hallituksen yleistoimivaltaan, jonka perusteella hallituksen jäsenet voivat päättää osakeyhtiön suurista linjoista kuten osakeyhtiön budjetista ja liiketoimista. Näin ollen osakeyhtiölain on tarpeen asettaa osakeyhtiön johdolle jonkinlaiset toimintakehykset sen vuoksi, ettei osakeyhtiön toimintaa pyöritetä tappiolla tai oteta jatkuvasti suuria tappiollisia riskejä täysin ilman seuraamuksia. Osakeyhtiölain mukaan osakeyhtiön johdon on toimittava yhtiön edun ja johdon jäsenille osoitetun huolellisuusvelvollisuuden mukaisesti.

Mikä on siis huolellista toimintaa osakeyhtiön johdon tehtävässä toimiessa? Osakeyhtiölaki toteaa vain, että johdon jäsenten on noudatettava heille asetettua huolellisuusvelvollisuutta ja toimittava yhtiön edun mukaisesti. Henkilön toimintaa verrataan jälkikäteen vastaavassa asemassa toimivaan huolellisen henkilöön. Tämä synnyttää osakeyhtiön johdon jäsenille suuren vastuun omasta toiminnasta, sillä mikä on huolellista toimintaa jossakin tilanteessa, on välillä hankala arvioida etukäteen, koska vaihtoehdot todellisessa tilanteessa toimiessa voivat olla rajalliset.

Mikäli osakeyhtiön johto ei toimi osakeyhtiölain edellyttämällä tavalla, syntyy heille osakeyhtiölain mukainen vahingonkorvausvastuu. Osakeyhtiölain vahingonkorvausvastuu voi syntyä vain, jos osakeyhtiön johdon jäsenen toimesta on aiheutunut vahinkoa. Vahingon-

korvausvastuun aiheutumisen mahdollisuus on yksi kannustin osakeyhtiön johdon jäsenille toimia huolellisesti tehtävässään. Miten tehokas pelote mahdollinen vahingonkorvausvastuu on tosiasiasa, sitä en tiedä. Suurin osa suomalaisista on tunnetusti tunnollisia kansalaisia, joten tällaisen pelotteen luulisi riittävän, mikäli he ovat siitä tietoisia. Lisäksi ainahan yhtiöjärjestyksessä on mahdollista sopia tiukentavista määräyksistä. Vaikutusta on varmasti myös sillä, että osakeyhtiössä syntyvien taloudellisten vahinkojen aiheuttamat kustannukset ovat merkittäviä, minkä johdosta vahingonkorvausten rahallinen määrä nousee helposti suureksi.

Miten taloudellisia vahinkoja aiheutuu ja miten osakeyhtiön johdon jäsen voi varmistua toimineensa huolellisesti kussakin tilanteessa. Käytännössä täytyy määritellä muun muassa mitä johdon tehtäviin kuuluu sekä huolellisen toiminnan edellytykset. Ratkaisevaa on osakeyhtiön johdon jäsenten kannalta päätöksenteko ja osakeyhtiölain vahingonkorvausvastuun voi välttää vain eroamalla osakeyhtiön johdosta. Tätä oikeutta ei voida rajoittaa tehokkaasti sopimuksilla. Eroaminen on luonnollisesti tehtävä ennen kuin on osallistunut vahinkoa aiheuttavaan päätöksentekoon. Osakeyhtiölaki edellyttää huolellista toimintaa päätöksenteossa, joka tarkoittaa muun muassa riittäviä selvityksiä, raportointia ja tietojen välittämistä myös muille toimielimille. Mielestäni osakeyhtiön johdon jäsenen eroaminen on liian radikaali toimenpide vahingonkorvausvastuun välttämiseksi. Ymmärrän sen kuitenkin käytännössä olevan toimiva, koska se on selkeä viesti ja kenenkään ei tarvitse arvailla sen merkitystä jälkikäteen.

Osakeyhtiölain vahingonkorvauksessa tilannetta arvioidaan aina kokonaisuutena ja mahdollisimman objektiivisesti. Puhtaan varallisuusosoikeudellisen vahingon toteaminen ei vielä tarkoita sitä, että vahingonkorvausvastuu syntyy automaattisesti ja lisäksi tästä vielä pitkä matka vahingonkorvauksen suorittamiseen. Vahingonkorvausvastuuta koskevien edellytysten on täytyttävä ennen kuin joku voidaan tuomita maksamaan vahingonkorvausta. Edellytyksiin kuuluu, että osakeyhtiön johdon jäsen on aiheutunut tosiasiallisesti vahinkoa jollekin osakeyhtiölain 22:1 § mukaan, vahinko on aiheutettu vahingonkorvausvastuun perustavalla teolla huolimattomuudesta tai tahallisesti sekä syy-yhteysvaatimus teon ja vahingon välillä täyttyy, mikä on todennettavissa.

Näiden kaikkien edellytysten on täytyttävä, sillä muuten vahingonkorvausta ei voida maksaa. Puhtaissa varallisuusosoikeudellisissa vahingoissa pelkästään vahingon osoittaminen ja

sen suuruuden arviointia ei ole aina helppoa. Pelkkä osakeyhtiön huono tulos ei tarkoita suoraan vahinkoa ja sen perusteella ei voida pelkästään pitää osakeyhtiön johtoa vahingonkorvausvastuussa. Osakeyhtiössä voi yhtiön taloudellinen tilanne heikentyä myös muista syistä. Haasteita tuo myös huolimattoman teon arviointi ja syy-yhteyden toteaminen, koska syy-yhteyttä on usein vaikea todistaa. Varsinkin, kun teon ja vahingon välillä tulisi täyttyä adekvaattisuus eli niiden tulisi olla riittävän läheisessä suhteessa toisiinsa. Sen osoittaminen ei välttämättä ole yksinkertaista.

Oikeuskäytännön vähäisyydestä voisi päätellä, että puhtaita varallisuus oikeudellisia vahinkoja osakeyhtiöissä ei tapahdu. En silti usko, että tämä on koko totuus asiasta. Osakeyhtiössä varmasti tapahtuu taloudellisia vahinkoja, mutta joko osakkeenomistajat yksimielisesti myöntävät vastuuvapauden osakeyhtiön johdolle, osakeyhtiön johdon jäsenet vaihdetaan vaiivikkaan uusiin tai vahingonkorvauksista sovitaan osakkeenomistajien ja osakeyhtiön johdon jäsenten kesken kaikessa hiljaisuudessa. Varsinkin nykyään iltapäivälehtien isot otsikoinnit ja suuret mainekustannukset aiheutuneesta julkisesta oikeudenkäynnistä eivät varmasti houkuttele osakeyhtiöitä hakemaan vahingonkorvausta oikeusteitse. Näin ollen en osaa vastata kysymykseen, kuinka paljon puhtaita varallisuus oikeudellisia vahinkoja todellisuudessa tapahtuu. Sitä vastausta ei löydy osakeyhtiölaista, sen esitöistä, oikeuskäytännöstä tai oikeuskirjallisuudesta. Niiden määrää voimme vain arvailla.